

CESTY
SPOLOČENSTVA
A DIALÓGU

ekkklesia

ek

Verit'?

V dnešnom svete?

KLAUS HEMMERLE	„Sociálna ikona“ evanjelia
FRANTIŠEK	Ako čeliť búrkam našich čias
SILVIA CATALDIOVÁ	Kam sa podel Boh?
P. TÓTH – V. CHENGOVÁ –	Výzvy a príležitosti pre vieru
I.T. NDORERAHO – L. CERVIÑO	na rôznych kontinentoch
FRANCESCO COSENTINO	Ako dnes hovoriť o Bohu?
ENRIQUE CAMBÓN	Sme v období „noci“ Boha?
MICHAEL JONAS	Dva prístupy k viere
CHRISTIAN HENNECKE	Nechať priestor Bohu, aby mohol prejsť
CLAUDIO MAINO	Nechať sa podmaniť mladými
LUISA SELLOVÁ	Dialóg s Európskou lavicou
CONCETTO OCCHIPINTI	Otvorené dvere vo farnosti na predmestí Ríma
MARGARITA GÓMEZOVÁ DEL VALLE	Ako mi zmenili život zdravotne postihnuté osoby
MARIANO JOSÉ SEDANO	Laickí bratia v klerických kongregáciách
SIMONA BOLDRINIOVÁ	Synoda mladých rehoľných sestier
ADRIANA MASOTTIOVÁ	Metóda uskutočňovania synodálneho štýlu
LUDOVÍT POKOJNÝ	Ako byť synodálnou Cirkvou na Slovensku?
IOAN SAUCA	Akú budúcnosť čaká ekumenické hnutie?

3 JANUÁR
MAREC
2024 / 1

Vydavateľstvo
Nové mesto

CESTY
SPOLOČENSTVA
A DIALÓGU

ekkklesia

č. 3 - ročník 2 (2024/1)

Časopis *Ekklesia* je medzinárodným projektom. Vychádza v trojmesačných intervaloch v rôznych formách a jazykových verziách, počnúc talianskou. Vyjadruje a podporuje komplementárnosť charizmatického a služobného rozmeru Cirkvi vo svetle učenia Druhého vatikánskeho koncilu. Pozýva kráčať a spoločne sa angažovať v hľadaní spôsobov komunikácie evanjeliového posolstva dnešným mužom a ženám. Čerpajúc zo starých a nových chariziem, časopis sa obzvlášť obracia na kňazov, pastoračných pracovníkov, animátorov a ostatných, ktorí pracujú v oblasti cirkevného života, aby im slúžil ako zdroj inšpirácie, nástroj formácie či pomôcka pre pastoračné pôsobenie.

Medzinárodná redakcia

Hubertus Blaumeiser (riaditeľ),
Carlos García Andrade, CMF, Enrique Cambón,
Else Castellittová, Maria do Sameiro Freitasová,
Mervat Kelliová, Oreste Paliotti, Heike Vesperová

Slovenská redakcia

Ludovít Pokojný (zodpovedný redaktor),
Miroslav Dancák, Cyril Dunaj,
Alena Piatrová

Finančne podporené v rámci grantovej podpory Konferencie katolíckych biskupov Spojených štátov amerických a slovenských kňazov z Hnutia fokoláre.

Preklad

Alexander Knorr, Jaroslav Mujgoš,
Ludovít Pokojný, Vladimír Stahovec,
Stanislav Ščerba

Jazyková korektorka

Zuzana Vandáková

Grafická úprava a sadzba

José Carlos Isla, Jozef Turlík, Peter Blaho

Vydavateľ

Vydavateľstvo Nové mesto, s. r. o.
Cablkova 10, 821 04 Bratislava
IČO: 31377424
www.nm.sk
ekkklesia@nm.sk
ISSN: 2730-0706

Tlač

Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov

Podpora

Ročná podpora 20 €
IBAN: SK35 1100 0000 0029 4906 1968

Vydavateľstvo
Nové mesto

PAY by square

Expo Boha

Hubertus
Blaumeiser

Raz večer som bol v rímskej reštaurácii a rozprával som sa so známym evanjelickým teológom a jeho manželkou. Roky sa zaujíma o medzináboženský dialóg a život bez náboženskej viery. Jeho vnímanie a predpovede do budúcnosti boli dosť pochmúrne: v rámci blízkej budúcnosti nevidel žiadnu možnú zmenu! Čoraz viac sa mu totiž javí, že ľudia strácajú citlivosť na náboženské skutočnosti, akoby strácali „vnútorné ústrojenstvo“ potrebné na naladenie sa na vlnovú dĺžku viery.

Žijeme v ére sekularizácie, fenoménu, ktorý má vo vzájomne prepojenom svete postupne vplyv aj na iné kultúrne sféry. Odtiaľ pochádza provokatívna téma zamerania tohto čísla časopisu *Ekklesia: Veriť – v dnešnom svete?*

V hre je veľa faktorov a rôznych situácií. Silvia Cataldiová o tom hovorí zo sociologickej perspektívy vo svojom príspevku *Kam sa podel Boh?*, ku ktorému sa pridávajú príspevky aj z iných kontinentov.

Sekularizácia – ako poznamenal známy kanadský filozof Charles Taylor – nie je len skutočnosťou, ktorá je pre nás vonkajšia, ale má korene aj v zmenenom sebauvedomovaní si ľudí. Francesco Cosentino nám pomáha prehodnotiť tento prístup a položiť si otázku: *Ako dnes hovoriť o Bohu?*

Faktom je, že veľká časť ľudstva stále viac zažíva temnotu Boha, takzvanú *temnú noc*. Zažili ju aj veľikáni kresťanskej spirituality ako svätá Terézia z Lisieux v poslednom úseku svojho života, svätá Terézia z Kalkaty dokonca desaťročia prežívala neprítomnosť Boha a, paradoxne, bola pre milióny ľudí jednou z najvýraznejších ikon viery v Boha. Ako vysvetliť a ako interpretovať túto zdanlivú neprítomnosť Boha? To je otázka, ktorú rieši Enrique Cambón vo svojom príspevku *Sme v období „noci“ Boha*.

Jedna vec je istá: postupne sa zdá, že sa pomaly zahmlieva a pre mnohých dokonca zatvára nebo, v ktorom sa nespočtým generáciám podarilo nájsť Boha v jeho transcendencii. Vychádzali pritom z vnímania nepredvídaných udalostí a zároveň z úžasnej harmónie stvorenia a samotnej ľudskej skúsenosti. Ale Boh – poznamenáva evanjelický pastor

Michael Jonas vo svojom článku *Dva prístupy k viere* – nám prichádza v ústrety iným spôsobom, najmä vo svojom Slove, ktoré – ak sa to tak dá povedať – znovu otvára nebo.

Z toho vyvstáva otázka: Nie je možné, žeby v tomto zatmení Boha v spoločnosti a vo svedomí mnohých ľudí bolo aj niečo prozreteľnostné? Nemohlo sa stať, žeby sa výstup k Bohu v jeho transcencii¹ zatemnil preto, aby sme ho mohli novým a plnším spôsobom objaviť v jeho imanencii,² čiže v tom, že sa stal telom akoby mimo neba: tu na tejto zemi?

Boh nie je za oblakmi a za hviezdami, ale je Bohom, ktorého život pulzuje – ak mu slobodne urobíme miesto – v našich srdciach, v našich žilách a v našich vzťahoch. Je Bohom, ktorý nezasahuje hlučne, ušetriac nás pred katastrofami, zemetraseniami, vojnami, ale v Ježišovi ich prijíma na seba až po chvíľu, keď musí dokonca vykriknúť svoju opustenosť; s nekonečnou jemnosťou klope na dvere nášho vnútra, a ak ho počúvneme, prihovori sa nám a bude nás viesť šepkajúcim hlasom, aby nás neprevalcoval; a podporí nás svojou milosťou, vanutím svojho Ducha. Je Bohom, ktorý vlieva svoju Lásku do našich srdc, ak kráčame v stopách Ukrižovaného a Vzkrieseného, ba robí nás – a to je neuveriteľné! – svojím telom: rukami, očami a myslou Krista (porov. 1 Kor 2, 16).

Ak je to tak, potom súčasné zatemnenie Boha je pre nás všetkých, ktorí sme jedného dňa mali dar stretnúť sa s ním a spoznať svetlo a energiu jeho Slova, silným pozvaním – ako vysvetľuje biskup Mons. Klaus Hemmerle – byť tým, čím sme povolani – a oprávnení! – byť: *sociálnou ikonou Boha*. Christian Hennecke svojím príspevkom na pozadí skúseností ilustruje, čo to znamená. Stránky tohto časopisu *Ekklesia* však informujú aj o ďalších „ikonických“ skúsenostiach, ktoré zverujeme do zvedavosti našich čitateľov.

Žijeme v časoch, keď Cirkev, aspoň v katolíckom prostredí, znovu objavuje svoj synodálny pôvod. Nie je to otázka určitého spôsobu organizovania Cirkvi. Je to iný spôsob vzťahu k sebe navzájom a ku každému: rešpektovať slobodu druhých, prijímať a počúvať, objavovať v druhých Boha, ktorý sa stal človekom, a zároveň o tom vydávať svedectvo. Je to spôsob, ako vstúpiť do konštruktívneho vzťahu s novými generáciami, ako nám hovorí Claudio Maino, ale aj ako oživiť cirkevnú štruktúru a obnoviť spoločnosť, ako dokumentujú iniciatívy a skúsenosti, ktoré Adriana Masottiová zhromaždila v sekcii *synodálny proces*. Predovšetkým je to však spôsob, ako byť ako komunita, ako Cirkev – aby som použil šťastný výraz Chiary Lubichovej – *Božím Expo*.

¹ Božia existencia mimo prirodzených skutočností (pozn. ed.).

² Božia prítomnosť vo vnútornej podstate prirodzených skutočností (pozn. ed.).

„Sociálna ikona“ evanjelia

Mons.
Klaus Hemmerle

Priepasť medzi Božím slovom a životom, medzi Božím slovom a pomyselným svetom našich životov si vyžaduje novú „Bibliu chudobných“. Tá však nemôže pozostávať z obrazov: musí byť napísaná životom; tým životom, ktorý žijeme osobne i komunitne. (...)

Ako sa deti učia na základnej škole, podobne sa musíme znovu naučiť abecedu evanjelia. Kľúčom k jeho pochopeniu však nie je ani premýšľanie, ani meditácia, ale náš osobný život vrátane našich vzájomných vzťahov. V prvom rade sami musíme objaviť evanjelium a zažiť ho vo svojej vlastnej existencii, krok po kroku; potom sa stane svetlom aj pre druhých a bude pre nich výzvou. (...)

Evanjelium zarezonuje a stane sa zrozumiteľným len vtedy, keď sa ním bude riadiť život kresťanov. Stane sa tak konkrétnou odpoveďou na životne dôležité otázky, ktoré si kladú ľudia našich čias. Túto odpoveď nájdeme v určitej podobe, v jeho zrkadlení sa v premenenom a obnovenom živote, v premenenej a obnovennej spoločnosti. (...)

Ide o to, aby sme si uvedomili, že Cirkev je povolaná byť „sociálnou ikonou“ evanjelia. Ikona v skutočnosti znamená podobu, v ktorej je prítomné to, čo sa hlása, a stáva sa viditeľným, hmatateľným. (...)

Mons. Klaus Hemmerle, známy teológ a biskup z Aachenu, sa v článku z roku 1991 pýta na predpoklady nového stretnutia evanjelia s našou dobou. Citujeme z neho niekoľko podstatných pasáží. Text je prevzatý z časopisu „Gen's“, č. 21 (1991), s. 97 – 99.

Zdôrazňujeme, že moderná snaha o zjednotenie sveta riskuje, že bude ignorovať zjednocujúcu silu Ježišovej osoby. Ale tam, kde Cirkev žije, tam Cirkev aj ohlasuje – čím sa stáva sociálnou ikonou evanjelia –, že nikto iný ako vzkriesený Pán nemôže priniesť želanú jednotu do života jednotlivcov, ako aj do ľudského spolužitia. (...)

Určite to nie sme my, kto môže tento príťažlivý ideál uskutočniť. Iba Duch Svätý z nás môže urobiť tú živú ikonu, ktorá bude schopná sprostredkovať ľuďom dneška jedno jediné a stále to isté evanjelium a vyjadriť ho novými obrazmi a slovami.

Ako čeliť búrkam a zmenám našich čias

Nové spôsoby, nástroje a jazyky

Pápež František

Prinášame úryvok z dôležitého príhovoru, ktorý pápež František predniesol počas svojej cesty do Maďarska na stretnutí s biskupmi, kňazmi, diakonmi, so zasvätenými osobami, seminaristami a s pastoračnými pracovníkmi 28. apríla 2023 v budapeštianskej Konkatedrále sv. Štefana. Tvárou v tvár výzvam našich čias pápež František varuje pred dvoma nebezpečenstvami: na jednej strane pred strnulosťou a uzavretosťou, ktorým chýba prijatie a prehodnotenie viery pre naše časy, a na druhej strane pred duchovnou svetskosťou, ktorej chýba proroctvo a rozlišovanie.

[Kristus] je „Alfa a Omega, ten, ktorý je, ktorý bol a ktorý má prísť, Všemohúci“ (Zjv 1, 8), začiatok a koniec, základ a konečný cieľ ľudských dejín. Kontemplujúc v tomto Veľkonočnom období jeho slávu, toho, ktorý je „prvý a posledný“ (Zjv 1, 17), môžeme sa pozeráť na búrky, ktoré niekedy zasahujú náš svet, na rýchle a neustále zmeny v spoločnosti a na krízu viery na samotnom Západe pohľadom, ktorý sa nepoddáva rezignácii a ktorý nestráca zo zreteľa ústrednú úlohu Veľkej noci: zmŕtvychvstalý Kristus, stredobod dejín, je budúcnosť. Náš život, akokoľvek poznačený krehkosťou, je pevne vložený do jeho rúk. Ak na to zabudneme, aj my, pastieri a laici, budeme hľadať ľudské prostriedky a nástroje na obranu pred svetom, uzavrieme sa do svojich pohodlných a pokojných náboženských oáz. Alebo sa, naopak, prispôbime meniacim sa vetrom svetskosti a potom naše kresťanstvo stratí na sile a prestaneme byť soľou zeme. Musíme sa vrátiť ku Kristovi, ktorý je budúcnosťou, aby sme nepodľahli premenlivým vetrom svetskosti, čo je to najhoršie, čo sa môže Cirkvi stať: že sa zosvetší.

Toto sú dve interpretácie – povedal by som dve pokušenia –, pred ktorými sa ako Cirkev musíme vždy mať na pozore: katastrofické čítanie súčasných dejín, ktoré sa živí porazenectvom tých, ktorí opakujú, že všetko je stratené, že už neexistujú hodnoty minulosti, že nevieme, kde skončíme. (...) A potom je tu druhé riziko, a to naivné chápanie vlastnej doby, ktoré vychádza z pohodlného konformizmu a núti nás veriť, že všetko je vlastne v poriadku, že svet sa zmenil a my sa mu musíme prispôbiť bez rozlišovania; toto je mrchavé. Takže oproti *katastrofickému porazenectvu* a *zosvetšujúcemu konformizmu* nám evanjelium dáva nové oči, dáva nám milosť rozlišovania, aby sme vstúpili do našich čias s ústretovým postojom, ale aj s duchom proroctva. (...)

V tejto súvislosti by som sa chcel krátko zastaviť pri peknom obraze, ktorý použil Ježiš: obraz figovníka (porov. *Mk 13, 28 – 29*). Ponúka nám ho v kontexte jeruzalemského chrámu. Tým, ktorí stáli a obdivovali krásne chrámové kamene a tak žili akýmsi svetským konformizmom, vkladajúc svoju istotu do posvätného priestoru a do jeho slávnostnej veľkosti, Ježiš hovorí, že na tejto zemi nemožno nič absolutizovať, pretože všetko je nestále a nezostane kameň na kameni – v týchto dňoch čítame v posvätnom čítaní *Zjavenie apoštola Jána*, kde nám ukazuje, že nezostane kameň na kameni –, ale zároveň Pán nechce vzbudzovať sklúčenosť ani strach. A preto dodáva: keď sa všetko pominie, keď sa zrúti ľudské chrámy, keď sa budú diať hrozné veci a bude kruté prenasledovanie, vtedy „vidia Syna človeka prichádzať na oblakoch s veľkou mocou a slávou“ (v. 26). A je to práve tu, kde nás vyzýva, aby sme sa pozreli na figovník: „Od figovníka sa učíte podobenstvo: keď jeho konár zmäkne a vypučia listy, viete, že leto je blízko. Tak aj vy: keď vidíte, že sa to deje, vedzte, že je blízko, je pri bráne“ (v. 28 – 29). Sme teda povolaní prijať ako plodnú rastlinu dobu, v ktorej žijeme, s jej zmenami a výzvami, pretože cez to všetko – hovorí evanjelium – sa Pán blíži. A medzitým sme povolaní starať sa o toto naše obdobie, chápať ho, rozsievať evanjelium, orezávať odumreté konáre zla, prinášať ovocie. Sme povolaní *prijímať a chápať s proroctvom*.

Prijímať a chápať s proroctvom: ide o to, aby sme sa naučili rozpoznávať znaky Božej prítomnosti v skutočnostiach, aj keď sa nezdajú byť výslovne poznačené kresťanským duchom a prichádzajú k nám s výzvou alebo otázkou. A zároveň ide o to, aby sme všetko interpretovali vo svetle evanjelia bez toho, aby sme sa stali svetskými – buďte na pozore! –, ale ako ohlasovatelia a svedkovia kresťanského proroctva. Dávajte si pozor na zosvetštenie. Upadnúť do svetskosti je azda to najhoršie, čo sa môže kresťanskému spoločenstvu stať. Vidíme, že aj v tejto krajine, kde tradícia viery zostáva pevne zakorenená, sme svedkami šírenia sekularizmu a toho, čo ho sprevádza, čo často ohrozuje integritu a krásu rodiny, vystavuje mladých ľudí modelom života poznačeným materializmom a hedonizmom a polarizuje diskusiu o nových otázkach a výzvach.

A tak môže vzniknúť pokušenie stuhnúť, uzavrieť sa do seba a zaujať postoj „bojovníkov“. Takéto skutočnosti však môžu pre nás kresťanov predstavovať príležitosti, pretože podnecujú vieru a prehĺbenie určitých otázok, vyzývajú nás, aby sme sa pýtali, ako tieto výzvy môžu vstúpiť do dialógu s evanjeliom, aby sme hľadali nové spôsoby, nástroje a jazyky. V tomto zmysle Benedikt XVI. uviedol, že rôzne obdobia sekularizácie prichádzajú Cirkvi na pomoc, pretože „zásadným spôsobom prispeli k jej očisteniu a vnútornej reforme. Sekularizácie v skutočnosti (...) zakaždým znamenali hlboké oslobodenie Cirkvi od foriem svetskosti“.¹ Tvárou v tvár akejkolvek sekularizácii je tu výzva a pozvanie očistiť Cirkve od všetkej svetskosti.

© Dikastérium pre komunikáciu – Libreria Editrice Vaticana
© Città Nuova, 2023

¹ Benedikt XVI., *Príhovor* na stretnutí s katolíkmi angažovanými v Cirkvi a spoločnosti, Freiburg im Breisgau, 25. septembra 2011.

Sociologické úvahy

Kam sa podel Boh?

Silvia Cataldiová

Boh je mŕtvy: tento výrok filozofa Friedricha Nietzscheho, ktorý sa stal aj refrénom známej piesne talianskeho speváka a skladateľa Francesca Gucciniho, dobre vyjadruje pocit dnešnej spoločnosti (najmä západnej). Naznačuje koniec jednej éry, ale zároveň ohlasuje aj niečo nové.

Sociológia sa už nejaký čas zaoberá otázkou, akými zmenami prechádzajú náboženské vierovyznania v súčasnom svete. Odpovede znalcov sa točia okolo dvoch bodov: na jednej strane náboženstvá strácajú svoju sociálnu úlohu a morálny kredit; na druhej strane sa zvyšuje dopyt po religiozite alebo spiritualite zo strany jednotlivcov a skupín. Zdá sa, že ide o dva protichodné trendy, ktoré však treba čítať v rovnakom rámci.

Sociológia sa už nejaký čas zaoberá otázkami o premenách náboženskej viery v súčasnom svete. Vedci poukazujú na dva trendy, ktoré sa zdajú byť protichodné, ale sú súčasťou toho istého obrazu: kým na jednej strane náboženstvo stráca svoju spoločenskú úlohu a morálny kredit, na druhej strane rastie dopyt po spiritualite. Autorka tohto stručného prehľadu je docentkou sociológie na rímskej univerzite La Sapienza.

▲ Prvý trend: sekularizácia

Prvým trendom, ktorý púta pozornosť bádateľov, je sekularizácia. Tú treba chápať ako proces, v rámci ktorého náboženské presvedčenia, praktiky a inštitúcie postupne strácajú svoj vplyv na spoločnosť. V porovnaní s minulosťou, keď náboženstvá plnili inštitucionálne a riadiace úlohy, dnes dochádza k diferenciacii a autonómii jednotlivých oblastí života a k jasnej odluke cirkví od štátu. V tomto procese sa náboženský systém stal jedným zo systémov medzi ostatnými a stratil svoju dominantnú a riadiacu úlohu voči ostatným systémom. V západných štátoch to napríklad znamená, že pri uznaní laickosti štátu bola politika zverená občianskej autorite a vzdelávanie už nie je pod vplyvom cirkevnej autority, ale aj to, že v umení, filozofii a literatúre sa oslabil náboženský obsah a veda sa postupne presadila so svojou autonómnou perspektívou.

Potvrdenie racionálneho myslenia a technologický pokrok

Podľa sociológov tento proces prebieha na Západe od novoveku. Napríklad podľa jedného z najvplyvnejších súčasných vedcov, evanjelického teológa a rakúskeho sociológa naturalizovaného v Spojených štátoch Petra Bergera, to súvisí s potvrdením racionálneho myslenia a technologickým pokrokom: kým v minulosti sa ľudia utiekali k náboženstvu, aby vysvetlili javy, ktoré ich dezorientovali, dnes sa spoliehajú na vedu a uplatňovanie technológií. Inými slovami, v západných krajinách sa dnes koncepcné mechanizmy legitimizácie spoločenského poriadku čoraz viac opierajú o vedu a na kultúrnej úrovni sú presvedčenia a hodnoty čoraz viac sekulárne. Aj ďalší vedci sa domnievajú, že túto zmenu spôsobila racionalizácia. Preto sa náboženstvo v súčasnosti stalo jedným zo symbolických systémov medzi mnohými inými symbolickými systémami a stráca svoj vplyv.

Samotné náboženstvo sa zmenilo

Je tam však ešte niečo. Podľa sociológa Maxa Webera sa aj samotné náboženstvo pod vplyvom racionálneho myslenia postupne transformovalo na čoraz chladnejší a organizovaný systém. Dotklo sa to nielen kresťanských cirkví, ale aj ostatných svetových náboženstiev, ktoré sa postupne inštitucionalizovali a dokonca boli vybavené vlastnou byrokraciou so špecializovanými úlohami a právomocami. Skrátka, podľa Webera, paradoxne, časom táto racionálna tendencia viedla k tomu, že pohltila samotné náboženstvá.

Táto skutočnosť vysvetľuje viaceré súčasné javy. Prichádza na myseľ rozšírená skepsa voči cirkvám a všeobecne voči rôznym náboženským inštitúciám. Pomyslime aj na prudký pokles počtu ľudí, ktorí sa zúčastňujú na náboženských obradoch: napríklad v Taliansku sa účasť na týždenných bohoslužbách za posledných tridsať rokov znížila o viac ako polovicu – z 39,2 % na 19,2 %.

Náboženstvo bolo odsunuté do intimistickej sféry, vzdialenej od každodenného života

Okrem toho je na Západe veľmi bežné, že náboženstvo sa už nevníma ako verejná, ale ako súkromná záležitosť. Veriaci často odsúvajú svoj vzťah k Bohu a transcendentnu do intimistickej sféry, ktorá má len málo alebo vôbec nič spoločné s každodenným životom, prácou, rodinou, politikou a zábavou. Sám Nietzsche si uvedomoval, že dnešní muži a ženy už nezakladajú svoju morálku na viere, ale vnímajú hodnoty jasne oddelené od viery a oddelené od náboženského učenia.

Môžeme si potom položiť otázku, či má Boh v dnešnej spoločnosti ešte stále miesto, alebo či to naozaj nie je tak, že úpadok náboženstiev nevyhnutne vedie ku „konštatovaniu jeho zániku“. Nuž, sociológovia na túto provokáciu reagujú poukázaním aj na to, že popri znakoch krízy sa objavujú aj príznaky veľkej inovácie.

▲ Další trend: příznaky inovací

Tak ako v mnohých oblastiach života, aj náboženstvo prežíva éru detradicionalizácie. Vzťah k transcencii sa odkláňa od tradičných vzorov, zvykov a obyčajov, ako aj od dogmatických a vopred daných postojov a hľadá nové spôsoby realizácie a odovzdávania.

Nové formy náboženského združovania: fenomén hnutí

Jedným z najvýraznejších prejavov je fenomén hnutí. V posledných rokoch sa na celom svete objavili nové formy náboženských zoskupení, ktorých cieľom je podporovať zmeny. Ide o takzvané náboženské hnutia. Na to, aby sme si predstavili význam tohto fenoménu na symbolickom príklade, stačí spomenúť, že skúsenosť hnutia „Spoločne pre Európu“, ktoré spája rôzne združenia európskych kresťanských cirkví, počíta na starom kontinente s viac ako 200 hnutiami a spoločenstvami. Je tiež dobre známe, že v katolíckej sfére sa v priebehu XX. storočia zrodili početné hnutia, ktoré najmä po Druhom vatikánskom koncile prejavili veľmi významné úsilie o duchovnú a charizmatickú sebaobnovu.

Fenomén „hnutí“ však nemožno považovať za príznačný len pre kresťanstvo. Zreteľne ho nachádzame aj vo veľkých náboženstvách, ako sú judaizmus, budhizmus, hinduizmus a islam; vyjadruje potrebu prekonať to, čo sa vníma ako formalizmus doktrín a dogiem, a zamerať sa na skúsenosť, službu bližnému, askézu a návrat k prameňom.

Tendencia náboženských inštitúcií oslovovať sa navzájom s cieľom spolupracovať

Ďalšie príznaky inovácie možno pozorovať v tendencii rôznych cirkví zblížovať sa, aby si navzájom porozumeli a spolupracovali v spoločnej službe ľudstvu. Tento dialóg medzi cirkvami a kresťanskými spoločenstvami je už dlho uznávaný a nazýva sa *ekumenizmus* a má svoje vlastné charakteristiky vo vzťahu k širšiemu dialógu s inými náboženstvami. Podľa jednej časti sociológie ho možno vysvetliť aj ako reakciu na procesy sekularizácie a globalizácie alebo aj ako dôsledok politických a hospodárskych tlakov.

Nemôžeme si však neuvedomiť, že táto dialogická tendencia má aj svoju vnútornú hodnotu. Predstavuje totiž ochotu rôznych náboženských spoločenstiev predovšetkým uznať sa navzájom, ale aj vydať sa na spoločnú cestu, napríklad v otázke ľudských práv. Spomeňme si napríklad na stretnutie pápeža Františka s veľkým imámom Al-Azharu Al-Tayyebom, ktoré vyústilo do spoločného podpísania dokumentu „Ľudské bratstvo pre svetový mier a spoločné spolužitie“. Toto stretnutie bolo zásadné, keďže podporilo spoločný záväzok katolíckeho sveta a sunitského islamského sveta v oblasti uznávania práv žien a detí, boja proti chudobe a podpory sociálnej inklúzie. Veľmi dôležitý je aj záväzok veľkých náboženstiev za mier, cesta, ktorá sa začala v roku 1986 v Assisi a pokračuje dodnes každoročnými stretnutiami predstaviteľov najrôznejších náboženstiev. Nehovoriac o stretnutí pápeža Františka s ekumenickým pravoslávnym patriarchom Konštantínopolu Bartolomejom, ktoré iniciovalo spoločný záväzok v oblasti ekológie.

Ide o príkladné udalosti, na ktorých sa podieľali náboženský vodcovia. Majú však veľký význam aj na úrovni spoločnej viery. Viacerí vedci totiž poukázali na to, že toto zblížovanie cirkví a náboženstiev nielenže vytvára vzájomnú spoluprácu medzi inštitúciami, ale vedie k ľudovej obnove spôsobu chápania viery a vzťahu k rôznosti. Inými slovami, dialóg pomáha prekonať uzavretú formu identitarizmu¹.

Návrat fundamentalizmu: neústupnosť, ale aj požiadavka duchovnosti

Treba brať na vedomie aj skutočnosť, že popri týchto náboženských inováciách sa množia formy fundamentalizmu. Ide o tendencie, ktoré vedú k nekompromisnému prežívaniu vzťahu s transcenciou: fundamentalizmus presadzuje návrat k základným princípom náboženstva, ktoré sa stotožňuje s autentickým a neomylným Božím slovom.

Fundamentalistické prúdy sú prítomné vo všetkých veľkých svetových náboženstvách: od kresťanstva cez judaizmus až po islam a miešajú sa v nich reakčné, identitárne a konzervatívne prvky spojené s tradíciou, s inými hypermodernými prvkami, napríklad využívanie internetu ako nástroja propagandy. Je to teda spôsob, ako vrátiť Boha do centra spoločenského a verejného života, avšak so silnými opozičnými tendenciami a cestami včlenenia či vyčlenenia sa zo spoločenstva tzv. „pravých veriacich“. V tomto zmysle fundamentalizmus vyjadruje aj silnú požiadavku duchovnosti.

▲ Na záver

Môžeme si teda položiť otázku: Je pravda, že planéta Zem sa v posledných desaťročiach stáva čoraz viac laickou a zaobíde sa bez Boha? Iba čiastočne. Rituálna a inštitucionálna religiozita, ktorá doteraz prevládala, je pravdepodobne v kríze, ale potreba transcencie v žiadnom prípade nie je mŕtva. Naopak, odhady z nedávneho prieskumu *Pew Research Center* hovoria, že viera zostáva neoddeliteľnou súčasťou života veľkej väčšiny ľudí na celom svete: 84 % jednotlivcov sa nejakým spôsobom identifikuje s určitou náboženskou skupinou a očakávané trendy pre rok 2060 predpokladajú nárast počtu veriacich. Je však potrebné byť pozorný voči zmenám, aby sme videli, kde je dnes Boh.

¹ Odmietanie vstúpiť do otvoreného dialógu a prehodnotiť vlastné postoje (pozn. ed.).

V krajinách strednej a východnej Európy

Výzvy a príležitosti pre vieru

Pál Tóth

Pál Tóth pochádza z Maďarska, je emeritný profesor sociálnej komunikácie na Katolíckej univerzite Petra Pázmaňa v Budapešti a medzinárodný koordinátor iniciatívy Multipolárny dialóg v Európe.

Od pápeža Františka sa učím pozeráť na rozmanitý a zložitý svet strednej a východnej Európy. Počas svojej návštevy Maďarska nám poradil: „Oproti katastrofickému porazenectvu a zosvetšujúce-mu konformizmu nám evanjelium dáva nové oči, dáva nám milosť rozlišovania, aby sme vstúpili do našej doby s ústretovým postojom, ale aj s duchom prorocstva. Teda s postojom prijatia, ktoré je otvorené prorocstvu.“ To znamená, že kritické otázky a výzvy neprehliadame, ale vidíme ich z perspektívy spoločného rastu. V tejto perspektíve ponúkam niekoľko pohľadov na situáciu viery v týchto krajinách, pričom mám na pamäti aj zmenu éry, ktorou prechádzame.

Vedomie, že sme Boží ľud

Prieskumy ukazujú, že sekularizácia a morálny relativizmus sa postupne šíria aj v tomto regióne. Kresťanstvo však stále vykazuje určitú vitalitu. Nájdeme tu prejavy

ľudovej cirkvi a zbožnosti, ktoré v týchto formách už na Západe nenájdeme. Na mnohých miestach strednej a východnej Európy je živé vedomie, že sme Božím ľudom, nie však v zmysle masovosti, ale skôr ako prejav ľudovej mystiky. Táto ľudová zbožnosť by mohla byť zdrojom znovuzrodenia Európy – ak sa nebude báť nechať sa neustále obnovovať praktickou realizáciou evanjelia. Cirkvi na Východe počas komunizmu totiž rozvinuli kultúru malých spoločenstiev, skupín mladých ľudí a rodín so životom založeným práve na evanjeliu: zameriavajú sa na vzájomnú materiálnu a duchovnú pomoc, na spoločné prežívanie hodnôt a na krácanie proti prúdu.

Život viery a kresťanských cirkví v týchto východných krajinách je zároveň úzko spojený so zmenou spoločenského režimu po páde Berlínskeho múru. Komunizmus prenasledoval kresťanskú vieru, takže zrod demokracie a zrod náboženskej slobody sú úzko prepojené. Po rozšírení Európskej únie o niektoré východné krajiny došlo v týchto nových členských štátoch k pomerne rýchlemu prispôbeniu sa západnému hospodárskemu a právnomu systému, zatiaľ čo kultúrne zblížovanie prebieha oveľa pomalšie. Východ navyše pochádza z určitej kultúry mlčania a len postupne sa učí vyjadrovať svoje hodnoty, čo by mohlo byť darom aj pre ostatné centrá kultúry v Európe a mimo nej.

Na ceste k jednote v slobode

Dňa 18. augusta 1991 sa v športovej hale v poľských Katoviciach uskutočnilo prvé stretnutie Chiary Lubichovej s členmi Hnutia fokoláre zo strednej a východnej Európy. V odpovediach na ich otázky ponúkla kľúč k pochopeniu aj týchto našich dní. „Cesta k jednote sveta – povedala – nie je ani jednoduchá, ani rovnaká pre všetkých.“

Sú krajiny, ktoré „boli nútené byť zjednotené; preto sa im nepodarilo (...) ukázať seba samých, svoju vlastnú charakteristiku, svoju vlastnú osobnosť. Preto si tieto krajiny nárokujú a chcú slobodu. A je to jasné: lebo len v slobode sa všetci môžeme rozvíjať. Ony si nárokujú slobodu, a keď budú mať slobodu a skutočne si upevnia vlastnú osobnosť, potom dospejú aj k jednote.“

Krajiny strednej a východnej Európy si v sebe nesú negatívne dôsledky falošnej, vynútenej, utlačujúcej jednoty a túžia po skutočnej jednote v slobode a bratstve. Sú poznačené ponížovaniami, okupáciami a vykorisťovaním, a preto ako dôsledok majú sebaobhranné reakcie a uzavretosť. Toto volanie je vedome či nevedome, výslovne alebo mlčky namierené proti Západu, ktorý za hlavný cieľ svojej aktuálnej sociálnej a politickej činnosti vyhlásil realizáciu jednoty v rozmanitosti, pričom však riskuje, že sa na Východ bude pozeráť v duchu paternalizmu, ktorý chce zvonka a niekedy aj zhora urýchliť demokratizačný proces.

Rozdiely vo vzťahu medzi cirkvami a štátom

Ďalším aspektom, ktorý je potrebné zvažovať, je odlišný spôsob, akým sa tu vyjadruje vzťah medzi cirkvami a štátom. Západ žije v multináboženskej a multikultúrnej spoločnosti, na Východe proces budovania národov ešte nie je ukončený. Dôraz sa tu teda kladie na posilnenie národných identít ako kultúrne a nábožensky homogénnych celkov, kde je potvrdenie kresťanstva podstatnou súčasťou národnej identity. Štát by mal byť garantom a podporovateľom tohto procesu a medzi cirkvami a štátom by malo dôjsť k vytvoreniu nového spojenectva.

Na druhej strane, počas komunizmu cirkvi na Východe stratili svoju ekonomickú autonómiu, čo spôsobilo, že stále dostávajú

finančnú podporu od štátu. Táto závislosť cirkví od štátu niekedy sťažuje cirkevným autoritám vyjadriť svoj nezávislý morálny hlas. Vo všeobecnosti sa však dá povedať, že na Východe stále prevláda doktrínálna a morálna vízia Cirkvi, ktorá sa snaží upevniť v spoločnosti.

Na ceste k Európe, ktorá dýcha „oboma časťami pľúc“

Pápež František v Maďarsku ponúkol víziu Európy, ktorá vzbudila novú nádej ďaleko aj za hranicami krajiny. „Celá Európa je v kríze. Zamyslime sa teda nad dôležitosťou strážiť korene, pretože len tak, že sa pôjde do hĺbky, budú konáre rásť nahor a budú prinášať ovocie.“ Len vďaka tomu budeme môcť „budovať mosty mieru medzi rôznymi národmi. To je povolanie predovšetkým Európy, ktorá je ako „strážkyňa mieru“ povolaná pojať rozdiely a prijať tých, ktorí klopú na jej dvere“.

Synodálny proces Cirkvi určite ponúka príležitosť lepšie sa spoznať a pochopiť a spoločne sa priblížiť k cieľu, ktorý načrtol už svätý Ján Pavol II: dve časti pľúc Európy, ktoré sa navzájom dopĺňajú vo vzájomnom sebadarovaní.

Otázka viery v Boha z perspektívy Ázie

Zjavovat' Boha, kdekol'vek sa nachádzame

Siu Wai Vanessa Chengová

Vania Chengová pochádza z Hongkongu. Žila v rôznych krajinách: v Írsku, vo východnej Číne, v Taliansku, v súčasnosti žije v Hongkongu. Prednáša na Vysokej škole teológie a filozofie v seminári Svätého Ducha. Je členkou diecéznej komisie pre synodálny proces. Zúčastnila sa na kontinentálnom zhromaždení pre synodu v marci minulého roka v Bangkoku.

Keď som žila v Taliansku a občas cestovala po rôznych európskych krajinách ako Ázijčanka a človek s osobitnou citlivosťou pre posvätno, rituály a náboženské symboly, bola som vždy veľmi ohromená impozantnými cirkevnými stavbami s krížom na vrchole ako výrazným znakom kresťanskej viery a s osobou ukrižovaného Krista. V kostoloch sa k tomu často pridávajú nádherné fresky a sochy, ktoré návštevníkom sprostredkujú pocit Božej majestátnosti a dotýkajú sa ľudských duší. Na tomto pozadí však prekvapuje pomerne malý počet veriacich, ktorí sa zúčastňujú na liturgických sláveniach.

V Ázii tvoria katolíci len 3,31 % obyvateľstva – naozaj malá skupina. Napriek tomu sú kostoly, často veľmi jednoduché a niekedy veľmi chudobné, počas nedeľných omší zvyčajne plné veriacich a často sa zú-

častňuje na omšiach aj počas všedných dní značný počet ľudí.

Otázka Boha v Ázii

Postupné vyprázdňovanie kostolov na Západe vyvoláva dojem, že kresťanstvo namiesto napredovania ustupuje z mnohých ľudských a náboženských oblastí. V prejavovaní sa toľkých názorov v spoločnosti je tiež cítiť, že kresťanské hodnoty sa vytrácajú. Táto strata sociálnej úlohy a morálneho odkazu kresťanstva v spoločnosti vyvoláva otázku: Kam sa podel Boh kresťanov?

V Ázii je počet kresťanov najnižší zo všetkých historických náboženstiev, a preto nie je ľahké posúdiť vplyv kresťanstva v rôznych spoločnostiach a kultúrach, aj preto, že na jeho zistenie neexistujú presné parametre. Je zrejme, že z pohľadu tejto malej skupiny v krajinách s inými vierovyznaniami a náboženstvami sa otázka Boha vníma úplne inak.

Najprv sa musíme dostať do ázijského kontextu. V mnohých krajinách možno nájsť symboly rôznych náboženstiev: kríž kresťanov, obrovské sochy budhov a bódhisattvov, vyobrazenia taoistických božstiev, sochy mnohých hinduistických božstiev na verejných alebo súkromných modlitebniach, mešity, symboly a predmety používané šamanmi... Medzi mnohými charakteristikami ázijských národov vyniká duchovnosť, a to na základe náboženských koreňov zapustených do žíl ich kultúr. Tieto symboly istým spôsobom vyjadrujú skôr identitu národov hlásiacich sa k danému náboženstvu než hodnoty a mentalitu daného náboženstva. Napríklad čínske kresťanstvo je syntézou čínskej kultúry – prelínajúcej sa s konfucianizmom, taoizmom a budhizmom – a kresťanstva. Preto treba mať na pamäti, že ázijské kultúry sú prepletené mnohými vierami a fi-

lozofiami, ktoré skúmajú ľudské správanie, jeho vzťah s vesmírom a ľudský osud po smrti, morálne a etické hodnoty pochádzajúce z viery, ku ktorej sa človek hlási...

V Ázii je všadeprítomná túžba po Absolúte. Napríklad počas pandémie rôzne náboženstvá vznášali modlitby k svojmu Bohu alebo Absolútnu, aby zasiahol a zachránil ľudstvo pred týmto nešťastím. To znamená: Boh kresťanov, Budha budhistov, Bohovia hinduistov, Boh moslimov, Absolútno iných náboženstiev alebo Nebo (čínske Absolútno) nikdy nezmizli.

Je teda zrejme, že Ázijci sa nebudú pýtať „kam odišiel Boh?“, pretože veriaci všetkých náboženstiev nepochybujú o existencii Boha vo svojom živote. Skôr by si mohli položiť otázku: Ako sa prejavuje ich Boh v konkrétnom živote, vo vzťahu k blížnemu a mimo samotných bohoslužobných priestorov, uprostred života, ktorý je tak často pohodlný a ľahostajný voči volaniu ľudstva, ktoré volá po mieri, spravodlivosti, rovnosti, bratstve, zainteresovaní, tolerancii, odstránení chudoby, starostlivosti o náš spoločný domov...?

Vplyv globalizácie a technologickej kultúry

Hoci kultúrne a náboženské korene Ázie sú veľmi odlišné od kultúr Západu, vplyv globalizácie¹ a príchod ideológií s fenoménom, ako sú konzumizmus, relativizmus a individualizmus, spolu s pokrokom v oblasti počítačových a digitálnych technológií začali prenikať do týchto tisícročných kultúr a transformovať ich. Výrazným dôkazom toho je kultúra nových generácií: aj na tých najodľahlejších miestach, ktorých sa civilizácia dotkla najmenej, má mnoho mladých ľudí mobilný telefón. Sú schopní spojiť sa so zvyškom sveta a dozvedieť sa o mnohých veciach – a to tak konštruktív-

ných, ako aj deštruktívnych pre jednotlivca a spoločnosť –, ktoré boli kedysi pre všetkých neznáme.

Mnohí dospelí čínski kresťania sa obávajú a často sú veľmi znepokojení a plní úzkosti, pretože zistili, že nie sú schopní odovzdať vieru mladšej generácii, a predvídajú, že sa stratia v svetských a sekularizovaných prúdoch². Tento fenomén sa však týka všeobecne všetkých náboženstiev. V skutočnosti, keď sa zúčastňujem medzináboženských konferencií, aktivít a slávení, účasť mladých ľudí je v porovnaní s predchádzajúcimi desaťročiami pomerne nízka.

Som presvedčená, že dnes je na každom z nás kresťanov, aby sme túto výzvu vzali vážne a svojím životom prinavrátili autentický obsah kríža, pravé znamenie, ktoré vyjadruje bezpodmienečnú lásku Boha, ktorý poslal na svet svojho jediného Syna, ktorý za nás zomrel, aby celé ľudstvo mohlo prijať vykúpenie. Otázka nezníe, kam sa Boh podel, ale ako môžeme zjaviť Boha všade, kde sa nachádzame.

¹ „Uvedomujeme si, že ázijský étos, ktorý bol dlho súčasťou ázijských národov (napr. spoliehanie sa na Boha, komunitná interakcia, vzťah k Bohu, k sebe samému, k iným ľudským bytostiam a vesmíru atď.), je v súčasnosti narúšaný globalizovanými kultúrami individualizmu, sekularizmu a relativizmu.“ Federácia ázijských biskupských konferencií, *Záverečný dokument ázijského kontinentálneho zhromaždenia o synodalite*, 16. marca 2023, č. 120, <https://fabc.org/wp-content/uploads/2023/03/ACAS-Final-Dokument-16-Mar-2023.pdf>

² „Spoločným javom, ktorý sa v správach objavuje, je neprítomnosť mladých ľudí v našich kostoloch. Hoci tvoria značnú časť našej populácie (asi 65 %), v živote Cirkvi relativne absentujú.“ *Tamtiež*, č. 98.

Výzvy a možnosti pre vieru v Afrike

Zmysel pre posvätno, rodina a inkulturácia

Innocent Thibaut Ndoreraho

Innocent Thibaut Ndoreraho je kňazom arcidiecézy Bujumbura (Burundi), kde pôsobil ako farár v prímestskej farnosti s viac ako 100 000 veriacimi a zároveň ako biskupský vikár pre jedno z teritórií diecézy. V súčasnosti je zodpovedný za Medzinárodné centrum diecéznych seminaristov, ktorí sú v kontakte s fokolarínskym ideálom jednoty.

Hovoriť o Afrike v jej nesmiernej rozmanitosti kultúr nie je jednoduché, pretože neexistuje jedna tvár Afriky – Afrika má viacero tvárí. Pokúsim sa však ponúknuť pohľad, hoci len stručný, na výzvy a možnosti viery na tomto ešte stále málo známom kontinente bez nároku na vyčerpávajúci prehľad.

Výzvy pre vieru v Afrike

V posynodálnej exhortácii *Cirkev v Afrike* z roku 1994¹ v č. 51 – 52 pápež Ján Pavol II. načrtnol zoznam sociálno-ekonomických situácií, ktoré predstavujú výzvu pre evanjelizáciu Afriky, vrátane: rasového a kmeňového napätia, vojen, politickej nestability, porušovania ľudských práv, rastúcej chudoby, urbanizácie, medzinárodného dlhu, problému utečencov a vysídlencov, demo-

grafických problémov a ohrozenia rodiny, emancipácie žien, na niektorých miestach prežívajúcej praxe otroctva, etnocentizmu a kmeňových protikladov, dotieravosti masmédií atď. Dnes by sa k tomu mohli pridať mnoho ďalších situácií vrátane problémov migrácie, korupcie, nezamestnanosti mladých ľudí atď.

V takejto neistote sa aj život viery stáva nestabilným a krehkým a rozkvitajú početné sekty, ktoré využívajú ľudí tým, že ponúkajú svojim stúpencom lepší život. Zakladanie vlastného „cirkevného“ spoločenstva sa stáva spôsobom *biznisu* a „cirkvi“ vznikajú ako huby po daždi.

Na druhej strane s globalizáciou a novými prostriedkami komunikácie sa Afrika čoraz viac stáva kontinentom konzumujúcim všetky anti-hodnoty, ktoré propaguje západný svet, a riskuje – bez toho, aby si to uvedomovala –, že stratí svoju identitu.

Príležitosti pre vieru

Tvárou v tvár utrpeniu kontinentu však vidíme, že evanjelizácia, upevňovanie a rast Cirkvi a podpora zmierenia a mieru dostávajú nový impulz. V skutočnosti prvá evanjelizácia našla v afrických národoch hodnoty, do ktorých boli zasiaté „semena Slova“ a ktoré podporili inkulturáciu kresťanskej viery. Dnes nová evanjelizácia rozvíja typicky africký spôsob života viery, pričom vychádza z významnosti malých kresťanských spoločenstiev. Pozrime sa v krátkosti na niektoré hodnoty, ktoré charakterizujú vieru v Afrike.

Viera v Boha a zmysel pre posvätno. Afričania sú hlboko nábožensky založení a západný dualizmus oddeľujúci sakrálnosť a profánosť je im cudzí. V exhortácii *Cirkev v Afrike* čítame: „Afričania majú hlboký náboženský zmysel, zmysel pre posvätno,

zmysel pre existenciu Boha Stvoriteľa a duchovného sveta.“² Afričan je v neustálom vzťahu s posvätnom, s najvyššou bytosťou, s predkami, ktorí zostávajú nažive a sú neustále členmi rodiny, atď. Celý život musí byť preniknutý rytmom posmrtného života. Pápež Benedikt XVI. preto mohol konštatovať, že „Afrika predstavuje obrovské duchovné ‚plúca‘ pre ľudstvo, ktoré sa zdá byť v kríze viery a nádeje“.³ Toto tvrdenie nie je bezdôvodné, ale vychádza zo skutočnosti, že „uznanie absolútnej vlády Boha je určite jedným z výrazných a zjednocujúcich znakov africkej kultúry. Samozrejme, v Afrike existuje mnoho kultúr, ale zdá sa, že všetky sa zhodujú v tomto: Boh je Stvoriteľ a zdroj života“.⁴

Zmysel života a hlboký rozmer rodiny. Medzi dôležité hodnoty, ktoré ponúkajú veľkú príležitosť pre vieru v Afrike, patrí hodnota života a rozmer rodiny. V exhortácii *Cirkev v Afrike* sa uvádza: „V africkej kultúre a tradícii sa úloha rodiny všeobecne považuje za základnú. Afričania, otvorení tomuto zmyslu pre rodinu, lásku a úctu k životu, milujú svoje deti, ktoré s radosťou prijímajú ako Boží dar. (...) Afričania prejavujú úctu k životu až do jeho prirodzeného konca a vyhradujú miesto v rodine pre starších ľudí a pre príbuzných.“⁵

Rodina v Afrike nie je obmedzená na úzke rodinné jadro, ale vzťahuje sa na oveľa širší okruh jej členov, než sa chápe v západnom používaní tohto slova. V nej veľa znamená súdržnosť, pretože zabezpečuje, aby sa každému, vrátane chorých, bezbranných a starých ľudí, dostalo potrebnej starostlivosti. V takejto atmosfére sa uskutočňuje aj odovzdávanie viery, keďže sa začína v rodine.

Cirkev ako Božia rodina a malé spoločenstvo. Vzhľadom na pojem rodiny sa Cirkev v Afrike definuje ako Božia rodina, čo je obraz, ktorý presne zodpovedá africkému

chápaniu Cirkvi. „Tento obraz zdôrazňuje starostlivosť o druhých, súdržnosť, vrelé vzťahy, prijatie, dialóg a dôveru.“⁶ Tí, ktorí spoločne prežívajú rovnakú vieru, sa cítia byť členmi tej istej Božej rodiny. Na ozdravenie vzťahov a spoločné prežívanie životných výziev je potrebná pastorácia malých kresťanských spoločenstiev, v ktorých sa táto hodnota rodiny realizuje prostredníctvom súdržnosti medzi blíznymi. Synoda arcidiecézy Bujumbura napríklad predložila tento návrh: „Aby sa evanjelium zakorenilo v živote ľudí a stalo sa životom, odporúča sa, aby sa všetci veriaci formovali do malých živých kresťanských spoločenstiev, aby každý človek mohol dať svoje dary spoločenstvu.“⁷

Inkultúracia viery. Inkultúracia ako vtelenie viery do vlastnej kultúry je v Afrike ústredným rozmerom. Každý národ si tak zachováva svoju vlastnú identitu a stáva sa kresťanským bez toho, aby prestal byť sám sebou. Skutočná inkultúracia vyjadruje hlbokú symbiózu medzi jedinou vierou, ktorú vyznáva univerzálna Cirkev a ktorá sa ohlasuje a slávi v rôznych miestnych cirkvách a je vtelená v ich každodennom živote. Cirkevný život potom už nie je napodobňovaním Západu a Afričan sa už necíti ako človek vytrhnutý zo svojho prostredia, ale je situovaný vo svojom vlastnom sociálno-kultúrnom prostredí a vieru vníma ako vtelenú do svojej kultúry.

Hodnota slova „ubuntu“

Príslušnosť k skupine alebo skôr k rodine je súčasťou africkej identity. Slovo „ubuntu“ v rôznych idiómoch Strednej, Východnej a Južnej Afriky vyjadruje všetky tieto hodnoty: altruizmus, solidaritu, blahoprajnosť a vďačnosť. Hoci tento pojem nemožno preložiť jedným slovom, celkový význam by bol: „Som, pretože sme.“ To znamená:

osoba je definovaná, počínajúc vzťahmi s ostatnými, a tu nachádzame vyjadrený celý komunitný rozmer viery v Afrike.

Na záver možno povedať, že ľud Afriky má čo ponúknuť zvyšku sveta. To, čo zostáva naliehavé a potrebné, je inkulturácia, to znamená: nestratiť svoju identitu, ale nechať sa osvietiť evanjeliom. Iba v tomto dynamizme sa hodnoty, ktoré som spomenul, stanú príležitosťou pre vieru v Afrike a cesta viery všetkými autenticky chápaná sa stane životom a kultúrou.

¹ Posynodálna exhortácia *Cirkev v Afrike*, Vatikán, 1995, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_14091995_ecclesia-in-africa.html

² *Tamtiež*, 42.

³ Benedikt XIV., *Homília* pri otvorení II. mimoriadneho zhromaždenia biskupskej synody pre Afriku, 4. októbra 2009.

⁴ *Tamtiež*.

⁵ *Cirkev v Afrike*, 43.

⁶ *Tamtiež*, 63.

⁷ 47. návrh 1. Bujumburskej diecéznej synody (Burundi).

V dialógu s Charlesom Taylorom

Ako dnes hovoriť o Bohu?

Francesco
Cosentino

Je možné hovoriť o Bohu v spoločnosti, v ktorej sa zdá, že Boh sa stal do istej miery „cudzím“, a javí sa tak nielen z vonkajších dôvodov, ale aj pre samotné sebauvedomenie si ľudí, najmä v západnom svete?

Medzi tými, ktorí sa zamýšľajú nad touto otázkou, vyniká kanadský filozof

Charles Taylor,

známy svojím dielom *Sekulárny vek* (2007) a v roku 2019 ocenený Ratzingerovou cenou.

Hovorí nám o tom Francesco Cosentino, kňaz a profesor teológie na Pápežskej Gregorovej univerzite a zamestnanec Štátneho sekretariátu

vo Vatikáne, autor niekoľkých esejí o vzťahu kresťanstva, postmodernej a náboženskej ľahostajnosti.

Ako hovoriť o Bohu v dnešných časoch? Je naozaj možné hovoriť o Bohu v spoločnosti, ktorej sa akoby, do istej miery, „odcudzil“, pričom ho svedomie súčasného človeka pod údermi ľahostajnosti vytlačilo na okraj života?

Je nevyhnutné položiť si tieto otázky, keďže hlavnou črtou našich kontextov sa zdá byť sekularizácia. Západné krajiny so starou kresťanskou tradíciou dnes zažívajú akési odcudzenie sa otázky o Bohu, čas „charakterizovaný zatemnením nebeského svetla, zatmením Boha“¹, výraznou absenciou náboženskej bázne. Zásadná otázka teda znie: Ako hovoriť o Bohu v čase sekularizácie, v spoločnosti, ktorá sa dokonca stala post-ateistickou², teda v ktorej „Boh upadá do *zabudnutia*... kde si jednoducho už *nepripomíname Boha*“³ a žijeme bez neho?

Aby sme odpovedali na tieto otázky, musíme začať z väčšej vzdialenosti a najprv sa zamerať na to, čo rozumieme pod pojmom sekularizácia.

▲ Aká sekularizácia?

Ak chceme rozlišovať, musíme si predovšetkým položiť otázku, čo znamená žiť v sekulárnom veku. Ak súhlasíme s tým, že sa nachádzame v sekularizovanej spoločnosti, Taylor má pravdu, keď tvrdí, že nie je jasné, „z čoho táto ‚sekularnosť-svetskosť‘ pozostáva“⁴. V skutočnosti musíme oslobodiť svoju predstavivosť – a teda aj svoje jazyky, ktoré sú v tejto téme nepresné – od pripisovania negatívneho charakteru slovu „sekularizácia“.

Vo svojom známom diele *A Secular Age* sa Taylor snaží tento fenomén interpretovať ponad rámec bežného chápania. Uvádza, že vo všeobecnosti existujú v tejto téme dve alternatívy: prvá sa pozerá na sekularizáciu ako na proces, ktorý znížil sociálnu a kultúrnu váhu náboženstva a jeho inštitúcií, čím sa oslabil jeho verejná

a politická úloha a náboženstvo sa odsúva do súkromnej sféry. V druhom zmysle „seku- larizácia spočíva v redukcii náboženského presvedčenia a praktizovania, v dištancovaní sa ľudí od Boha a Cirkvi“⁵. Podľa Taylora však existuje aj tretí význam, ďalší spôsob chápania sekularizácie, ktorý pomáha prekonať riziko uviaznutia v „externých“, socio- logických analýzach tohto fenoménu (to znamená v číslach a počtoch, v jeho verejnom význame a v životnosti cirkevných inštitúcií). Taylor hovorí, že „sa musíme zamerať na podmienky viery. V tomto prípade prechod k sekularizácii spočíva okrem iného v pre- chode od spoločnosti, v ktorej bola viera v Boha nesporná a skutočne bezproblémová, k spoločnosti, v ktorej sa viera v Boha považuje za jednu z rôznych možností a ktorú často nie je ľahké ani si osvojiť“.⁶

Taylorovým zámerom je hlbšie preskúmať zmenu, ktorá nastala v našich spoločnostiach a ktorá zmenila podmienky možnosti viery; to znamená, že sekularizáciu je potrebné chápať ako „proces, ktorý sa týka celého kontextu chápania, v rámci ktorého sa odohrá- vajú naše morálne, duchovné alebo náboženské skúsenosti a výskumy“⁷, kde „kontextom chápania“ myslíme jednak na explicitné možnosti nášho života, ako aj na „implicitné, do značnej miery netematizované pozadie“⁸, týkajúceho sa nášho osobného hľadania zmys- lu a plnohodnotného života. Krízu viery a vstup do sekulárnej éry preto netreba primárne hľadať v procesoch, ktoré by prerušili prirodzené puto s Bohom a zmenšili priestor pre verejné a politické zviditeľnenie náboženských inštitúcií; skôr je potrebné preskúmať tie dimenzie a tie aspekty, ktoré „pomáhajú uchopiť vlastný život“⁹ a ktoré určujú nábožen- skú vieru alebo nevieru.

Dá sa povedať, že Taylor sa snaží posunúť debatu o sekularizácii z vonkajších, sociálnych a viditeľných aspektov k tým vnútorným a hlbším, ktoré sa týkajú zmeny citlivosti našich súčasníkov a ich „vnímavosti a predstavivosti“.¹⁰ Z tohto dôvodu má viera i sekularizácia veľa spoločného so skrytými túžbami, hlbokými nádejami, spôsobom, akým interpretuje- me svoju existenciu, teda s najhlbšími významami, ktoré prebývajú v ľuďoch, so symbol- likou, s kultúrou a so spiritualitou človeka, prostredníctvom ktorej interpretujeme realitu, orientujeme sa určitým smerom, dávame hlas svojim nádejam.

Výzvou je skúmať, ako sekularizácia ovplyvňuje vnútro a duchovnú úroveň človeka. Tay- lor sa snaží „posunúť diskusiu hlbšie, presunúť sa zo sveta teórie do skrytejšieho sveta vnímania seba. Pritom nikdy nevynechá príležitosť tvrdiť, že kríza viery v modernej ére sa dotýka nie až tak úrovne právd a epistemológie ako skôr úrovne etiky a vnímania (...) spôsobov, akými vnímame a predstavujeme si svoj život. A to prichádza skôr ako rôzne teórie so svojimi analýzami a vysvetleniami“.¹¹ Sekularizácia sa podľa neho dotýka skôr predstáv, ktoré má každý z nás o sebe, o skutočnostiach a o Bohu. To je jadro krízy: keďže sa zmenilo osobné i spoločenské vnímanie a predstavivosť, jazyk a symboly kresťanskej viery sú už vnímané ako zastarané, neskutočné, v niektorých prípadoch dokonca nespra- vodlivé. Implicitným a skrytým predpokladom, ktorý v sekularizovanom človeku žije, je totiž vedomie, že náboženstvo nemôže byť moderné, čiže kto chce byť moderný, musí byť nenáboženský, pretože byť moderný a náboženstvo sa nedá zlúčiť.

Je to práve v tomto aspekte – viac ako v aspektoch straty spoločenskej alebo politickej re- levancie –, že sekularizácia prenikla do vedomia ľudí našich čias. Preto ak chceme hovoriť o Bohu, je potrebné najprv preveriť formy viery, ktoré už nie sú schopné osloviť vnútornú

citlivosť súčasného človeka a nie sú schopné prehovoriť k jeho duchovnej a sociálnej vnímavosti. Treba mať pritom na pamäti, že jadro kresťanského posolstva vždy presahuje jeho historické formy.

▲ Výzva a príležitosť pre vieru

To všetko môže byť veľkou príležitosťou a atraktívnou výzvou pre náboženskú vieru. Ak je pravda, že v našich súčasných spoločnostiach sú prístupy k životu a jeho interpretácie oveľa viac diferencované a už nezapadajú do jedného rámca, ako to bolo v období, keď prostredie samo automaticky podnecovalo k viere v Boha a osvojeniu si náboženstva, tak rovnako platí aj to, že tá skutočnosť predstavuje aj veľkú možnosť. Minulé nastavenie spoločností riskovalo „automatický“ prechod k viere s rizikom veľmi slabého osobného uvedomenia si viery, keďže veriť bolo vtedy prirodzené a bolo takmer nemožné neveriť. To však vôbec nezaručovalo živú vieru, zakorenenu v evanjeliu, schopnú ovplyvniť život a spoločnosť. Dnes sa však „celý rámec, v ktorom človek verí alebo odmieta veriť v Boha“,¹² zmenil. Avšak práve toto vyjdenie z „prirodzene kresťanského“ prostredia je predpokladom pre *učenie sa a návrat k viere novým spôsobom*, čo prináša nové uvedomenie si viery v hlbavejšom duchu a vo väčšej otvorenosti voči životu. Kríza potom môže byť prozreteľnosťou a môže sa stať „generatívnym“ miestom: i keď sa niektoré náboženské prejavy odložia, samotné kresťanstvo však bude hľadať a predstaví nové formy a prejavy, nové spôsoby existencie a nové vyjadrenia pre duchovný život: kresťanská viera sa transformuje procesom „destabilizácie a nového usporiadania“.¹³

V tomto ohľade môžeme súhlasiť s Taylorom, keď tvrdí, že súčasná kríza by mohla byť príležitosťou vyskladať duchovný život v nových formách, nových spôsoboch existencie, nových inkarnáciách viery a spirituality, viac v súlade so súčasným cítením a schopnejším integrovať sa s túžbou človeka po raste a šťastí.

Aby sme mohli hovoriť o Bohu v našej sekularizovanej dobe, potrebujeme najprv nový výklad, pretože „čisto kvantitatívny prístup je povrchný. Naopak, musíme zväžiť kvalitatívny prístup, analyzovať vnímanie obrazov, v ktorých sa ľudia vidia. Musíme zväžiť radikálnu zmenu citlivosti, ktorá nastala od roku 1968 a spôsobila sekularizáciu duchovného vnímania. (...) Preto sa domnievam, že sekularizácia neznamená len úpadok náboženskej prítomnosti vo verejnej sfére, ale aj zmenu symbolickej citlivosti v človeku, ktorej výsledky možno identifikovať v kríze kultúry. (...) Boj sa posunul oveľa hlbšie, ovládol terén ľudskej dispozície k viere a zasiahol existenčnú rovinu“.¹⁴ A na tomto teréne – existenciálneho a duchovného vnímania – je potrebné pokračovať teologickou reflexiou, snahou obnoviť vyjadrovací jazyk a nebáť sa skúšať nové pastoračné praktiky.

¹ M. Buber, *L'eclissi di Dio. Considerazioni sul rapporto tra religione e filosofia*, Mondadori, Miláno, 1992, s. 35.

² J. Vernetto, *L'Ateismo*, Xenia, Miláno, 2000, s. 1.

- ³ A. W. J. Houtepen, *Dio una domanda aperta: pensare Dio nell'era della dimenticanza di Dio*, Queriniana, Brescia, 2001, s. 13.
- ⁴ C. Taylor, *L'età secolare*, Feltrinelli, Miláno, 2009, s. 8.
- ⁵ *Tamtiež*, s. 11.
- ⁶ *Tamtiež*.
- ⁷ *Tamtiež*, s. 12.
- ⁸ *Tamtiež*, s. 13.
- ⁹ *Tamtiež*, s. 15.
- ¹⁰ Porovnaj reflexiu M.P. Gallaghera, *La critica di Charlesa Taylora alla secolarizzazione*, v *La Civiltà Cattolica IV* (2008), č. 3801, str. 249 – 259.
- ¹¹ M. P. Gallagher, *Mappe della fede. Dieci grandi esploratori cristiani*, Vita e Pensiero, Miláno, 2011, str. 142 – 143.
- ¹² C. Taylor, *L'età secolare*, cit., s. 30.
- ¹³ *Tamtiež*, s. 581.
- ¹⁴ M.P. Gallagher – G. Palasciano, *Credere e non credere. La fragilità della fede nel mondo di oggi*, EDB, Bologna, 2017, s. 66.

Boli by sme radi, aby si tento časopis našiel svojich priaznivcov.

Chceli by sme, aby jeho obsah bol prístupný zdarma všetkým čitateľom. Preto pozývame aj Vás zapojiť sa do siete dobrovoľných podporovateľov.

Budeme radi a vďační, ak sa k nim pridáte už teraz.

PAY by square

Ateizmus, kríza a príležitosť

Sme v období „noci“ Boha?

Enrique Cambón

K Bohu vedie toľko ciest, koľko je na zemi ľudí. Tak to napísal J. Maritain v jednej zo svojich kníh o „hľadaní Boha“. To, čo platí pre jednotlivé osoby, platí aj pre ľudské dejiny. Každá doba má svoj vlastný spôsob chápania Boha s dôrazmi, krízami a hľadaním nových odpovedí, ktoré viac vyhovujú daným časom.

Aké sú charakteristiky našich čias, ktoré spôsobujú, že niektoré obrazy Boha sa javia zastarané? A aké aspekty, aj tie doteraz nerozvinuté, môžu dnes prispieť k tomu, aby sa oplatil veriť v kresťanského Boha?

Niekoľkí profesori, moji drahí priatelia, ktorí sú veľmi zaangažovaní v evanjelickom kresťanstve v Latinskej Amerike, v istom momente pocítili, že sa ich skúsenosti a presvedčenie so všetkým, čo majú cenné, začali ukazovať neprimerané potrebám dnešného sveta. Mnoho mesiacov som od nich nedostal žiadne správy. Keď som sa s nimi skontaktoval a opýtal sa, ako sa majú, ich odpoveď znela: „Je to veľmi zlé. Cítíme sa vzdialení od Cirkvi. Prechádzame si skeptickým obdobím. Nie je to spôsobené niečím konkrétnym, čo sa nám stalo, ale viacerými vecami, nad ktorými sme uvažovali. Diskutujeme o všetkom, počnúc samotnou existenciou Boha. Žijeme vo svete, v ktorom sa Boh neprejavuje. Okrem viery a svedectva Cirkvi nie sú nikde žiadne znaky Boha. V posledných rokoch máme skúsenosť s Bohom, ktorý nepočúva modlitby a ktorého niet v čase našej najväčšej núdze, jednoducho neodpovedá. Cítíme sa nesmierne osamelo. Aký racionálny dôvod, aké vysvetlenie máme na to, že veríme v Boha?“

Neprekvapilo ma to, čo zažívali. Vyjadruje to dve skutočnosti, ktoré sú podľa môjho názoru príčinou prudkého úpadku veľkej časti kresťanstva, najmä na Západe. Prvou je potreba prehodnotiť, tak ako v priebehu celých dejín, prežívanie a prezentáciu viery spôsobom, ktorý by viac zodpovedal potrebám čias. Druhou je to, čo oni nazývajú „samotná existencia Boha“.

Enrique Cambón, bývalý profesor vo viacerých latinskoamerických a európskych inštitúciách a autor mnohých publikácií, napísal knihu s názvom *Neprítomný Boh, ktorý znepokojuje a provokuje* (vyd. Effatà, 2019). Toto dielo vzbudilo značný záujem. Požiadali sme autora, aby nám v krátkosti priblížil ústrednú hypotézu diela, a teda novinku, ktorú ponúka.

Tou prvou skutočnosťou sa nebudem zaoberať. Nielen preto, že to nie je možné v takomto stručnom článku, ale aj preto, že skúseností a publikácií na túto tému neustále pribúda. V tejto chvíli je však zaujímavá najmä druhá skutočnosť. Jednak preto, že v nej spočíva koreň všetkých ostatných pochybností o viere, a tiež preto, že ide o tému, ktorá sa dnes prezentuje otázkami, na ktoré často nenachádzame úplne vyčerpávajúce odpovede. Posolstvo týchto priateľov obsahuje témy, ktoré sú výzvou pre dnešného veriaceho človeka. Zastávam názor, že veriť dnes znamená snažiť sa čo najväčšie reagovať na tieto existenciálne a intelektuálne výzvy.

▲ Skutočne dnes prežívame „noc Boha“?

Svedectiev v tomto smere je nespočetne veľa. Čoraz viac sa stávajú neprehliadnuteľným znamením doby. Rastie počet nielen ľudí, ktorých náboženský rozmer nezaujíma a pre ktorých nie je súčasťou ich života, ale aj tých, ktorí „nedokážu“ veriť, hoci by chceli. Uvediem niekoľko príkladov.

V jednej malej knižke istej talianskej spisovateľky jedna z postáv jej krátkeho románu Bohu hovorí: „Nemusíš byť zjavný, pre mňa sa tým nič nezmení.“¹

Vo filme Martina Scorseseho *Mlčanie*, ktorý rozpráva o kresťanstve v Japonsku v XVII. storočí, o jeho prenasledovaní, mučení atď., mladý jezuita, ktorý je jednou z hlavných postáv, vo väzení, vedomý si mučenia, ktorému boli kresťania v tom čase vystavení, vnútorne zvolá k Bohu: „Celý život som bojoval s tvojím mlčaním.“ Osobne sa mi to nezdalo len ako srdcovúce vyjadrenie veriaceho človeka, ale ako vyjadrenie výkriku, ktorý sa v týchto časoch, ktoré ľudstvo prežíva, čoraz zreteľnejšie dvíha k nebu. V skutočnosti, aby som ho mohol presne citovať, som sa pustil do hľadania tejto vety v románe japonského katolíckeho spisovateľa Šusakua Enda zo 60. rokov, z ktorého film vychádza. Avšak nie je tam. Ak to tam teda dnes pridali, má to svoj zmysel!

Ďalším svedectvom spomedzi mnohých je svedectvo známeho novinára a intelektuála Indra Montanelliho, ktorý vyjadril svoju túžbu, keď sa blížil k svojim 90. rokom: „Dal by som roky svojho života za to, aby som mal vieru.“²

Ateizmus vždy existoval v dejinách. V neposlednom rade aj kvôli „mlčaniu“, „nepřítomnosti“, jasnému a mocnému „nezasahovaniu“ Boha do ľudských trápení a tragédií. Lenže dnes tieto skutočnosti vnímame silou, ktorá svojou intenzitou a jasnosťou prevyšuje spôsob, akým boli pociťované v minulosti. Preto sa domnievam, že skúškou viery v súčasnosti nie je ani tak ateizmus, ale to, čo sa nazýva „noc Boha“, ktorú dnes prežívame na planetárnej úrovni; a v budúcnosti možno bude ešte intenzívnejšia.

▲ Trojjediný Boh je kresťanskou odpoveďou, jedinou udržateľnou, na súčasnú situáciu ateizmu³

V akom zmysle „vyplýva“ z trojjediného Boha kresťanskej viery, že je „skrývajúcim sa Bohom“ (porov. Iz 45, 15), že ho môžeme pociťovať „ako nepřítomného“, že „dopúšťa zlo a utrpenie“, že „nezasahuje“ tvárou v tvár ľudským tragédiám, že väčšinu času sa zdá, že „nepočuje“ naše modlitby?

Aby sme mohli odpovedať na tieto otázky, museli by sme v niekoľkých slovách zhrnúť, v čom vlastne spočíva trojjediný život v Bohu. To by sa dalo urobiť mnohými spôsobmi. Jeden z nich by mohol byť nasledovný. Boh, ako nám ho umožňuje spoznať kresťanská viera, je Láska. Nie je preto prekvapujúce, že v ňom existuje vzťah a pluralita. Na to, aby láska bola láskou, sú potrebné tri skutočnosti: milujúci, milovaný a láska. Plnosť vzťahu lásky tvorí dar, prijatie a vzájomnosť. Je preto pochopiteľné, že v teologických textoch nachádzame opisy Božieho intímneho života tohto typu: *Otec* je večný zdroj Lásky; *Syn* je v Trojici večným prijímaním Lásky, ktorá sa vracia k Otcovi s nekonečnou vďačnosťou; *Duch Svätý* je putom Lásky medzi Milujúcim a Milovaným. Keď hovoríme, že v Bohu sú tri Osoby, ktoré sú jedno, hovoríme, že Boh je Láska, ktorá sa dáva troma rôznymi spôsobmi: je trikrát sám sebou *tým, že umožňuje druhému byť*. Istý známy teológ vyjadril tento Boží intímny život takto: „Darovať-seba je jediný spôsob ako Byť-sebou.“⁴

Ak by sme toto pochopili, nemalo by nás prekvapovať, ako sa Boh správa vo vzťahu k ľudským dejinám a vesmíru. Ak chceme teda pochopiť dôvod jeho spôsobu vzťahu ku každému z nás a k celým ľudským dejinám, mali by sme pochopiť, že musíme nechať Boha skutočne byť Bohom. Týmto spôsobom to, čo pre mnohých predstavuje najväčšiu prekážku viery, sa môže dokonca zmeniť na najsilnejší dôkaz jeho existencie. A čo je potom s jeho „všemohúcnosťou“? Je to všemohúcnosť Lásky, ktorá sa slobodne prejavuje „trojičným štýlom“.

Ak je Boh Láska, je pochopiteľné, že v sebe samom vytvára vzťahy, a teda aj k ľudstvu. Je sám sebou tým, že umožňuje druhému byť skutočne sebou samým, a teda zodpovedným a slobodným. Boh, ktorý „intervenuje“ zoči-voči každej ľudskej ťažkosti, ktorý by nás „nútil“ svojimi dôkazmi, ktorý by nás nerešpektoval až do konca, pretože v skutočnosti je to on, kto všetko od začiatku nariadil, a je to on, kto drží opraty ľudských dejín; ktorý by nenechal priestor pre ľudskú slobodu, a teda pre jej možnosť milovať na oplátku vo vzájomnosti; Boh, ktorý „vymieňa“ (dám ti večný život, ak budeš žiť tak, ako ti poviem); ktorý, keď urobíme chybu, potrebuje „zaplatiť“ naším utrpením; ktorý nedovolí svojmu partnerovi (človeku), aby bol skutočným tvorcom svojho osudu, by v skutočnosti nebol Láskou, a teda ani dôveryhodný, ani prijateľný.

Preto čoraz viac objavujeme Boha ako toho, kto podnecuje, udržiava, čaká s nekonečnou trepezlivosťou, plnosťou milosrdenstva, pretože vie ako nikto iný, ako sme stvorení (on je ten, kto nás takto stvoril), ktorý sa nám nevnučuje a nenahrádza nás, ale dáva priestor či skôr „anuluje“ seba samého, podstupuje všetky riziká, ktoré so sebou prináša ľudská sloboda, aby sme mohli milovať tak, ako miluje on.

Pre takéhoto Boha možno nasadiť svoj život. Medzi dvoma možnosťami – premýšľať a snažiť sa popierať Boha (so všetkými čisto negatívnymi dôsledkami, ktoré z toho môžu vyplývať) alebo premýšľať s cieľom rozumnejšie a hodnovernejšie pochopiť Boha – mnohí ľudia dnes radšej riskujú a rozumne sa nasadzujú pre túto druhú možnosť.

Jeho akoby „nepřítomnosť“ a „mlčanie“ hovoria ľudstvu: nenútim vás svojimi nepopierateľnými dôkazmi, „nevýdieram“ vás prísľubom blaženej večnosti, aby ste boli schopní žiť určitým spôsobom a plniť určité pravidlá, „nepoužívam“ vás na zvýšenie svojej slávy. Ale hovorím vám: „Milujem vás!“

▲ Môže takéto unimanie vyvolať temnotu?

Ak verím takýmto spôsobom bez „dôkazov“, bez absolútnej istoty, bez zázrakov a ohromujúcich mystických zážitkov, bez „cítienia“ Boha, takéto viera, ktorá sa prejavuje nezištnou láskou ku každému blížnemu, môže kráčať ruka v ruke s temnotou? Ak by to tak bolo, bolo by možné cítiť jednotu s Bohom uprostred „noci“, ktorá vyvoláva dojem jeho neprítomnosti?

Odpoviem vyjadrením, ktoré odzrkadľuje nielen osobnú skúsenosť mnohých ľudí, ale aj vzácne spisy, v ktorých sa objavuje takéto vyhlásenie: *Je možné dotknúť sa Boha a zakúsiť jeho blízkosť aj uprostred temnoty a utrpenia, ktoré vyvolávajú pocit jeho neprítomnosti.*⁵ Ľudská existencia, a tým skôr existencia veriaceho človeka, je povolaná prežívať naplno, so všetkými svojimi utrpeniami a zázrakmi, „dobrodružstvo slobody.“⁶

Vo svetle toho, čo som sa pokúsil vyjadriť, si možno domyslieť na prvý pohľad paradoxný význam tvrdení Simone Weilovej, ako napríklad: „Boh môže byť prítomný vo stvorení len ako neprítomný.“ Alebo: „Božia neprítomnosť je najúžasnejším svedectvom Božej lásky.“⁷

¹ L. Ravera, *Il dio zitto*, Nottetempo, Rím, 2006.

² C. M. Martini – U. Eco, *In cosa crede chi non crede?*, Liberal, Rím, 1997, s. III.

³ Porov. W. Kasper, *Il Dio di Gesù Cristo*, Queriniana, Brescia, 2011⁹, s. 418.

⁴ A. Manaranche, *Il monoteismo cristiano*, Queriniana, Brescia, 1988, s. 210.

⁵ To je názov knihy zosnulého filozofa Giulia Giorella, ktorá vyšla v sérii *I saggi* v Corriere della Sera, Miláno, č. 6 (2021).

⁶ *Tamtiež.*

⁷ S. Weilová, *L'ombra e la grazia*, Rusconi, Miláno, 1996³, s. 114 a 117.

Meditácia o *Izaiáš 55, 10 – 11*

Dva prístupy k viere

Michael Jonas

Existujú dva spôsoby, ako vstúpiť do kontaktu s Bohom, ako prežívať vieru, dva prístupy alebo dva spôsoby poznávania Boha. O tomto rozlíšení sa často hovorí. Možno ho nájsť aj v iných náboženstvách, nielen v kresťanstve. Každý človek si môže položiť otázku, ktorým z týchto dvoch spôsobov našiel Boha.

▲ Cesta úžasu nad tým, čo existuje

Prvý prístup je prostredníctvom prírody a skúseností. Všetci sa nachádzame v nádhernom svete. Vidíme krásu prírody, žasneme nad zázrakom života, keď sa narodí dieťa alebo sa chorému človeku vráti zdravie. Rozpoznávame vzájomné prepojenia a vzťahy medzi živými bytosťami a môžeme znovu a znovu žasnúť nad zložitou celého systému, ktorý napriek všetkým problémom a katastrofám naďalej funguje.

Tento úžas u mnohých vyvoláva vieru v Boha: toto všetko by nemohlo existovať, keby neexistovala prvá príčina, stvoriteľ, darca zmyslu. Za zázrakom života musí byť Boh.

To sa týka aj ľudského života. Ocitli sme sa v ňom. My sme si ho nevybrali. Môžeme o ňom len uvažovať a dávať mu formu. Mnohí filozofi a teológovia v tom videli cestu k viere v Boha. Zažívame seba samých a prírodu okolo seba a z toho vyvodzujeme, že Boh existuje. Teológovia to nazývajú „prirodzená teológia“.

▲ Boh k nám hovorí a vedie nás „ďalej“

Potom je tu druhý prístup: nevychádza z prírody, ale z toho, že k nám hovorí Boh. Tento prístup nevychádza z nás samých, z našich pocitov a skúseností ani z nášho vnímania tohto sveta, ale zo

Prinášame úryvky z nedeľnej homílie pastora evanjelického zboru v Ríme. Vo svetle slov Iz 55, 10 – 11 autor rozlišuje a spája dva spôsoby priblíženia sa k Bohu: indukčným spôsobom, čiže prostredníctvom kontemplácie prírody, a deduktívnym spôsobom prostredníctvom slov, ktorými Boh oslovuje človeka. V skutočnosti sa tieto dva spôsoby dopĺňajú. Božie slovo zostáva nenahraditeľné, oslovuje nás z iného „miesta“ a vedie nás za hranice všetkého, čo môžeme vnímať vlastnými fakultami.

slov Boha, ktoré k nám prichádzajú zvonku, z úplne iného „miesta“, z večnosti.

Tieto slová sa v priebehu dejín „dotýkali“ prorokov a apoštolov a iných konkrétnych ľudí. Boli zapísané v Biblii a sú nám stále k dispozícii. To, v čom sa odlišujú, je skutočnosť, že tieto slová prichádzajú zvonka. Nehovoria to, čo my sami už počujeme a myslíme si, ale niečo úplne iné.

Prorokom často pripadla úloha hlásať slovo, ktoré sa ich „dotklo“, proti prevládajúcemu názoru väčšiny. Väčšina si myslela: máme sa dobre, nastal čas pokoja. Avšak prorok musel povedať: Nie, nebezpečenstvo je už pred bránami! Buďte opatrní! Alebo naopak: prevládala sklúčenosť, depresia a beznádej, a prorok ako jediný hovoril: Ľud, čo kráča v tmách, uvidí veľké svetlo (porov. Iz 9, 1).

Ľuďom, ktorí sa cítili stratení, vzdialení a zabudnutí Bohom, Ježiš hovorí: Poďte ku mne! Nasledujte ma! Vaše hriechy sú odpustené. Dokonca aj ľuďom, ktorí už zomreli, Ježiš povedal: Vstaňte! A oni naozaj vstali. Božie slovo hovorí niečo úplne iné, niečo, čo presahuje naše ľudské vnímanie, naše parametre, naše prirodzené možnosti.

A to je dôvod, prečo si uvedomujeme hodnotu Božieho slova! Bolo by osudovou chybou, keby sme Boha spoznávali len v tom, čo cítime alebo môžeme postrehnúť, alebo v tom, čo si myslí väčšina. Už by sme nemali žiaden korekčný nástroj, ba ani nádej nad rámec toho, čo zijeme v prítomnosti!

Akým darom je, že náš Boh, ako nám ho predstavuje Biblia, nemlčí, ale hovorí! Akým darom je, že môžeme veriť v to, čo nám Boh hovorí – v jeho Slovo! Tento prístup k Bohu sa preto nazýva „teológia Božieho slova“.

▲ Dua protichodné prístupy?

Ide o dva prístupy k Bohu: prirodzená teológia, ktorá odvodzuje Boha z našich skúseností a pozorovaní, a teológia Božieho slova, ktorá vychádza z určitých slov, ktoré zjavil Boh.

V XX. storočí tieto dve teológie proti sebe ostro bojovali. Protestantský teológ Karl Barth je dodnes hlavným predstaviteľom radikálnej a dôslednej teológie Božieho slova, ktorá odhalila a rázne odmietla akýkoľvek prístup, ktorý vychádza z prirodzenej teológie. Viera, hovorí, musí vychádzať výlučne z toho, čo Boh povedal tomuto svetu, a nie z toho, čo existuje vo svete, ani z toho, čo postrehneme. Dnes sa nad týmto radikálnym a ultra-protestantským názorom trochu pousmejeme a relativizujeme ho.

Musíme si však uvedomiť aj to, ako veľmi sa učením Božieho slova v predchádzajúcich storočiach opovrhovalo a bolo zosmiešňované. Osvietenci a učenci XVIII. storočia s rozpakmi vnímali myšlienku Boha, ktorý vraj hovorí k ľuďom. Aj oni verili, že Boh existuje. Ale nemôže nadprirodzene hovoriť k jednotlivým ľuďom; nevyjadruje sa v určitých vetách prorokov, ktoré sú navyše písomne zaznamenané a akoby „zachytené“ v Biblii. Boh je oveľa väčší ako akékoľvek slovo. Boha možno nájsť, ale len induktívne z prírodných zákonov, z morálnych úvah alebo zo vznešených estetických vnemov.

„Nad hviezdou oblohou musí bývať dobrý otec,“ napísal nemecký básnik Friedrich Schiller v slávnej Óde na radosť. K tomuto záveru nedospel preto, že by vážne a hlboko uvažoval o slovách dobrého a milujúceho Otca v dejinách a v Biblii, ale preto, že vychádzal z *citu*, ktorý je spoločný všetkým ľuďom: z radosti, ktorú každý nejakým spôsobom a v určitom čase pociťuje. Je „krásnou iskrou bohov“, z ktorej môžeme vytušiť blízkosť božskosti.

Mohli by sme však aj kriticky namietat: kto nedokáže v živote zvíťaziť, kto nemá dôvod na radosť, komu je davová eufória viac podozrivá ako príťažlivá, takýto človek nedokáže zažiť nič z Boha?

▲ Stretnutie týchto dvoch prístupov

Otázkou zostáva: Ako pristúpiť k Bohu – cestou prírody a vnímania? Alebo cestou iba Slova, ktoré Boh adresoval jednotlivcom v priebehu dejín?

To, čo som sa snažil predstaviť v ostrom kontraste a čo sa v teológii XX. storočia stávalo proti sebe ako oheň a voda, možno nie je až také nezlučiteľné. V úryvku z *Izaiáša*, kapitola 55, padne do oka jedna vec: v tomto úžasnom opise Božieho slova sa používa obraz dažďa: „*Lebo ako padá dažď a sneh z neba a nevráti sa ta, ale zavlaží zem, zúrodní ju a dá jej vyklíčiť, vydá semeno na siatie a chlieb na jedenie, tak sa stane s mojim slovom, ktoré mi vyjde z úst. Nevráti sa ku mne naprázdno, pretože urobí to, čo som si želal, a dosiahne to, kvôli čomu som ho poslal*“ (v. 10 – 11).

V *Izaiášovi teológia Božieho slova a pozorovanie prírody* nie sú alternatívami. Naopak, to, čo môžeme pozorovať vo stvorení, že dažď zavlažuje zem, aby rastliny rástli, je tu použité práve ako obraz Božieho slova. Nejde tu teda o čistou premenu prírody, ktorá by sa zaobišla bez Slova. Nejde tu však ani o poňatie Božieho slova, ktoré by zasiahlo človeka sterilne a vertikálne zhora.

Zdravé a trvalé systémy prírody pochádzajú od Boha a poukazujú na Stvoriteľa. Ale práve v tomto prírodnom systéme so všetkými jeho krásami a kontrastmi hovorí Boh. Nikdy sa nestiahol zo stvorenia sveta, ale pôsobí na zemi, zhora, z neba. Ako dažď

padá na zem a robí ju plodnou, tak Božie slovo padá zhora na ľudí, aby urobilo ich život plodným.

To, čo robí rozdiel, je to „z neba“. Dážď a Božie slová prichádzajú zvonku, pričom ani jedno nemôžeme spôsobiť my. Oboje môžeme len prijať. A oboje potrebujeme, aby sme prežili.

Božie slová sú totiž vždy aj tvorivé slová, vytvárajú niečo, čo tu predtým nebolo:

„*Nech je svetlo*“ (Gn 1, 3). A svetlo tam bolo.

„*Odpúšťajú sa vám hriechy*“ (Mt 9, 2). A hriechy boli odpustené.

„*Lazár, pod' von!*“ (Jn 11, 43). A Lazár, ktorý bol štyri dni mŕtvy, vyšiel z hrobu.

„*Toto je moje telo*“ (Mk 14, 22). A v kúsku chleba máme pred sebou Ježišovo telo.

Najúčinnjšou, najviditeľnejšou a najjednoduchšou podobou Božieho slova je sám Ježiš. Slovo, ktoré nezostáva len písmom, rečou, sotva rozoznateľným zvukovým vlnením, ale je rozhovorom Boha s nami v tele. „*Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami,*“ píše Ján (1, 14). „*Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom ústami prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi,*“ začína sa *List Hebrejom* (1, 1 – 2).

„*Lebo ako padá dažď a sneh z neba a nevráti sa ta, ale zavlaží zem, zúrodní ju a dá jej vyklíčiť, tak sa stane s mojim slovom, ktoré mi vyjde z úst. Nevráti sa ku mne naprázdno, pretože urobí to, čo som si želal, a dosiahne to, kvôli čomu som ho poslal.*“

Neexistuje od tohto lepší spôsob, ako opísať Ježišovo poslanie a konanie.

Jediný spôsob, ako odovzdať vieru

Nechat' priestor Bohu, aby mohol prejsť

Christian
Hennecke

„Odovzdávanie viery“ nie je v konečnom dôsledku záležitosťou metód a obsahu, ale začína sa živou skúsenosťou Božej prítomnosti, od ktorej sa potom môže začať aj cesta objavovania obsahu viery. Je to skúsenosť, ktorú nemožno vyprodukovať. Prejavuje sa a deje tam, kde sa evanjelium žije v bratskej láske a kde teda možno zažiť spolupatričnosť s Bohom a s druhými, životnú energiu, nepoznanú radosť. Hovorí o tom známy odborník na pastoráciu, ktorý bol dlhý čas farárom a v súčasnosti koordinuje pastoráciu v diecéze Hildesheim (Nemecko).

„You've got to leave space for God to walk through the room“ – Musíte nechať priestor Bohu, aby mohol prejsť miestnosťou. Táto veta pochádza od Quincyho Jonesa, producenta a skladateľa mnohých popových piesní Michaela Jacksona. V tomto kontexte môže táto veta prekvapiť, a možno aj nie, pretože nám dáva najavo, že – v čase Ducha Zmŕtvychvstalého – je celá realita preniknutá jeho prítomnosťou. A určite aj hudba, šport a každodenný život.

Základnou otázkou teda nie je, ako vytvoriť, vyprodukovať či dokonca vyfabrikovať skúsenosť Božej prítomnosti, ale ako jej „vytvoriť priestor“, aby sa mohla prejavovať. „Umožniť“ túto skúsenosť Svetla, Života, Radosti zostáva vždy milosťou: človek ju nemôže „vyrobiť“. Ona „sa udeje“ uprostred života a zanechá za sebou pocit nostalgie. Samozrejme, túto prítomnosť môžeme vysvetliť „teologicky“. Avšak vhodnejšie je rozprávať o tom, ako sa dá stále nanovo zažiť.

To tiež znamená, že takzvané „odovzdávanie viery“ v konečnom dôsledku nie je záležitosťou metód a odovzdávaného obsahu. Ilúziou dnešnej doby je myslieť si, že kresťanskú vieru možno vzbudiť prostredníctvom metód a (post)moderného spôsobu podávania obsahu, pretože viera nie je súhrn poznatkov, nech sú akokoľvek pravdivé, ktoré možno vyučovať, ale je skôr cestou, ktorou človek vstupuje a necháva sa vtiahnuť do skúsenosti Božej prítomnosti. Vďaka tejto Božej prítomnosti sa každému otvára vlastná, osobná cesta objavovania Boha a tiež intelektuálneho hľadania *fides quae*. Východiskom všetkého je hlboká skúsenosť srdca, ktorá človeka uvádza na cestu

▲ Prvé skúsenosti

V našej rodine bola viera každodennou skúsenosťou. Ráno a večer sme sa modlili, v nedeľu sme chodili na omšu a slávili kresťanské sviatky. Určite som v tejto praxi, ktorá je dnes dosť zriedkavá, našiel formu a vyjadrenie svojej detskej religiozity, ale nikdy by mi to nestačilo na celý život. Som vďačný za tie prvé kroky. Ako mladý muž som však už nehľadal *formy* kresťanstva, ale... *prítomnosť*. Vtedy som ani nevedel, ako vyjadriť „obsah“ toho hľadania. Len som cítil, že všetko, čo som prežíval, nebolo to, čo som hľadal, ale formy a praktiky, ktoré ma čoraz menej presviedčali.

Potom *sa to stalo*: na stretnutí s mladými ľuďmi z mojej diecézy som možno prvýkrát vedome zažil túto „prítomnosť“, avšak bez toho, aby som ju dokázal pochopiť. Bolo tam veľa účastníkov, z ktorých som nikoho nepoznal: a predsa som zažil bratskú spolupatričnosť, cítil som energiu, ktorá ma zmenila, cítil som sa preniknutý radosťou, ktorá nebola bežná. Bolo mi jasné, že sa budem musieť vrátiť, aby som sa nanovo ponoril do tej skúsenosti, do toho štýlu spoločného vykonávania činností: nebolo to obsah viery, neboli to zbožné praktiky, bola to jednoduchá a výnimočná atmosféra.

O niekoľko mesiacov neskôr na stretnutí Hnutia fokoláre, počas ktorého som sa stretol s mnohými ľuďmi, sa mi táto skúsenosť otvorila ešte viac: zdalo sa mi, že pod všetkým vnímaním Božiu prítomnosť uprostred nich, ktorá oživovala všetko, čo sa dialo, zjavenie intenzívnej skutočnosti, ktorá zvnútra zmenila perspektívu môjho života. Bolo mi jasné: chcel som *vždy žiť týmto spôsobom*.

▲ Skúsenosti uzkriesenia

Postupne som si uvedomoval, že takýto zážitok sa nedá vytvoriť, akoby získať nejakou technikou. Spomínam si na prvý pokus vo svojej pastoračnej praxi. Už pred viac ako dvadsiatimi rokmi som si v severnom Nemecku všimol paradox, že na prípravu na birmovku prichádzali dobrí mladí ľudia, ale bez akejkolvek iniciácie do kresťanstva. Žiadna katechéza v nich nezapustila korene, pretože kresťanská viera z hľadiska obsahu a cirkevnej praxe nemala pre ich život žiadny význam. Potom som skúsil novú cestu, presvedčený zo skúsenosti, že cestu k viere neotvára ani obsah katechézy, ani eucharistická liturgia, ale zážitky spoločenstva schopné otvoriť priestor, v ktorom sa môže prejaviť nová skutočnosť: prítomnosť Boha medzi ľuďmi.

Toto boli moje snahy a cítil som sa ako objaviteľ neznámych krajín. Postupne sa zrodila sieť malých skupín, ktoré sa pravidelne stretávali. Spoločne sme prežívali jednoduchý každodenný život a spoločne sme sa hrali. Dvakrát do roka sme cestovali na stretnutie s mladými ľuďmi, ktorých sme stretli v Taliansku a s ktorými som mal rovnakú skúsenosť. Takto mnohí po prvýkrát zažili, čo to znamená byť fascinovaný Božou prítomnosťou. Bol to však len začiatok cesty, prvá skúsenosť: nemal som (a stále nemám) v rukách pokračovanie.

▲ Prítomnosť a forma

Neskôr som objavil realitu Taizé. Veľmi na mňa zapôsobila jednoduchosť, ktorá tam vládne: skupina mníchov, ktorí žijú nasledovaním Ježiša a otvárajú túto skúsenosť mnohým mladým ľuďom (a niektorým dospelým). Spoločný život medzi ľuďmi

z viacerých krajín, na ktorom sa každý zúčastňuje s vlastným nasadením, jednoduché liturgie a modlitby: to všetko vytvára štýl spoločenstva, ktorý včera i dnes priťahuje stovky a tisíce mladých ľudí z celého sveta. Takáto skúsenosť stretnutia nesie pečať podstaty a jednoduchosti, prenáša radosť a vytvára atmosféru, ktorá umožňuje vnímať veľké tajomstvo Božej prítomnosti.

To sa dá zažiť nielen v Taizé. Týždeň prežitý v citadele Hnutia fokoláre v Loppiane alebo počas dovolenkových Mariapoli, víkend v kláštore, školský tábor, adorácia na *Nightfever*¹, konkrétna láska k blížnemu atď.: všetky tieto skúsenosti majú odlišné metódy a prostriedky, momenty spirituality či katechézy, ale rámujú priestor, do ktorého možno vstúpiť a zažiť takmer hmatateľnú Božiu prítomnosť.

▲ Žitá láska a spoločenstvo otvárajú priestor

DNA všetkých týchto skúseností je jednoduchá: východiskovým bodom je žité spoločenstvo, vzťah dvoch alebo viacerých ľudí, ktorí žijú s vedomím, že Boh je medzi nimi prítomný svojou láskou. Táto skutočnosť sa môže rozšíriť, keď sa vytvorí priestor pre iných, pre väčšie spoločenstvo. Chiara Lubichová sa v nespočetných príhovoroch pokúšala vysvetliť toto „umeenie milovať“, ktoré spočíva práve v živote, v skúsenosti spoločenstva, univerzálnej lásky, ktorá sa vyprázdňuje, aby sa otvorila druhým. Týmto štýlom sa otvára priestor aj pre prechod Boha: „Každý sa teší z jeho prítomnosti, každý trpí jeho neprítomnosťou.“ K tejto skúsenosti teda nevedú obsah alebo metódy, ale spôsob života, spôsob lásky, ktorý necháva zažiarieť prechod Zmŕtvychvstalého.

▲ Odovzdávať vieru?

Ak je viera predovšetkým spoliehaním sa na Boha, ktorý nám dáva pocítiť svoju prítomnosť ako lásku, život a svetlo, je jasné, že odovzdávanie viery nespočíva v prvom rade v katechéze alebo v (často vynútenom) zasvätení do cirkevných úkonov. Ak sa tieto cesty neopierajú o niečo iné, hrozí, že zostanú povrchné a nesústredia sa na jadro kresťanskej skúsenosti: prechod Boha „cez miestnosť“. Práve v priestore otvorenom žitou láskou medzi ľuďmi nachádzame jadro, z ktorého môže vzklíčiť túžba, a teda vášeň žiť rovnakým spôsobom. A nielen to: tu sa nachádza aj koreň tej novej „zvedavosti“, ktorá dá zmysel obnovej katechézy a liturgii. V tomto životnom slede napreduje životná cesta a s ňou aj túžba byť existenciálne a intelektuálne uvedený do „logiky“ kresťanstva.

Skutočnosť, že pápež František sa usiluje o to, aby celá Cirkev zakúsila synodalitu, sa mi zdá byť pokusom o to, aby celá Cirkev zakúsila vo vzájomnom počúvaní prax prežívanej lásky, ktorá vedie k objavovaniu skutočnosti zmŕtvychvstalého Pána. Žiaľ, táto skúsenosť sa často zdá neznáma aj teológom a pracovníkom v pastorácii. Napriek tomu sa mi zdá, že práve toto je výzva dneška: objaviť prítomnosť Zmŕtvychvstalého ako základ celej kresťanskej praxe a nových modelov života v dnešných skupinách a spoločnostiach.

¹ *Nightfever* je otvorený večer modlitby animovaný mladými ľuďmi, ktorí chcú sprostredkovať Božiu lásku, ktorú zažili, a nasledovať rovnaký prístup po celom svete.

Moja skúsenosť s novými generáciami

Nechat' sa podmaniť mladými

Claudio Maino

Mladý kňaz z Apúlie, jeden z predstavených v kňazskom seminári a zodpovedný za pastoračiu mládeže v diecéze, sa s nami delí o to, ako žije svoje nasadenie v službe novým generáciám. Spája pritom skúsenosti s niektorými úvahami, ktoré sú plodom dialógov, sprevádzaní a stretnutí. Jeho skúsenosť ho viedla k hlbokému presvedčeniu, že kresťanská komunita je nielen tá, ktorá „musí vyformovať“ slušných a dobrých mladých ľudí, ale že aj samotná komunita „sa môže formovať“ práve vďaka svojim mladým.

Otázka, či je ešte možné veriť v dnešnom modernom svete, nie je škandalózna ani nevhodná, ani by sa nemala hneď zavrhnúť ako bezpredmetná. Túto otázku vyjadruje silný Ježišov výrok z Lukášovho evanjelia: „Nájde Syn človeka vieru na zemi?“ (18, 8). Ak hovoríme o mladých ľuďoch, tak táto otázka má takú váhu, že riskujeme, že nás zaplaví najhorší pesimizmus.

Ježišove slová však v žiadnom prípade nie sú „pesimistické“ či „katastrofické“, ale skôr posilňujúce. V dnešnom svete nie je automatické veriť (ako tomu nebolo ani predtým). Je potrebná naša súčinnosť: predovšetkým naša odpoveď a potom možno aj naša angažovanosť, aby sme iným aj dnes uľahčili ich cestu viery.

V nasledujúcich riadkoch sa pokúsim vyrozprávať, ako sa snažím byť v službe novým generáciám. Rád by som upresnil, že to, o čo sa delím, je ovocím dialógov, sprevádzaní, stretnutí, prežitých z väčšej časti v regióne južného Talianska v Apúlii. Táto poznámka nie je zbytočná. Jednou z prvých vecí, ktoré som si uvedomil, je, že neexistujú „mladí ľudia“ vo všeobecnosti. Okrem toho som čoraz viac presvedčený, že skúsenosť môže byť pre mnohých užitočná, pokiaľ sa berie do úvahy kontext, v ktorom sa prežíva. Pokúsim sa teda načrtnúť niektoré výzvy a perspektívy, ktoré som pochopil za tieto roky svojho pastoračného angažovania sa.

▲ Výzvy

Načúvanie a dôvera

Začnime s mladými ľuďmi v našich spoločenstvách, s tými, ktorých (čoraz menej) stretávame v oratóriách alebo ktorí sa rozhodli venovať nejakej službe, zúčastniť sa na nejakom tábore alebo byť súčasťou nejakej skupiny, združenia či hnutia. Toto sú mladí

Ľudia, ktorí sa – keď o tom premýšľame – ešte nevzdali. Prvou výzvou, ktorú vidím, je počúvať práve týchto mladých ľudí.

Vďaka silnému impulzu pápeža sa v tejto oblasti nepochybne urobili veľké pokroky. Napriek tomu si uvedomujem, že pre nás dospelých je stále veľmi zložitú skutočne počúvať mladých ľudí. Často sme vedení k tomu, aby sme mladých ľudí vnímali len ako „prijímateľov“, žiakov, pomocníkov. Možno, ako uvidíme neskôr, je potrebná zmena perspektívy, ktorá musí prelomiť náš podvedomý nárok cítiť sa „učiteľmi“.

V otázke počúvania je tu ďalší problém: deti nerobia vždy to, čo sa im povie (rovnako ako mnohí dospelí). Dynamizmus a nadšenie, niekedy až výbušné, sú charakteristické črty mnohých mladých ľudí, ktorým sa snažíme dať priestor. Problémom je, že im zvyčajne chýba stabilita, určitý realizmus, stálosť. V tom spočíva skutočná výzva počúvania. Keď som bol ešte vo farnosti, devätnásťročný Vincenzo cítil potrebu napísať mi list, v ktorom mi ďakoval predovšetkým za jednu vec: „pretože si mi napriek všetkým frajerinám naďalej dôveroval“ (rozuemej: napriek všetkým nedôslednostiam).

Kvalifikované, skromné a nápomocné pedagogické osobnosti

Ďalšou čoraz naliehavejšou výzvou sú vychovávatelia. Nie je pravda, že nové generácie vyžadujú len samostatnosť. V skutočnosti hľadajú a veľmi pociťujú nedostatok vychovávateľských osobností, ktoré by zároveň boli aj kvalifikované, pokorné a ochotné venovať im čas. V našom prostredí je vzácnejšie ako kedykoľvek predtým nájsť vychovávateľov, ktorí majú na jednej strane ľudskú zručnosť a teologické vedomosti a na druhej strane pozornosť, aby stáli nablízku, počúvali, sprevádzali rozhodnutia a chýlostivé chvíle. Je

načas investovať zdroje, ľudí, čas, aby sme našli a vyškolili takýchto vychovávateľov. Naši mladí ich potrebujú ako chlieb.

Cesta svedectva a krásy

Toto je len niekoľko výziev, ktoré sa vynášajú na povrch v našich spoločnostiach a skupinách. Musíme však hovoriť aj o tej najťažšej výzve: o mladých ľuďoch, ktorí tam nie sú, s ktorými sa nestretávame a ktorí sa možno v skutočnosti ani netúžia s nami stretnúť. Frederika, 21-ročná, mi raz povedala: „Cirkev je teraz len autoritou, ktorá už nemá žiadnu príťažlivosť a neustále posudzuje konanie iných. Mladí ľudia, ktorých nazývame ‚vzdialení‘, v skutočnosti už ani necítia tento odstup: Sú vzdialení od čoho?“ Armando Matteo vo svojej známej štúdii z roku 2010 dôrazne napísal vetu, o ktorej po pandémie môžeme povedať, že sa dostatočne preukázala: „Jednoducho sa naučili zaobísť bez Boha a bez Cirkvi.“¹

Zdá sa mi, že jedinými možnými spôsobmi, ako čeliť tejto výzve, sú svedectvo (skôr ich rovesníkov ako naše) a krása. Všetci mladí ľudia, ako každý človek, sú citliví na krásu. Tá vždy poukazuje na „niečo viac“. Môže sa zdať, že je to zbytočná investícia, a skutočne by takou mohla byť, pretože nie je nevyhnutná; avšak je to práve plytvanie krásou, ktoré pripomína tajomstvo Boha. Pýtajme sa sami seba, aké krásne sú naše slávenia, naše prostredia, naše stretnutia, naše piesne... aké krásne sú naše svedectvá a náš evanjeliový život. Ku krásu nikto nemôže zostať ľahostajný: sú to horiace kríky, ktoré môžu byť príležitosťou na stretnutie s Bohom.

▲ Perspektívy

Existujú teda nejaké perspektívy a nádej? Najväčšou radosťou pri práci s mladými ľuďmi je, keď na túto otázku môžeme bez

pochybností odpovedať kladne. Skutočne chápem sklúčenosť mnohých, ale pokorne sa snažím poukázať na niektoré znamenia, že čas nových generácií v Cirkvi sa nekončí.

Nový protagonizmus mladých ľudí

V prvom rade, nový protagonizmus mladých ľudí v živote Cirkvi je možný aj vďaka synode z roku 2018 a synodálnemu procesu, na ktorý sme nastúpili.

Pred rokom si počas jednej konferencie na túto tému vzala slovo dvadsaťročná Anna zo sály a bez okolkov povedala: „Nechceme byť len vypočutí... chceme, aby sa s nami viac počítalo. Existuje v cirkvách alebo diecézach skutočný priestor na rozhodovanie pre mladých ľudí? Alebo sa na nás berie ohľad len vtedy, keď potrebujete ‚manuálnych robotníkov‘? Chceme byť skutočnými protagonistami, aby sme spoločne budovali novú cestu.“ Hoci to vyznieva trochu kontroverzne, v týchto slovách som našiel veľa nádeje: chcú byť protagonistami. Vidím to, registrujem to vo viacerých komunitách. Nemá budúcnosť model Cirkvi, kde mladý človek je iba náhradným kolesom, keď niekto chýba alebo keď sú zdroje obmedzené. Pomaly si uvedomujeme, že urobiť z nich viac protagonistov nie je ústupok, ale uznanie ich potenciálu pri ohlasovaní evanjelia.

Pápež František počas stretnutia s talianskymi tínedžermi v apríli 2022 všetkým pripomenul, že tínedžeri, hoci nemajú skúsenosti, majú „nos“ – nos na hľadanie Pána, nos na pravdu. Prípravný dokument synody v roku 2018 jasne pripomenul, že mladých ľudí treba požiadať, aby pomohli Cirkvi pochopiť, ako dnes čo najefektívnejšie ohlasovať dobrú zvesť; v tom istom dokumente sa okrem iného uvádza, ako sa samotná Cirkev potrebuje učiť od mladých ľudí.²

Tolerovanie neistoty a rizika

Existuje ešte jeden dôležitý pohľad. Uvedomil som si, že keď sa necháme mladými ľuďmi prekvapiť, vždy sa zrodí niečo nové, čo skôr či neskôr prinesie ovocie na pastoračnej úrovni. Je potrebné urobiť odvážnu voľbu: mladí ľudia nie sú len „objektom“ našej pastoračnej starostlivosti, ale predovšetkým „subjektom“ vlastného rastu vo viere.

Táto zmena perspektívy nie je v žiadnom prípade jednoduchá: v skutočnosti to znamená prijať stratu kontroly, nepočúvať našu snahu všetko mať naprogramované. Cirkevné spoločenstvo, ktoré to myslí vážne s prístupom k mladým ľuďom ako k subjektom v zložitej, ale plodnej generáčnej integrácii s kňazmi, rodinami a dospelými, musí byť schopné tolerovať neistotu a riziko, nemať vopred pripravené riešenia; musí byť schopné ľahkosti, experimentovania a musí byť schopné redukovat štruktúry na minimum. Keď sa tak stane, deti prejavia svoju najlepšiu vlastnosť: slobodu. Tá by nás nemala desiť, je to cenný zdroj!

Ak sa necháme posunúť, znamená to na záver, že sa už nebudeme považovať za spoločenstvo, ktoré „musí vychovávať“ dobrú mládež, ale za spoločenstvo, ktoré sa „necháva vychovávať“³ aj svojou mládežou s jej protagonizmom, túžbami, so schopnosťami a s jej užitočnou nedôslednosťou.

¹ A. Matteo, *La prima generazione incredula. Il difficile rapporto tra i giovani e la fede*, Rubettino, Soveria Mannelli, 2010, s. 14.

² Porov. XV. riadne zhromaždenie Synody biskupov, *I giovani, la fede e il discernimento vocazionale. Instrumentum laboris*, Elledici, Turín, 2018, č. 2

³ Porov. F. Vanotti, *Accompagnare gli adolescenti, in Note di pastorale giovanile*, 57 (2023/1), s. 11.

Vôľa a metóda spoločne v dialógu: víťazný recept

História DIALOP-u

Luisa Sellová

Príbeh projektu transversálneho dialógu Dialop (*Dialop transversal project*) sa začal po páde Berlínskeho múru. Na jednej strane tu bol moment oslobodenia, na strane druhej aj moment hlbokých otázok pre tých, ktorí videli, ako sa rúca ideológia, v ktorú verili. Náhodné stretnutia viedli k skúsenosti dialógu medzi komunistickou stranou a cirkevným hnutím Katolíckej cirkvi. Dialóg, ktorý pokračuje aj teraz, v priebehu rokov rozvinul svoju vlastnú metódu. Rozpráva o tom Luisa Sellová, Talianka, ktorá sa tejto cesty zúčastňuje od začiatku.

Železná opona padla len nedávno a do Viedne sa už valili karavány áut z východnej Európy. Ignorovali dlhé hodiny státia v kolónach, boli opojené slobodou a v takmer euforickom stave prebúdzania sa do reality, ktorá sa stále zdala ako sen. Komunistická strana vo Viedni neprežívala všetko toto nadšenie ani nebola v pozícii, aby podávala vysvetlenia či ospravedlnenia. Rozpad Sovietskeho zväzu pre mnohých bol a zostal katastrofou, ktorú bolo treba nejako stráviť. Boli však aj komunisti, ktorí si už od čias Stalina a studenej vojny uvedomovali, že štátny socializmus mal veľmi presne stanovený dátum konca a zrúti sa pri snahách o sebaurčenie národov, ktoré nezabudli na demokraciu. Naliehavo sa teda očakávali vysvetlenia nielen pre verejnosť, ale najmä odpovede na nespočetné otázky pre seba samých a pre stranu ako takú.

▲ Stretnutie a začiatok

Náhoda chcela, že predseda KPÖ (Komunistickej strany Rakúska) stretol ženu, ktorá sa mu predstavila takto: „Som členkou hnutia za obnovu Cirkvi.“ „Potom si budeme dobre rozumieť, pretože aj my sa usilujeme o obnovu,“ odpovedal jej. Od tej chvíle sa začalo vzájomné spoznávanie sa členov KPÖ a členov Hnutia fokoláre.

Súdruhovia z princípu neopovrhovali Cirkvou, ale nevedeli najsť spôsob, ako sa k nej priblížiť, a tak im fokolárni poslúžili ako tí, ktorí vedia otvoriť dvere. Nasledovali roky stretnutí s výmenou myšlienok, vzájomného spoznávania, stretnutia, i keď formálne, ale predsa len plodné. Nekládli sa žiadne osobitné podmienky na obsah, dokonca ani náboženská viera nebola vopred určeným princípom diskusie, ale skôr prvkom existenciálnej výmeny.

Spoločne sme sa zúčastňovali na mierových pochodoch proti vojne v Iraku, ale takmer vždy sme akosi „spontánne“ zakončili modlitbou v Dóme svätého Štefana vo Viedni. Predovšetkým sme navzájom rešpektovali to, čo každý niesol v sebe, svoje vlastné skúsenosti, a tento postoj sa stal tichým základom toho, čo sa po-

stupne stalo priateľstvom, dôverou, vzájomnou podporou.

▲ Kvalitatívny skok

S príchodom pápeža Františka došlo k obrovskému kvalitatívnemu skoku, ktorý bol ohromujúci. *Súdruhovia* „hltali“ jeho programové dokumenty: *Evangelii gaudium*, *Laudato si'*, *Fratelli tutti*. Sledovali jeho postup pri starostlivej a vytrvalej reštrukturalizácii Cirkvi, mrzeli ich neúspechy spôsobené či už limitmi osôb, alebo obmedzenosťou zdrojov, z ktorých vychádzala táto obnova tak socialistického myslenia, ako aj cirkevnej a kresťanskej praxe.

Na jednej strane stoja marxistické princípy, ktoré je potrebné aktualizovať vzhľadom na nové podmienky finančnej kapitalistickej ekonomiky, ktorá je veľmi odlišná od ekonomiky priemyselnej revolúcie. Na druhej strane sú princípy evanjelia, ktoré nie je vždy ľahké interpretovať a implementovať v sociálno-politickej sfére, pretože notoricky predpokladajú zmenu srdca, ktorú nemožno ani predvídať, ani organizovať, keďže sa odohráva vo vnútri každého človeka. A možno práve pre svoj vysoký stupeň rýdzej čistoty sa tieto evanjeliové princípy triešťa na skálach modernej snahy človeka o sebaurčenie, čo sa však odpútalo od pravdy presahujúcej ľudskú bytosť. V každom prípade som presvedčená, že marxistov študujúcich sociálne učenie Cirkvi je prinajmenšom toľko ako kresťanov, ktorí ho študujú.

▲ Pracovať transverzálnym spôsobom

Záujem o stretnutie s pápežom, ktorý prejavili, nemal teda len diplomatické dôvody určené na základe medzištátnych vzťahov. Keď kandidát na gréckeho premiéra Alexis

Tsipras z ľavicovej strany Syriza požiadal o audienciu u pápeža Františka, jeho záujem nebol v žiadnom prípade formálny. Táto súkromná audiencia sa uskutočnila 18. septembra 2014.

Situácia v Európe a najmä v Grécku bola mimoriadne dramatická: Grécko bolo na pokraji vypadnutia z Európy, migračné prúdy na jeho ostrovoch a vo zvyšku Európy sa každým dňom zvyšovali v dôsledku vojny v Sýrii, sociálno-ekonomické podmienky si vyžadovali mimoriadnu prezieravosť a odvahu prevziať zlomený a zbedačený národ – čo sa neskôr aj stalo. Tsipras o tom všetkom hovoril s pápežom.

Spolu s ním boli vtedajší šéf ľavicového think tank-u¹, *transform! europe*, Walter Baier a Franz Kronreif, fokolarín a Baierov priateľ. Pri tejto príležitosti pápež nepoukazoval na nedostatok evanjeliového či ekumenického života ani na potrebu opatrení zo strany Európy. Jednoducho povedal, že žiadna sila na svete si nemôže namýšľať, že len ona sama môže priniesť riešenie drám, ktoré prežíva ľudstvo. Ale že je potrebné pracovať spôsobom „transverzálnym“. A práve vďaka tomuto slovu sa začal projekt s názvom DIALOP, projekt transverzálneho dialógu. Mohlo by sa povedať, že to bola iba jedna malá poznámka, akoby jedno malé semienko, ktorému však pomohli vyrásť mnohé pozitívne snahy.

▲ Pre transverzálnu sociálnu etiku

Prvými partnermi boli už spomínaný *transform! europe*, think tank zodpovedný za akademickú prácu Európskej ľavice, ďalej Univerzitný inštitút Sophia v Loppiane, Univerzita Egejského mora a sekretár vtedajšej Kongregácie pre katolícku výchovu. Vzniklo množstvo iniciatív na akademickej

a európskej úrovni, ktoré mali jasný cieľ: účinne pracovať na vzniku transverzálnej sociálnej etiky.

Pri napredovaní tejto našej cesty sme si overovali naše pozície, vracali sme sa k našej histórii, prehodnotili naše ciele a dohodli sme sa na spoločných perspektívach a projektoch. V roku 2021 tak vznikol spoločný dokument *Position Paper*, ktorý spoločne napísali marxistická a kresťanská ruka. Ohlas na tento text nás ohromil. Po tom, ako sme tento dokument predstavili v talianskom parlamente a v *Comece*, Komisii európskych biskupských konferencií, Ľavicová strana nás pozvala, aby sme ho predstavili aj v Európskom parlamente.

Teší nás, že skupina mladých výskumníkov sa už zaoberá humanistickými, pedagogickými a sociálnymi otázkami rôzneho druhu na konkrétne témy, a to z pohľadu transverzálnej sociálnej etiky.

Metóda

Možno sa pýtať, akú pevnosť môže mať projekt dialógu medzi politickým zoskupením a cirkevným subjektom, do ktorého sú zapojené akadémie z celej Európy. Bolo by toho veľa, čo by sa tu dalo povedať, ale v limitovanom priestore tohto článku sa obmedzím na ilustráciu pracovnej metódy. Ide o metódu *diferencovaného súhlasu* a *kvalifikovaného nesúhlasu*.

Čo to znamená? V dialógu je dôležité vzájomne si porozumieť a hovoriť jasne a jednoznačne, aby sme sa vyhli nedorozumeniam, pretože pochádzame z rôznych kultúr a často tie isté slová označujú rôzne obsahy. Spoločné základné tvrdenia, aby boli kompatibilné alebo prepojitelné s príslušnými tradíciami Katolíckej cirkvi a ľavicovej *transform! europe*, musia sa výslovne odvolávať na spoľahlivé texty.

- Metóda, podľa ktorej dialóg napreduje, spočíva v presnom vyslovení alebo napísaní problému, o ktorom sa má diskutovať. Všetci účastníci sa následne pokúsia pozrieť na danú problematiku z pohľadu partnera, ktorý vychádza z rôznych pozícií.
- Po tomto momente vzájomného prijatia môže nasledovať proces objasňovania, ktorý umožní každému účastníkovi do hĺbky porozumieť chápaniu toho druhého a byť schopný vrátiť toto chápanie doplnené svojimi vlastnými kategóriami.
- Od tohto momentu sa môže začať hľadanie spoločne zdieľaného vyhlásenia, ktoré by odrážalo rôzne kultúrne tradície a predložilo eventuálne rozdiely či zhody v diferencovanom súhlase.

Určite budú existovať rozdiely v pozíciách a tie budú rôzneho druhu. Ak budú pretrvávajúť obzvlášť významné rozdiely, ktoré sú v rozpore s jednotným základným vyhlásením, musia sa objasniť. Zároveň sa nebudú zatajovať otázky, v ktorých sa nepodarilo dosiahnuť diferencovaný súhlas. Pretrvávajúce a obzvlášť významné rozdiely sa nebudú ani vymazávať, ani jednoducho konzervovať, ani sa nebudú považovať za nemenné, ale budú predstavovať materiál, na ktorom sa bude ďalej pracovať: konfrontácia s nimi v budúcnosti bude cenou príležitosťou na pokračovanie dialógu.

¹ *Think tank* je neformálny termín označujúci organizáciu alebo skupinu expertov, zaoberajúcu sa vysoko synergickým výskumom a poradenstvom v oblasti vedy, technológie, priemyslu alebo podnikania. Think tank obvykle pôsobí na základe objednávok alebo požiadaviek teoretikov a intelektuálov, ktorí sa zaoberajú analýzami alebo politickými odporúčaniami (pozn. ed.).

Vo farnosti na predmestí Ríma sa ukazujú nové ratolesti

Keby steny vedeli hovoriť

Concetto Occhipinti

Centocelle je robotnícka štvrť na východnom okraji Ríma, v blízkosti veľkého diaľničného obchvatu.

V posledných desaťročiach sa stále viac prejavuje jej multietnická fyziognómia.

Nachádza sa tu aj mešita s najväčším islamským centrom v Ríme. Jednou z farností v tejto štvrti je Farnosť sv. Ireneja, kde žije približne 18 000 ľudí.

Od roku 2017 je tu farárom don Concetto Occhipinti, ktorý žije v spoločenstve s ďalšími štyrmi kňazmi a delí sa s nimi o pastoračnú službu. V tom istom farskom komplexe žije aj komunita troch rehoľných sestier z Indie.

Svetová zdravotnícka organizácia vyhlásila koniec núdzového stavu Covid-19. Už sa v podstate hovorí o postpandemickom období. Veľkonočné sviatky, ktoré sme slávili, sme prežívali s túžbou vrátiť sa k tým podmienkam, ktoré boli typické pre obdobie pred pandémiou. Konečne sme sa cítili oslobodení od obmedzení a reštrikcií, mohli sme si vychutnať bohatú symboliku veľkonočných obradov, ktorá bola v posledných rokoch stíšena, a to najmä počas Veľkej noci roku 2020, ktorá sa prvýkrát v kresťanských dejinách slávila bez účasti zhromaždeného spoločenstva.

Pandémia: Zátvorka u dejinách už uzatvorená?

Hoci všetko toto je skutočnosť, je tiež pravdou, že sa zdá nemožné uzavrieť všetky zátvorky a pokračovať, akoby sa nič nestalo. Existujú jasné znamenia zmeny v medziľudských vzťahoch, pre ktoré pandémia pravdepodobne fungovala len ako uľahčujúci faktor a urýchlila proces, ktorý už nejaký čas prebiehal. S najväčšou pravdepodobnosťou značný pokles účasti veriacich na slávení Eucharistie a ostatných sviatostiach, na ktorý upozorňujú rôzne štatistické prieskumy, nie je najdôležitejším znakom zmeny: v skutočnosti sa za ním skrýva ďalšie oslabenie pocitu príslušnosti ku kresťanskému spoločenstvu.

Zdá sa, akoby sa komunita vynárala z tmavého tunela alebo hmly; pôsobí dezorientovane a s ťažkosťami sa snaží vrátiť späť na cestu, ktorá bola na istý čas prerušená. V skutočnosti je dnes ťažké stretávať sa v spoločenstvách na obvyklých formačných stretnutiach či vykonávať rozličné služby. Skôr sa uprednostňuje online spôsob komunikácie, ktorý bol počas pandémie hojne využívaný a teraz sa – vzhľadom na tempo života – vníma ako pohodlnejší; výraznejšie ako predtým sa javí tendencia – možno v dôsledku in-

štinktu sebazáchovy – zamerať sa na individuálne alebo rodinné záujmy; aj vo vzťahoch sa ešte nedarí prekonať obavu z iných, čo často sprevádzajú rozpaky a neistota.

Cesty, ktoré nikdy neboli prešliapané

Kým vnímame tieto znamenia a cítime potrebu ich dekodovať, stále sme si vedomí, že čas pandémie nepriniesol len neistotu, únavu a sebecké uzavretie sa do seba, ale vytvoril aj nové cesty, po ktorých nikto predtým nechodil; vzbudil akoby púčiky kvetov, vďaka ktorým hľadáme do budúcnosti s dôverou a vnímame pocit plodnej novosti, ktorú tieto malé výhonky či ratolesti ohlasujú.

Pri pohľade na život Farského spoločenstva sv. Ireneja, ktorého mám česť byť farárom, cítim, že sa môžem podeliť o svedectvo o týchto ratolestiach – nových cestách a udalostiach. V mesiacoch marec, apríl a máj roku 2020 každého z nás hlboko poznačila skúsenosť s prvým lockdownom. Čoraz viac sa nás dotýkal tento jav: priestory farského komplexu, ktoré sa zvyčajne vo veľkej miere využívali na katechézu mladých a starších, zostali z večera do rána zatvorené a nevyužívané. Niečo podobné sa pravdepodobne v minulosti nikdy nestalo. Dlhé mesiace sa zdalo, že ticho týchto miestností, bežne naplnené krikom detí a mladých ľudí, prináša so sebou závažné otázky; akoby v sebe nieslo „tajomstvo“ v zmysle nového projektu, ktorý bol len ohlásený, ale už sa zároveň začal realizovať. V istom zmysle sa zdalo, akoby „steny hovorili“. Na druhej strane, niektoré zo slabších rodín, ktoré boli odkázané na neistý príjem zo zamestnania v oblastiach, ktoré sa v týchto mesiacoch nevyhnutne zatvárali, klopali na dvere farnosti nielen preto, aby požiadali o potravinový balíček, ale prosili aj o kútik, kde by mohli prespať, keďže už nemohli platiť nájom a zostávali na ulici.

Paradox bol zrejмый a vyvolával mnoho otázok: veľký komunitný dom bol prázdny, zatiaľ čo niektorí z komunity boli bez domova. Čo robiť? Hoci sa postupovalo metódou pokus – omyl, veľmi prirodzeným sa stalo napríklad to, že sme začali pridávať sprchy a kúpeľne do miestností, ktoré sa zvyčajne využívali na katechetické aktivity a iné farské stretnutia a zhromaždenia. Následne, ak sme už mali sprchy a toalety, nebolo až také ťažké priniesť do miestnosti aj posteľ alebo pridať skriňu, ktorú niekto poskytol.

Vo farských priestoroch začal vznikať dom prijatia

V lete 2020 prišli prví dvaja hostia a zostali u nás niečo vyše roka. Jeden z nich sa po skončení tohto obdobia prijatia a osvieženia – nielen od chladu či horúčavy ulice, ale aj od chladu vlastného srdca, spôsobeného nedostatkom rodinnej atmosféry – rozhodol vrátiť do svojej rodnej dediny, ktorú opustil približne pred 20 rokmi kvôli mnohým ťažkostiam a hnevu. Keď teraz znovu ožili jeho bývalé city, cítil, že môže začať akoby písať novú stránku svojho života.

Medzitým sa začali objavovať prvé rodiny, ktoré potrebovali prístrešie. Naraz nestačila už len jedna sprcha! A tak sme s pomocou mnohých nadšených dobrovoľníkov začali zaria-

ďovať ďalšie z farských miestností, aby sa v nich mohli, hoci len v provizórnej forme, ubytovať rodiny. V jednej miestnosti sme vybudovali kuchyňu, pričom viaceré rodiny z farnosti ochotne darovali to, čo bolo potrebné pre domácnosť: práčku, chladničku, kuchynské skrinky, mikrovlnnú rúru a mnoho ďalších užitočných vecí pre každodenný život.

Tak vznikol v našej farnosti *Domov Márie z Magdaly*. Spolu s rodinami a priateľmi sme sa chceli podeliť o rovnakú skúsenosť, ako mala Mária z Magdaly, keď sa vo veľkonočné ráno stretla so vzkrieseným Ježišom v záhrade pri prázdnom hrobe a jej slzy smútku sa zmenili na slzy radosti. Podobne, vo vzájomnom bratskom stretnutí a pomoci, mohol byť každý z nás pre toho druhého vzkrieseným Ježišom!

V priebehu niekoľkých týždňov do našej štvrte Centocelle dorazil asi tucet hostí z rôznych kútov sveta. Bola tu peruánska rodina, rodičia s dcérou a babičkou; staršia, osamelá žena z Eritrey, ktorej zdravotný stav spôsobil, že už nemohla žiť vo svojom obvyklom byte; rodina z Ukrajiny a jedna z Ruska; dvaja mladí ľudia, jeden z Pobrežia Slonoviny a jeden z Maroka; rodina zo susedstva, ktorá bola vysťahovaná zo svojho domu práve počas týchto ťažkých mesiacov; rodičia s dospelým synom (mali so sebou aj veľkého psa a rozpačito sa pýtali, či si ho môžu nechať). Okrem toho sme pre troch mladých ľudí, jedného z Haiti a dvoch z Guiney, začali špeciálny kurz sprevádzania s cieľom dosiahnuť úplnú samostatnosť, projekt, ktorý sme neskôr šťastne zavŕšili. A potom niekoľko náhodných hostí, ktorí potrebovali miesto na prespanie na jednu alebo viacej nocí.

Týždenná chuľla bratstva strávená pri otvorených dverách

Od samého začiatku sa nevede a iné sviatočné dni stali príležitosťou na spoločný obed najmä s tými, ktorí by zostali doma sami, s tými, ktorí po svätej omši prosili o almužnu, ale aj s katechétmi a rodinami, ktoré s nami mohli zostať. Bola to tiež príležitosť na výmenu informácií týkajúcich sa práce, postupu v škole či vybavovania nejakého dokumentu, ktorý bolo potrebné obnoviť; o rôznych stretnutiach farského spoločenstva, v ktorom sa postupne každý cítil byť súčasťou, pričom nezanedbávali sme ani chvíľu zábavy, ktorú každý potreboval.

Dve ukrajinské deti prežili svoj veľký deň, keď mohli spať spolu s deťmi v rodine našich katechétov.

Všetci naši hostia sa tak jednoducho a prirodzene ocitli v sieti vzťahov, v ktorej sa aj oni mohli cítiť užitoční a ponúknuť svoje rady, svoju radosť. Napríklad otec peruánskej rodiny, ktorý v minulosti pracoval ako kuchár, sa okamžite dal k dispozícii, aby počas sviatočných dní v spolupráci s rehoľnými sestrami a ďalšími dobrovoľníkmi pripravil jedlá pre celú komunitu.

V priebehu týchto rokov som opakovane hovoril kňazom, sestram a dobrovoľníkom, ktorí sa postupne zapájali, že táto skúsenosť – hoci si vyžadovala naše obetovanie sa a energiu – sa nejavila ako záťaž alebo náročný záväzok. Naopak, prejavovalo sa to celkom prirodzene a sprevádzala to veľká vďačnosť za niečo, čo by inak chýbalo v kvalite nášho osobného života. Niekoľkokrát mi niektorí hostia verejne poďakovali ako farárovi komunity, ktorá ich prijala. Vždy mi však prišlo prirodzené odpovedať rovnakým poďakova-

ním, lebo som si bol vedomý toho, že bez tejto rozšírenej rodiny by som bol dnes určite duchovne oveľa chudobnejším kňazom.

Nový spôsob existencie kresťanského spoločenstva

Postupne sme si uvedomovali, že táto skúsenosť nebola len novým projektom pomoci a služby popri iných, ktoré už v našej farskej charite existovali. Aj keď len v zárodočnej forme, ale zdalo sa nám, akoby sme boli svedkami nového spôsobu existencie kresťanského spoločenstva, ako o tom často v týchto meniacich sa časoch hovorí pápež František. Samozrejme, ide o nový spôsob existencie kresťanského spoločenstva, lebo ho žijeme v časoch, ktoré sú v porovnaní s nedávnou minulosťou úplne nové, a to v dôsledku spoločenských a kultúrnych zmien, ktoré si dobre uvedomujeme. Avšak je to nový spôsob najmä preto, lebo sa otvárame výzve realizovať v dnešnom svete to, o čom hovoria *Skutky apoštolov* a magistérium Druhého vatikánskeho ekumenického koncilu a celého pokoncilového obdobia o identite a poslaní spoločenstva Pánových učeníkov. Hovoríme teda o výhonku novosti, ktorý predstavuje najmä skutočnosť, že skúsenosť prijatia, bratstva a spoločnej modlitby sa neprežíva *povedľa* života farského spoločenstva, ale *pod tou istou strechou, v tom istom dome*.

Ako ma zmenil vzťah so zdravotne postihnutými osobami

Veľké lekcie od života

Margarita
Gómezová
del Valle

Nie vždy sme to my, ktorí sme pôvodcom „dobrého príkladu“.

Niekedy sú to skôr okolnosti a ľudia, s ktorými žijeme

a pracujeme, ktorí na nás majú vplyv „dobrého príkladu“.

Takúto skúsenosť má jedna španielska lekárka: po rokoch tvrdej práce a veľkej zodpovednosti odišla pracovať do centra,

ktoré vedú pátri z Malého diela Božej prozreteľnosti (založil ich kňaz sv. Alojz Orione) pre ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím, a veľa sa tam naučila.

Pred niekoľkými mesiacmi som si v *L'Observatore Romano* prečítala jednu vetu, ktorá bola súčasťou prezentácie projektu *Tvoríš teológiu, vychádzajúc z existenčných periférií*, čo bol výskumný program Sekcie pre migrantov a utečencov vatikánskeho Dikastéria pre integrálny ľudský rozvoj. V prezentácii sa píše: „Základom tohto výskumu je presvedčenie, že tí, ktorých život marginalizoval najrozličnejšími spôsobmi, sú nositeľmi múdrosti schopnej znovu otvoriť zadusené prostredia a uzavreté diskurzy. Často ide o hlboký *sensus fidei*, z ktorého sa musí vyživovať veriace myslenie, aby znovu získalo svoj transformačný charakter.“

Táto veta mi znela ako hlboko pravdivá. Máme tendenciu uzatvárať sa pred rozmanitosťou, aby sme sa chránili. Aby sme ochránili svoju autonómiu, svoje presvedčenie, dokonca aj svoju vieru, svoje srdce. A to – aspoň v mojom prípade – preto, lebo sa podvedome považujem za dobrú. Som si istá svojím spôsobom myslenia, pretože je to môj spôsob.

Povedala som, že si myslím, že som dobrá. V skutočnosti viem, že nie som. Ale vynakladám úsilie, aby som sa tak javila. Kontakt s rozmanitosťou, ktorá vynáša na povrch moje slabosti, neschopnosti, ktorá ma znepokojuje, ktorá ma zraňuje, je – naopak – veľkou šancou. Zažila som, že ak sa otvorím rôznorodosti, nájdem skrytý poklad, ktorý, ako verím, niekto pripravil práve pre mňa.

Život vo vysokom tempe

Mám 57 rokov. Som lekárka a do fokoláre¹ som vstúpila ako 26-ročná. Vždy som pracovala a žila v madridskom regióne. Niekoľko rokov som bol zodpovedná za Hnutie fokoláre pre časť Španielska, keď som začala pociťovať nepokoj a nezaujmem o všet-

ko, čo som v hnutí robila. Neuvedomovala som si to, ale stala som sa veľmi „byrokratickou“: mala som program plný „vecí, ktoré treba urobiť“, dokonca aj duchovné obnovy alebo akékoľvek stretnutie mi boli „povinnosťou“, niečím, čo treba urobiť, nie stretnutím s ľuďmi, ktorých treba milovať.

Prijala som túto úlohu, pretože to bol môj spôsob, ako povedať Bohu *áno*, ale zároveň som vnímala, že je to záväzok nad moje sily. Plná dobrej vôle som sa vrhla do života spoločenstva, do práce pre Hnutie, pre stretnutia, pre štruktúry, ako sú Centrá Mariapoli a vydavateľstvo, a pokračovala som v práci lekárky. Ročne som mala pätnásť dní dovolenky a každé dva mesiace dva alebo tri dni voľna. Vstával som o šiestej ráno a chodila spať o 23.00. Celý deň som „pracovala“. Navyše, moja mama ochorela na rakovinu a bývala sama (sme len dvaja súrodenci – brat a ja).

Bola som veľmi šťastná a vďačná za zážitky, ktoré som mala, za úžasných ľudí, ktorých som stretla. Ale vo vnútri som čoraz viac cítila, že niečo nie je v poriadku, hoci som nedokázala prestať načúvať svojmu vnútru: okolo mňa bolo príliš veľa potrieb, ktoré som videla (alebo sa mi to aspoň tak zdalo). A tak som pokračovala v ceste. Jedného dňa počas prázdnin som sa opäť odovzdala Márii a požiadala som ju, aby v jednej konkrétnej situácii urobila to, čo bolo potrebné. Zverila som jej tú situáciu, pretože som vtedy nevedela, čo a ako napraviť.

Nová práca s reholňou komunitou

Keďže moje životné tempo bolo fyzicky vyčerpávajúce – okrem iného som musela každý deň jazdiť 180 km do práce –, s vďakou som prijala možnosť ísť pracovať bližšie k svojmu fokoláre, do komunity Rehole don Orioneho pre ľudí s ťažkým mentálnym postihnutím.

Ja som prichádzala z lekárskeho robotníckeho prostredia, kde bola silná konkurencia. Počas prijímacieho pohovoru sme vošli na jedno oddelenie, kde jeden z chlapcov s Downovým syndrómom, veľmi vysoký, keď počul, že som nová lekárka, pribehol ku mne s otvorenou náručou. Najprv som sa zľakla a pokúsila som sa ho zastaviť tým, že som vzala jeho tvár do svojich rúk, čo bolo priateľské gesto, ale malo aj druhý zámer – zastaviť ho, ak by mi chcel ublížiť. Bol veľmi prekvapený. Potom mi jemne chytil ruky a dal si ich za krk, akoby chcel naznačiť objatie. Na revanš ma objal a usmieval sa na mňa, akoby chcel povedať: „Pozri, *takto* sa objíma.“

Začala som sa pozerat' na svet inými očami

Hoci som si to neuvedomovala, ale Ježiš na mňa čakal v týchto ľuďoch, aby hlboko zmenil môj život. S nimi som sa začala pozerat' na svet iným spôsobom. Raz ráno o siedmej, keď som im dávala lieky a oni boli ešte v posteli, inštalatér, ktorý mal urobiť nejakú prácu na radiátoroch, začal hlasno búchať kladivom. Už som mu chcela ísť vynadať – „Ako môžeš

robiť taký hluk v takúto hodinu, keď sú deti ešte v posteli?!” –, keď som si všimla, že jedno z detí začalo hýbať rukami podľa zvuku úderov, ktoré vnímalo ako... hudbu.

Keď som videla ich spontánnosť, slobodu konania, úprimnú náklonnosť, začala som, bez toho, aby som si to uvedomovala, sama tieto prostriedky používať. Už nejaký čas som sa snažila žiť podľa evanjelia, ale tam... som dostávala veľké ponaučenia. Napríklad jeden chlapec menom Jesús mi každé ráno, keď som ho pozdravila „Dobré ráno“, odpovedal úsmevom od ucha k uchu. Niektoré dni som prichádzala šťastná, ale inokedy som bola smutná alebo unavená. On ma však vždy verne vítal svojím úsmevom, a to len pre mňa!

Jedného dňa som bola trochu nervózna a spadli mi na zem tabletky, ktoré som im mala dať: najprv jedna, potom druhá a tretia. Začala som byť nervózna, keď sa jeden z chlapcov – všetci boli ticho, lebo videli, že som napätá – začal smiať a všetci vybuchli do smiechu. Bolo nemožné, aby som sa s nimi nesmiała aj ja!

Ďalší chlapec menom Luis ma každý piatok, keď si ho prišla vyzdvihnúť rodina, ktorá si ho brala na víkend, vítal slovami: „Pani doktorka! Odchádzam, ale neplačte, lebo sa vrátim!“ Bol to nevinný vtíp, ktorý sa opakoval každý piatok. O niekoľko mesiacov neskôr zomrel na zástavu srdca a ja som dlho plakala. Zrazu som si spomenula na tie jeho slová: „Pani doktorka, neplačte, lebo sa vrátim.“

Vďaka tým deťom som znovu objavila nadšenie pre evanjelium

Život s týmito osobami s ťažkým zdravotným postihnutím postupne rozbil moju sebaistú štruktúru a nie veľmi otvorené premýšľanie a umožnil vyniknúť inému premýšľaniu: premýšľaniu srdcom, ktoré vie v každom človeku rozpoznať niečo jedinečné a neopakovateľné. S nimi som znovu objavila čaro života podľa evanjelia a ideál jednoty, tej skutočnej. Ich autenticita ma viedla ku konfrontácii s mojím nevedomým pokrytectvom: s tou snahou vždy sa ukázať ako dobrá a bezchybná, čo som objavila ako hlboko škodlivý postoj. V skutočnosti neustále potrebujeme odpustenie a milosrdenstvo od Boha, od druhých, od seba samých. Aby sme však túto potrebu pocítili, musíme sa vidieť a prijať takí, akí sme. To je jedna z mnohých vecí, ktorým ma autenticosť týchto osôb naučila.

¹ Fokoláre sú malé komunity mužov alebo žien, v ktorých žijú osoby plne zasvätené Bohu, ktoré sú akoby srdcom celého rozvetveného Hnutia fokoláre (pozn. ed.).

Laickí bratia v klerických kongregáciách

Charizma je dar pre všetkých

Mariano José Sedano, CMF

Jedným zo zaujímavých paradoxov je skutočnosť, že v mnohých klerických kongregáciách, ktoré sú zamerané na život v kňazskej službe, sa posväcovali aj takí, ktorí toto povolanie nemajú. Sú zasvätení, ale nie ako kňazi. A posvätili sa práve vďaka svojej charizme.

Aj tu vidíme, že nezáleží ani tak na tom, čo človek robí, ale ako to robí.

O komentár na túto tému sme požiadali člena jednej z týchto kongregácií. Autor je misionár z Rehole klaretianov žijúci v Petrohrade (Rusko).

Je profesorom v seminári a koordinátorom rehoľníkov, ktorí sa starajú o katolíkov v tejto krajine.

Som členom kongregácie založenej v roku 1849 a zloženej z kňazov, diakonov, laických bratov a študentov, ktorí synodálne spoločne prežívajú to isté povolanie rôznymi spôsobmi. Dnes sa to zdá byť veľmi bohaté a krásne, ale nebolo to tak vždy. Pred Druhým vatikánskym koncilom bola doktrína o identite a poslaní bratov misionárov v našej kongregácii veľmi podobná doktríne iných klerických inštitútov. Tvorili sme tak charizmatickú uniformitu, ktorú odporúčalo Dikastérium pre inštitúty dokonalosti (v XIX. a XX. storočí) a ktorú zdôrazňoval *Kódex kánonického práva* od roku 1917. Rôzne konštitúcie vykazovali silnú uniformitu, ktorá mala tendenciu umenšiť rozdiely charizmiou alebo ich dokonca nechať vymiznúť, aby sa ukazovala právna a profesijná jednota rôznych cirkevných rehoľných rodín.

▲ Keď je život bohatší ako normy

Hoci je to stále málo preskúmané, život laických bratov v klerických inštitútoch presahoval úzke právne hranice. Prostredníctvom gest, slov a skutkov sa prejavovalo skutočné bratstvo kňazských a laických misionárov. V našej kongregácii to výrečne ilustruje prípad brata Miguela Xancóa, jedného z prvých misionárov poslaných do Čile v polovici XIX. storočia, ktorý je uctievaný ako skutočný svätec. Jeho osobné vlastnosti, kompetentnosť a pokora boli zjavné. Práve preto bol dlhý čas ministrom (ekonómom) komunity La Serena, čo je úrad, ktorý podľa našich konštitúcií prináleží kňazovi. Nikoho to však nedráždilo, nik neobviňoval predstaveného komunity z kánonických nezrovnalostí. Naopak, „všetci boli spokojní so správcovstvom brata, ktoré bolo bez zneužívania a plné lásky a úcty ku všetkým“. Autenticita života si teda vynútila rozšírenie právnych hraníc, aby vyjadřila to, čo sa žilo: jednotná komunita bratov pre misiu v Cirkvi. Koncilovou obnovou sa teda

stalo zrejým to, čo už bolo v mnohých rehoľných rodinách skutočnosťou.

Zatiaľ čo je ľahké nájsť záznamy o misionároch, ktorí boli úspešní a sú známi v Cirkvi alebo v spoločnosti, rehoľní bratia spravidla trávajú svoj život tichou a sotva viditeľnou prácou v rámci komúnít. Len veľmi málo bratov nám zanechalo niečo napísané o sebe, o svojich duchovných skúsenostiach alebo o svojej misionárskej práci. To znamená, že väčšina ich života zostala navždy „skrytá s Kristom v Bohu“ (Kol 3, 3).

▲ Mená „bezmenných“

Práve preto sú tie svedectvá a životopisy laických bratov, ktoré sa k nám dostali, vzácné, sú výrečnými znakmi skutočnosti života a svätosti, ktorú stelesnili. V prípade mojej kongregácie to bolo práve v oblasti univerzálneho poslania, keď bratia laici začali prekračovať úzku schému domácich povinností ako jedinej apoštolskej cesty.

Myslím na prvú misiu v Čile, ktorá sa začala v roku 1869, kde brat Pedro Marcer vykonával 47 rokov typické povinnosti vrátnika, ako to bolo všade. Jeho osobitný dar milosti a situácia rodín v Čile z neho však urobili veľkého apoštola toho, čo dnes nazývame pastoráciou rodín. Vo svojich dialógoch s tými, ktorí prichádzali do spoločenstva, pomohol spojiť tisíce snúbeneckých alebo manželských párov, ktoré boli na pokraji rozpadu manželského zväzku. Hierarchia diecézy Santiago uznala, že len brat Pedro Marcer spojil viac párov ako všetci kňazi diecézy dohromady.

Nehovoriac o náročných misiách v Chocó (Kolumbia) a Rovníkovej Guinei. Boli by nemysliteľné bez plejády bratov misionárov, ktorí za ich uskutočnenie položili svoje životy: Pedro Padró, José Martins, Pablo Rubio, Ramón Ollé a ďalší. Brat Vicente

Galizia so svojimi znalosťami architektúry umožnil postaviť katedrálne chrámy, ktoré sa vôbec nelíšia od chrámov starého kontinentu.

Brat José María Torres neštudoval medicínu, ale mal v krvi povolanie a kompetencie dobrého liečiteľa a v duchu lásky k chorým sa stal „lekárom z ľudu“. Lekársku prax vykonával 47 rokov v Číne a na Filipínach. Mnohých uzdravil a pomohol im k zmiereniu, čo bolo svedectvom Božieho uzdravenia.

Všade boli bratia živým obrazom blízkosti k ľuďom a citlivosti voči najchudobnejším, najodkázanejším a vylúčeným.

▲ Mystika úsedného dňa

Mnohí z mystikov uznávaných Cirkvou sú často nevzdelaní ľudia, ale obdarení srdcom poddajným Duchu, ktoré im umožňuje zakúsiť bohatstvo života v Bohu bez toho, aby museli prejsť mimoriadnymi skúsenosťami. Tak vzniká syntéza medzi takmer neľudskou pracovitosťou a neustálym zjednotením s Bohom (vďaka hlasovej modlitbe), čo bolo okorenené stálym vedomím vlastných hraníc a ochotou, ktorá nikdy nepoznala výnimky v službe.

Mali sme aj dvoch bratov, ktorí mali zvláštny dar vycítiť a rozpoznať veľké Božie tajomstvá napriek tomu, že nemali absolútne žiadne špecifické vzdelanie. Sú to bratia Miguel Xancó a Manuel Giol. Prvý z nich, žiaľ, nezanechal nič napísané, ale svedectiev o jeho vnútornom živote a apoštolských plodoch je veľa. Jeho život v Bohu ho urobil hlboko ľudským a dostupným pre všetkých.

Brat Manuel Giol zanechal spisy, v ktorých sprostredkúva svoje skúsenosti a mystické milosti. Všetko je ovocím intenzívneho kontaktu s Bohom v neustálej modlitbe. Tí, ktorí ho poznali, hovoria o skromnom

a prívetivom človeku, ktorý vždy hovoril prítomným spôsobom o duchovných veciach. Pri niektorých príležitostiach zažil mystické milosti, napríklad keď mu Pán dovolil pocítiť prítomnosť Dieťaťa Ježiša vedľa seba, medzi hrncami a panvicami v kuchyni. Takto to opisuje: „Bolo to v piatok tesne pred Narodením Pána. Asi o jedenástej hodine dopoludnia, keď som v kuchyni pripravoval jedlo, som začal cítiť prítomnosť tohto požehnaného Dieťaťa, akoby som ho videl očami svojho tela, a ako táto citlivá prítomnosť rástla, náklonnosť lásky sa v mojom srdci zväčšovala takým spôsobom, že mi srdce bilo a nemal som iné slová, len zvolať: Moja láska! Moja láska! (...) Keby ma niekto počul, mohol by si myslieť, že som sa zbláznil, a celkom by sa nemýlil, lebo to bol druh šialenstva citov lásky.“ Tieto mystické milosti k nemu prichádzali uprostred najjednoduchšej a bežnej práce.

▲ Mariánske charizmy ako ohnisko apoštolátu

Bratia stelesňujú prevažne „mariánske“ aspekty. Toto rozlišovanie medzi „petrovskými“ službami a „mariánskymi“ charizmami v živote a poslaní Cirkvi pramení u teológa von Balthasara a stalo sa klasickým. Tie prvé sú spojené s podstatou štruktúry Cirkvi a súvisia s kňazskou službou. Druhé sú spojené so životom a svätosťou

Cirkvi a vyjadrujú hojnosť a tvorivosť nového života v Kristovi prežívaného mnohotvárnym spôsobom v spoločenstve.

Podľa môjho názoru bratia misionári predstavujú oheň ohniska, srdce misijnej komunity. Bratia svojou prítomnosťou v komunite pestujú oheň v dome, aby už nebol chladným sídlom, kam sa prichádza a odkiaľ sa odchádza plniť apoštolské poslanie.

Ak sa stratí mariánsky zmysel nášho povolania, narastá pastoračný aktivizmus, hľadanie vonkajšej apoštolskej dôležitosti, súťaživosť medzi bratmi a opotrebovanie toho, čo sa zdá menej dôležité: modlitba, ticho, „byť spolu“, komunikácia, prítomnosť pri chorých alebo starých, komunitný život vo svojej podstate. Keď sa pozrieme na naše dejiny, bratia s veľkou výrečnosťou a jasnosťou stelesnili črty, ktoré sú s týmto podstatným mariánskym rozmerom najtesnejšie spojené. Bez nich by sme neboli tými, kýmami máme byť!

Apoštolky Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v synodálnom duchu

Synoda mladých rehoľných sestier

Rozhovor
so Simonou
Boldriniovou, ASCJ

Autori tohto rozhovoru zažili „úžasné dobrodružstvo“ v službe charizmám, keďže sprevádzali generálnu radu Apoštoliek Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, ženskú kongregáciu s takmer tisíc sestrami, pôsobiacu v 14 krajinách Európy, Afriky a Ameriky. Zakladateľka Clelia Merloniová, narodená 10. marca 1861 vo Forlì, dala život tomuto inštitútu 30. mája 1894 vo Viareggio a svojim „dcéram“ odovzdala špecifické poslanie: majú byť apoštolkami lásky Ježišovho Srdca – majú milovať Ježišovo Srdce a tým, že budú prinášať jeho nehu, majú v ľuďoch vzbudiť lásku k Ježišovmu Srdcu. Clelia Merloniová bola blahorečená v Ríme 3. novembra 2018 a v súčasnosti prebieha proces jej svätorečenia.

Generálna predstavená Miriam Cunha Sobrinhová sa nechala inšpirovať slovami pápeža Františka, ktorý sa pri 50. výročí ustanovenia Synody biskupov pápežom sv. Pavlom VI. vyjadril, že synodalita je „cesta, ktorú Boh očakáva od Cirkvi tretieho tisícročia“. Synodalita – zdôraznil František – „je konštitutívnym rozmerom Cirkvi“. ¹ Z tohto dôvodu sa Matka Miriam rozhodla so všetkými sestrami vydať na cestu synodality, počnúc tými najmladšími (do 45 rokov). V decembri 2021 ich zvolala s cieľom ponúknuť im zážitok spoločného kráčania, vzájomného počúvania sa, uvažovania o budúcnosti ich povolania a poslania. Ich návrhy boli zozbierané a prednesené na generálnej kapitule v júli 2022. Požiadali sme teda sestru Simonu Boldriniovú, ² aby nám povedala niečo o svojich skúsenostiach z tejto cesty.

▲ *Sestra Simona, na konci vašej synody mladých rehoľných sestier ste nám povedali, že ste zažili osobitný aspekt autority – schopnosť počúvať a osvetliť poslušnosť novými perspektívami.*

Návrh Matky Miriam zúčastniť sa na synode mladých Apoštoliek Najsvätejšieho Srdca Ježišovho ma veľmi prekvapil: obdivovala som jej túžbu kráčať s Cirkvou, tým že nenechala nevypočuté jediné slovo pápeža Františka, a zároveň odvalu (paréziu), s akou sa rozhodla vydať po novej ceste, po ktorej ešte nikto nešiel, nechávajúc sa viesť výlučne Duchom Svätým. Okrem toho ma hlboko oslovila skutočnosť, že na synodálnom kráčaní myslela v prvom rade na nás, mladé sestry, chcela si vypočuť naše túžby a sny, naše obavy a sklamania, naše nápady a našu kreativitu.

Zo skúseností získaných v mojom inštitúte som sa naučila, že tí, ktorí majú vykonávať nejakú službu autority v Cirkvi, sú v prvom rade povolání počúvať: počúvať Boha, ktorý k nám hovorí aj prostredníctvom ľudí, ktorí žijú vedľa nás, a taktiež aj cez konkrétne situácie, v ktorých sa nachádzame. Len vzájomným počúvaním možno vytvoriť spoločenstvo.

V dnešnom zasvätenom živote, medzi ubúdaním nových povolání, zvyšovaním veku členiek a výzvami epochálnych zmien, ktoré zažívame, riskujeme, že sa necháme odradiť ťažkosťami, až stratíme radosť z prítomnosti ku Kristovi a nadšenie a vášeň pre misiu. V tomto kontexte sa nám videl návrh Matky Miriam ako svetlo nádeje!

▲ *Ako ste sa pripravovali na spoločné prežívanie synodálneho podujatia?*

Boli sme pozvané predovšetkým načúvať Božiemu slovu, jedinému zdroju novosti pre náš život, a zamyslieť sa nad úlohou Ducha Svätého. Je to on, kto pôsobí ako protagonista dejín spásy tým, že posväcuje mužov a ženy, aby prinášali chudobným „radostnú zvesť“, „obviazali zlomené srdcia“ a potešovali tých, ktorí boli „prebodnutí“ utrpením a bolesťou.

Meditovali sme najmä nad evanjeliovým úryvkom *navštívenia*, v ktorom vystupujú postavy dvoch mimoriadnych žien a ktoré istým spôsobom predstavujú dva póly medzigeneračného dialógu v rámci našich komunít.

Mária symbolizuje mladú, nadšenú, tvorivú zasvätenú ženu, pripravenú slúžiť a s radosťou niesť vo svojom „lone“ radostnú zvesť o Božej láske a nežnosti ku všetkým. Je pozorná k potrebám „príbuznej Alžbety“, teda svojej staršej sestry, a k potrebám ľudstva; je schopná uvedomiť si, že v Alžbete

Boh splnil svoj sľub, pretože preňho nie je nič nemožné. Mária predstavuje mládež zasväteného života, vždy pripravenú vydať sa na cestu a prinášať Ježiša: je vzorom zasvätenej evanjelizujúcej ženy.

Alžbeta predstavuje staršiu a vernú zasvätenú ženu, ktorá žila, očakávajúc naplnenie Pánovho prisľúbenia. Alžbetino čakanie sa stáva plodným, pretože napriek svojmu veku víta nový život vo svojom lone. Jej čakanie nás učí, že čas patrí Pánovi a nie nám: on dosahuje „veľké veci“, keď sme v postoji počúvania a plnej dostupnosti. Alžbeta dokázala rozpoznať Božiu prítomnosť v Márii, privítať ju a poďakovať jej.

Synode predchádzala dlhá prípravná fáza, počas ktorej sme uvažovali o niektorých témach, ktoré sme považovali za zásadné pre náš rehoľný život dneška a ktoré sme si zvolili ako zásadné body na prerokovanie na synode. Pri každej zvolenej téme sme mali možnosť diskutovať s odborníkmi a priamymi svedkami, ktorí nám pomohli prehĺbiť danú tému, čo vzbudilo ďalšie otázky a úvahy.

▲ *„Počúvať správy o Bohu po stopách Matky Clélie“ je motto, ktoré ste si zvolili pre synodu a vy, mladé sestry, ste túto skúsenosť definovali ako harmóniu rôznych hlasov v procese, ktorý bol pre každú z vás prechodom od „ja“ k „my“. Môžete nám povedať o tom, ako ste to prežívali?*

Synoda sa pre mňa začala s veľkými očakávaniami: bola som naozaj nadšená, že som spoznala toľko sestier z celého sveta, ktoré žijú charizmu Matky Clélie Merloniovej podobne ako ja, a že som sa s nimi mohla podeliť o sny a nádeje týkajúce sa našej budúcnosti.

Matka Miriam v úvodnom posolstve uviedla: „Na tomto synodálnom procese nech sa každá z vás cíti povolaná ,naladiť sa

a hrať na svojom vlastnom nástroji, aby ste vyjadrili nielen to najlepšie zo seba, ale tiež a predovšetkým aby ste spolupôsbili a harmonizovali sa so všetkými ostatnými a nechali sa viesť jediným naším „Učiteľom – Duchom Svätým!“ Bolo nám jasné, že nevyhnutnou podmienkou vstupu do dialógu je začať od vlastnej osobnej identity: synodálna práca znamenala vyjadriť našu jedinečnosť a prežívať ju s druhými a tak objaviť nádheru rozmanitosti.

Meditácia o Božom slove a konkrétne otázky, ktoré nám Matka Miriam položila, ma okamžite povzbudili cítiť sa osobne „pozvaná“ a vyzvaná, aby som si znovu uvedomila svoje poslanie a svoju identitu ako ženy i ako zasvätenej osoby: „Kto som? Kam idem? Som teraz spokojná a šťastná so svojím životom?“ Okrem toho mi to pomohlo znovu získať povedomie o svojej jedinečnosti ako človeka, o svojich limitoch a pádoch, ale aj o schopnostiach a snoch, ktoré mi dal Boh a ktoré tvoria moju úlohu vo svete, Boží plán, ktorý sa chce uskutočniť v mojom živote.

Pápež František učí, že „v dynamike synody sa odlišnosti prejavujú a vyhladzujú, až kým sa nedosiahne harmónia, ktorá si nevyžaduje vymazanie všetkých rozdielov. To je to, čo sa deje v hudbe: so siedmimi rôznymi hudobnými tónmi a ich vzostupmi a pádmi sa vytvorí veľká symfónia, ktorá dokáže zladíť osobitosti každého z nich. V tom spočíva jej krása: výsledná harmónia môže byť zložitá, bohatá a nečakaná. V Cirkvi je to Duch Svätý, kto určuje túto harmóniu“.³

Následne som vďaka počúvaniu Ducha Svätého v modlitbe a dialógu medzi nami s úžasom zistila, že charizma Matky Clelie je stále živá v mojom srdci a v srdciach mojich sestier a prejavuje sa v každej z nás

rôznymi spôsobmi a pohľadmi, v závislosti od nášho temperamentu a osobných darov. S vďakou som uvažovala o rozmanitosti medzi nami, ktorá sa mi zdala byť najväčšou devízou nášho inštitútu. Táto rozmanitosť sa na moje veľké prekvapenie spája v nádhernej jednote; bolo to zrejmé z toho, že naše rôzne návrhy odhaľovali tú istú túžbu žiť svoje povolanie s väčšou autentickosťou a jednoduchosťou: priniesť každému lúč nežnosti Ježišovho Srdca, aby ho bolo možné poznať a milovať.

▲ *Ďakujeme sestre Simone za jej svedectvo a končíme záverečnou, dôležitou poznámkou: deväť požiadaviek zo synody mladých sestier, ktoré boli predložené a prerokované na nasledujúcej generálnej kapitule ich kongregácie, boli jednohlasne schválené!*

**Pripravili Alberto Frassinetti
a Eva Gullová.**

¹ František, *Príhovor pri príležitosti 50. výročia zriadenia Synody biskupov*, 17. októbra 2015.

² Sestra Simona Boldriniová patrí do rádu Apoštoliek Najsvätejšieho Srdca Ježišovho od roku 2014, večné sľuby zložila v roku 2020. Vyštudovala medicínu a chirurgiu, bakalára v náboženských vedách a následne teológiu vyštudovala v rokoch 2009 až 2017, pôsobila ako lekárka a teraz vyučuje na základnej škole.

³ František, *Rozhovor s Austen Ivereighovou Ritoriamo a sognare. La strada verso un futuro migliore*, Gedi – Piemme, Turín – Miláno, 2020, s. 93.

Metóda uskutočňovania synodálneho štýlu

Rozhovor v Duchu Svätom

Adriana Masottiová

Počúvanie a rozlišovanie sú dve slová, ktoré sa najviac opakujú na synode: ak je hlavným aktérom celého procesu Duch Svätý a Duch hovorí uprostred Božieho ľudu, je potrebné pochopiť, ako počúvať jeho hlas na úrovni komunity, a teda ako spoločne rozlíšiť cesty, ktorými sa vydať. Vo Vademéku pre svetovú konzultáciu, ktorú pripravil generálny sekretariát Synody biskupov, sa uvádza, že „synodálny proces je predovšetkým duchovným procesom, nie mechanickým vykonávaním zberu údajov alebo sériou stretnutí a diskusií“, a preto navrhuje cirkvám rozhovor v Duchu Svätom ako „vhodnú metódu pre skupinový dialóg, ktorá odráža princípy synodality“. Rozhovor v Duchu Svätom – hovorí – „podporuje aktívnu účasť, pozorné počúvanie, reflexívny diskurz a duchovné rozlišovanie“.

▲ Tri kroky

Ako to realizovať? Vademékum vysvetľuje, že táto metóda pozostáva z troch základných krokov, ktoré je potrebné rešpektovať pri skupinovej práci. V skupine sú prítomní moderátor a zapisovateľ, ktorý bude zapisovať to, čo sa povie.

V prvej fáze sa každý z účastníkov, zvyčajne 6 – 8 ľudí v skupine, striedavo delí s ostatnými o to, čo v ňom vyvolali položené otázky alebo navrhnutá téma: emócie, pocity, životné skúsenosti. Ide o postoj vzájomného počúvania vo viere, keď každý človek v skupine má čo dať a predstavuje prínos pre ostatných. „V tejto fáze nie je plánovaná žiadna diskusia,“ čítame vo Vademéku. „Účastníci jednoducho pozorne počúvajú každého človeka a pozorujú, ako Duch Svätý pôsobí v nich samých, v osobe, ktorá hovorí, a v skupine ako celku.“

Po tomto prvom kole zdieľania nasleduje chvíľa ticha, v ktorej sa každý zamyslí nad tým, čo počul, potom účastníci bez konkrétneho poradia vyjadria, čo ich na povedanom v prvej fáze najviac oslovilo a čo „vnímali“ počas ticha. Každý sa tak stáva reproduktorom toho, čo Duch urobil v iných.

Nakoniec, v treťom kroku, účastníci uvažujú o tom, čo vyplynulo z rozhovoru, zdôrazňujúc spoločné body, akékoľvek návrhy, témy, ktoré považujú za najdôležitejšie pre ich život a pre život Cirkvi, snažiac sa vytvoriť syntézu, ktorá bude ovocím tohto rozhovoru v Duchu Svätom.

▲ **Metóda, ktorá vytvára vzťahy**

Ako tvrdí profesor Pierpaolo Triani, člen Národného tímu pre koordináciu synodálneho procesu v Taliansku, vzájomná výmena sa musí týkať hlavne skúseností, aby sa dali rozpoznať znaky Ducha, ktorý hovorí v životoch ľudí. Základným prvkom musí byť teda ochota počúvať druhých.

O tomto *rozhovore v Duchu* sa na stránke diecézy Verona píše: „Táto metóda je vzácna, pretože nám pomáha nadväzovať vzťahy autentickjším a efektívnejším spôsobom. Núti nás opustiť ‚komfortnú zónu‘ a stavia nás pred ostatných, ktorí sú ‚odzbrojení‘, a teda autentickjší. Nejakým spôsobom to umožňuje Duchu Svätému vyniesť zo srdca každého účastníka skúsenosť viery, ktorá ho zasiahla.“

▲ **Počúvať aktívne a hovoriť zo srdca**

„*Rozhovor v Duchu* sa zameriava na kvalitu schopnosti človeka počúvať, ako aj na kvalitu hovorených slov,“ vysvetľuje Vademé-

kum. „Je to spôsob, ktorý berie vážne skutočnosti, čo sa dejú v srdciach tých, ktorí vedú rozhovor.“

V tomto procese teda existujú dva základné postoje: aktívne počúvať a hovoriť zo srdca. Cieľom aktívneho počúvania „je snažiť sa pochopiť druhých takých, akí sú“. Je to „aktívne“ počúvanie, pretože zahŕňa pozornosť na osobu, ktorá hovorí, bez premýšľania o tom, čo možno povedať ďalej, a bez posudzovania toho, čo hovorí druhý. K druhému postoj – hovoreniu zo srdca – dokument hovorí, že to znamená „úprimne vyjadrovať seba, svoje skúsenosti, svoje pocity a myšlienky“, deliť sa o „pravdu tak, ako ju vnímame a ako ju žijeme“, ale bez toho, aby sme ju vnucovali. Nakoniec, „hovoriť zo srdca znamená štedro ponúknuť dar druhému“. Rozlišovanie, ku ktorému chceme dospieť prostredníctvom *rozhovoru v Duchu*, „nie je len príležitostným cvičením – čítame na záver vo Vademéku –, ale v konečnom dôsledku je to spôsob života zakoreneného v Kristovi podľa vedenia Duchom Svätým,“ pre dnešné uskutočňovanie poslania Cirkvi.

Synodálne stretnutie v Nimnici

Ako byť synodálnou Cirkvou na Slovensku?

Pripravil
Ludovít Pokojný

Na stretnutí v Nimnici, ktoré organizovala Konferencia biskupov Slovenska, sme spoločne hľadali odpovede na otázky: *Ako byť synodálnou Cirkvou v misii a ako môžeme spoločne kráčať a byť pútnikmi nádeje.* Podkladom pre vzájomný dialóg bola Súhrnná správa z prvého zasadania všeobecného zhromaždenia synody biskupov vo Vatikáne v októbri 2023 s názvom „Synodálna cirkev na misii“. Vyše 180 účastníkov pracovalo v 16 pracovných skupinách zameraných na 8 tematických okruhov vybraných zo súhrnnej správy:

1. Cirkev je misia;
2. Ženy v živote a misii Cirkvi;
3. Zasvätený život, laické združenia a hnutia;
4. Diakoni a kňazi v synodálnej Cirkvi;
5. Biskup v cirkevnom spoločenstve;
6. Načúvajúca a sprevádzajúca Cirkev;
7. Misia v digitálnom prostredí;
8. Synodálny prístup k formácii.

Každý účastník dostal príležitosť na vyjadrenie vlastného názoru, počúvanie, podelenie sa a rozlišovanie. Pracovné výstupy a kreatívne metódy vedenia dialógu zo stretnutia sú podkladom pre ďalšiu prácu a synodálny dialóg vo farnostiach a spoločenstvách v nasledujúcom období.

Jozef Polák: Veľmi si cením ochotu prijať a diskutovať na spomenuté témy. Za veľkú výzvu považujem potrebu, aby sa členovia laických hnutí a spoločenstiev cez spoločnú synodálnu komunikáciu aktívne zapojili do života Cirkvi v miestnych

To je téma, o ktorej hovorili 25. a 26. januára 2024 biskupi, predstavitelia diecéz a inštitúcií, spoločenstiev a hnutí, zasvätené osoby, kňazi a aktívni laici v Nimnici. Podujatie bolo súčasťou synodálneho procesu Katolíckej cirkvi na Slovensku. Požiadali sme zástupcov Hnutia fokoláre, Elianu Becottovú, Zoru Kuchársku a Jozefa Poláka, ktorí sa ho zúčastnili, aby nám o ňom porozprávali.

podmienkach a ponúkli bohatstvo svojich chariziem pre čo najširší okruh ľudí.

Eliana Beccotová: Na tomto stretnutí som zažila a vyskúšala si veľmi kreatívny spôsob vedenia dialógu, ktorý svojím spôsobom kopíroval metodiku dialógu na synode vo Vatikáne. V prvom kole mal každý účastník v skupine dopredu pripraviť jednu vetu, ktorá by vyjadrovala jeho osobný príspevok k vybranej téme. Následne mal o tom oboznámiť ostatných členov skupiny v časovom limite troch minút. Ostatní sa mali vyhnúť posudzovaniu, kritike a reakciám na vypočuté názory. Po prednesení všetkých názorov nasledovala chvíľa spoločnej modlitby a ticha. Uvedomila som si, aké ťažké je počúvať bez toho, aby človek reagoval, ale aké je to potrebné. Táto chvíľa bola pre mňa kľúčová. Jasne som cítila akési vanutie Ducha Svätého, ktorý mi „radil“, aby som sa nezastavila pri pocitoch a dojmach, ale išla na koreň veci. Výsledkom bol hlboký vnútorný pokoj a konštatovala som, že takto môžem lepšie vnímať, čo mi chce povedať Boh. V druhom kole mal každý zareagovať na myšlienky ostatných

z prvého kola, ale nie na svoj príspevok. Na záver sme v dialógu hľadali a vybrali tri spoločné vety, ktoré by najviac vyjadrovali diskutovanú tému. Javilo sa to ako nedosiahnuteľná úloha, keďže naše názory boli veľmi odlišné, ale dospeli sme k spoločnej myšlienke. Cítila som, že je to prechod od „ja“ k „my“, od mojej myšlienky k hľadaniu spoločnej myšlienky, ktorá vyjadrovala a zahŕňala názory všetkých, pretože bola výsledkom rozlišovania v Duchu Svätom.

Zora Kuchárska: Toto stretnutie bolo pre mňa živým svedectvom, že Cirkev na Slovensku má úprimnú snahu po spoločnom synodálnom kráčaní. Ako na strane cirkevnej hierarchie, tak aj zo strany aktívnych laikov a zasvätených osôb vidieť konkrétnu snahu po otvorenom dialógu na novú tému synodality a jej aplikáciu v praxi. Tohtoročná hojná účasť vyjadrovala prísľub, že budúcnosť Cirkvi patrí synodalite. Teraz je na každom osobne i všetkých spoločne preniesť tieto prvky do života na miestnej úrovni, tam, kde každý pôsobí. Po tomto stretnutí sa aj naliehavé otázky súčasnej spoločnosti javili „ľahším bremenom“.

Skúsenosti nasadenia sa v synodálnom štýle

sekcii pripravila
Adriana Masottiová

Diecéza Gorica

Konfrontácia s tretím sektorom

Misijné centrum Gorickej arcidiecézy v rámci druhého ročníka synodálneho procesu koordinovalo konzultácie s rôznymi združeniami a organizáciami na tomto území, ktoré sa zaoberajú spoluprácou s chudobnými krajinami, najmä s Burkinou Faso, ktorá je vydaná napospas terorizmu a politickej nestabilite. Pri výmene informácií o rôznych operačných líniiach a projektoch sa všetci zhodli na potrebe pokračovať vo výmene informácií o svojich aktivitách a prejavili ochotu konať spoločne. „Ako malý plod tohto prvého momentu,“ spomínajú organizátori, „sa zrodila myšlienka vypracovať spoločný projekt o globálnom vzdelávaní, integrálnej ekológii a humanitárnom povedomí, ktorý by prezentovali školám v rámci hodín občianskej výchovy.“

Synodálne semináre počúvania na VII. národnom seminári sociálnej pastorácie

Vytváranie sietí a komunitných procesov

Úrad pre sociálnu a pracovnú pastoráciu pri Talianskej biskupskej konferencii organizoval VII. národný seminár s názvom *Najlepšia časť* a konal sa v Palerme od 8. do 11. februára 2023. Zamerali sa v ňom na spiritualitu, ktorá nie je okrajová pre tých, ktorí sa zaoberajú sociálnymi problémami, prácou, ekonomikou, politikou, pokojom, spravodlivosťou a starostlivosťou o stvorenie. Počas seminára v Palerme sa striedali chvíle stretnutí, skutočné synodálne workshopy na prehĺbenie sa v počúvaní, zdieľaní a plánovaní, a to podľa synodálnej metódy rozhovoru v Duchu. Základnou otázkou bolo: Ako je možné dať dušu komunikácii, ekonomike a politike? Synodálny proces – uvádzajú účastníci – prináša potrebu prejsť od konania k starostlivosti o vzťahy, ktoré si vážia ľudí. Z toho vyplýva naliehavosť vytvárania sietí a komunitných procesov so všetkými, ktorým záleží na spoločnom dobre. „Keď sa vytvoria momenty stretnutia so správnymi združeniami, s podnikmi a s organizáciami tretieho sektora – povedali –, kvalita spoločenského života sa zlepši a zvýši.“ Nakoniec zdôraznili, že je dôležité ponúknuť blízkosť a podporu tým, ktorí sa angažujú v sociálnej oblasti, práve preto, že povolaním kresťanov je prinášať dušu do dejín.

Dvadsať rokov Retinopery.
Zhrnutie vykonanej cesty a perspektívy

Spoločne pracovať a kráčať

Retinopera, celoštátna sieť 24 katolíckych združení, hnutí a organizácií, do ktorej patrí osem miliónov katolíkov, oslávila 20. výročie svojho vzniku konferenciou v Bologni na tému *Spoločne pracovať a kráčať. Katolíci v ekonomike, práci a sociálnej sfére. Horizonty pre tretie tisícročie*. Úmyslom konferencie bolo zhrnúť dosiahnutý pokrok a vytýčiť cestu, ktorou sa treba uberať v nasledujúcich rokoch. „Bolo dôle-

žité,“ povedal koordinátor siete Gianfranco Cattai, „vzájomne sa počúvať, venovať veľa času spoločnej reflexii, práci, ktorá má synodálny štýl, a hľadať spôsoby, ako čeliť výzvam našej doby. Cieľom je, aby sme sa čoraz viac dokázali zjednotiť v spoločných témach a aby sme dokázali vypracovať skutočné odpovede na skutočné potreby našej krajiny“. Bola to príležitosť, ako „byť spoločnosťou v odlišnostiach“, ktoré je nevyhnutné na budovanie spoločnej cesty medzi rôznymi organizáciami a so všetkými občianskymi združeniami, čo si želá synoda pod vedením pápeža Františka.

„Prebiehajúce práce“ v partikulárnych cirkvách

Prvé národné zhromaždenie diecéznych referentov, ktoré sa konalo 11. – 12. marca 2023 v Ríme, „bolo veľmi peknou príležitosťou na vzájomné spoznanie sa, čo nám umožnilo porovnať rôzne skúsenosti a pochopiť, ako synodálny proces nadobudol v každej realite veľmi odlišné a kreatívne formy“. Takto informuje internetová stránka Milánskej diecézy v časti venovanej synode. „Čo sa nám zdalo veľmi povzbudivé, je perspektíva, ktorú nám predstavili, teda možnosť rozprávať o ‚prebiehajúcich prácach‘, pretože to, čo sa navrhuje, nie sú osamotené aktivity, ale skôr začiatok procesov, ktoré budú postupne premieňať cestu našej diecéznej cirkvi do čoraz viac intenzívneho synodálneho štýlu.“ Tu je niečo z ich rozprávania.

Katechetický úrad v Acqui

Formácia k synodalite

Je dôležité, aby synodálny štýl prenikol do bežnej pastoračnej práce našich komunít, a katechéti sú dôležitými stavebnými prvkami na tejto ceste obnovy. Preto diecézna komisia Katechetického úradu diecézy Acqui pri organizovaní prvého školenia pre svojich katechétoch uvažovala o inom programe, ako je obvyklé. Dňa 16. februára 2023 sa teda nekonalo bežné stretnutie s prednášajúcimi alebo odborníkmi v katechetickej oblasti, ale synodálny workshop, ktorého cieľom bolo objaviť „lepšiu časť“, časť, ktorú si vybrala Mária v Betánii, keď sediac pri Ježišových nohách počúvala jeho slová.

Popoludnie s názvom *Spoločné putovanie za znovuoobjavením duchovnej hodnoty našej služby* sa začalo chvíľou modlitby a krátkym úvodom do workshopov o Betánii. Potom sa katechéti rozdelili do synodálnych skupín, z ktorých vyplynuli kritické i povzbudivé situácie v tejto vzácnej službe, ktorá musí byť nevyhnutne zakorenená v evanjeliu a aktualizovaná podľa dnešnej situácie Cirkvi. Na konci účastníci uviedli, že objavili novú nádej, čo sa zrodila z toho, že jednoduchým spôsobom zažili krásu spoločenstva.

Katánia

Synodálny seminár nepočujúcich

Aktívna prítomnosť ľudí s rôznym postihnutím môže Cirkvi pomôcť prekonať mentalitu úspešnosti, ktorá nás často podmieňuje. V týchto osobách môžeme vnímať skutočné „magistérium krehkosti“, ako tvrdí pápež František. Preto je potrebné podporovať plnú účasť týchto ľudí na živote Cirkvi a synodálny proces ponúka príležitosť urobiť to predovšetkým načúvaním ich hlasu. S cieľom urobiť krok týmto smerom sa koncom apríla v Katánii uskutočnil prvý „synodálny seminár pre nepočujúcich“, ktorý zorganizovala miestna arcidiecéza v spolupráci s miestnymi občianskym združeniami a katechetickým úradom. Ľudia s týmto problémom sa stretli spolu s tlmočníkmi a farskými pastoračnými animátormi. Výzvou je integrácia a „prekonanie logiky my a tí druhí“, uviedla na začiatok stretnutia sestra Veronica Donatellová, vedúca Národnej služby pre pastoraáciu ľudí s postihnutím pri Talianskej biskupskej konferencii.

Arcibiskup Mons. Luigi Renna vníma túto prácu pre nepočujúcich v miestnej cirkvi

ako začiatok „splácania dlhu, ktorý máme v počúvaní týchto osôb a ktorý sa nahromadil počas rokov“ a ktorý chce splatiť. Mons. Antonino La Manna, profesor Svätého písma a biskupský vikár pre kultúru v arcidiecéze, sa vo svojej meditácii zamerával na kľúčové slovo: „Effatà – otvor sa“, ktoré bolo aj témou nasledujúcich piatich synodálnych workshopov, v ktorých účastníci spoločne diskutovali podľa metodiky rozhovoru v Duchu. Stretnutie bude mať aj svoje pokračovanie: arcibiskup totiž ponúkol nepočujúcim možnosť podrásť v poznaní kresťanskej viery počas nasledujúcich mesiacov.

Študijný deň v Janove

Teológia posvätného rádu a laická zodpovednosť

Početní pedagógovia a študenti z Teologickej fakulty severného Talianska – sekcia Janov a z Ligúrskeho vyššieho inštitútu náboženských vied sa zúčastnili študijného dňa na synodálnu tému *Spoločenstvo, účasť a spoluzodpovednosť*, ktorý sa konal 16. marca 2023 v Janove. V centre pozornosti boli príspevky niektorých odborníkov na témy Cirkvi v synodálnom štýle, následného prehodnotenia autority a úlohy laikov. Ako sa uvádza v článku uverejnenom v diecéznom týždenníku *Il Cittadino*, prvá správa „zdôraznila, že už v prvých skúsenostiach Cirkvi sa v komunitách starostlivo hľadal poriadok, ktorý by zohľadňoval charizmy, služby a činnosti, ale vždy s vedomím, že jeden je Duch, jeden je Pán, ktorý pôsobí všetko vo všetkých“. Následne sa venovali témam „teológia posvätného rádu a vzťah medzi laikmi a kňazmi, teologická podstata autority v Cirkvi a zodpovednosti laikov

s úmyslom prekonať formy klerikalizmu a uvoľniť duchovné sily, ktoré by sa mohli venovať službe evanjeliu“. Účastníci sa venovali aj otázkam o riadení Cirkvi, o špecifických aktivitách vysväteného kňazstva a o úlohe laikov vo farskej a diecéznej oblasti. Druhá časť dňa bola venovaná práci v skupinách s diskusiami o navrhnutých témach, po ktorých nasledoval okrúhly stôl na otvorenú diskusiu a podelenie sa pre všetkých.

Príklad z Pedalino (Sicília)

Prejsť od počúvania k dialógu a rozlišovaniu

Workshop definovaný „z ulice a dediny“ otvoril rôzne skúsenosti synodality zameranej na spoločné dobro celého územia a ukázal, že synodálny štýl možno uplatniť na všetky aspekty života komunity. Skúsenosť Donatelly Tumminiovej a Francesca Avernu je toho krásnym a povzbudzujúcim dôkazom.

Donatella a Francesco žijú v Pedalino, dedinke s približne 3 000 obyvateľmi v obci Comiso na Sicílii, obaja sú učitelia a rodičia dvoch detí. Keď ich najstarší syn začal navštevovať štátnu materskú školu, všimli si niektoré problémy týkajúce sa jedálne v škôlke: veľká rôznosť jedál, jedlá vhodné iba pre deti, alternatívne jedlá pre deti moslimského náboženstva a pod. Donatella, keďže sa chcela zapojiť do služby pre celú komunitu, sa o týchto veciach porozprávala najprv s ostatnými rodičmi a po dohode s nimi aj so starostkou obce a nakoniec aj so zodpovednými za jedáleň. Na

vrhla, že ako matka bude variť nielen pre svoje dieťa, ale aj pre ostatné deti, čo sa zapáčilo aj ostatným rodičom, ktorí sa pridali. Vytvorili tak malé spoločenstvo občanov, schopných účinne a autonómne komunikovať s inštitúciami a v duchu spolupráce.

Ďalšou oblasťou, ktorej sa Donatella a Francesco venujú v školskom prostredí, je ochrana maloletých. Pri nástupe do školy všetci rodičia podpisujú súhlas s použitím fotografií svojich detí s obmedzeniami stanovenými zákonom. Už od prvých týždňov sa však objavovali porušenia, keď rodičia, ktorí si vôbec neuvedomovali možné riziká a nezvyčajne používali ich fotografie na sociálnych sieťach. Na túto skutočnosť rezignovali dokonca aj zodpovední za škôlku. Donatella a Francesco vedeli, že v týchto otázkach je potrebné začať dialóg medzi všetkými, aby chránili svoje deti pred rizikami nezodpovedného používania sociálnych sietí. Do tohto dialógu sa im podarilo zapojiť školu, miestnu samosprávu, farnosť a združenie, ktoré sa zaoberá sociálnou prácou v Pedalino.

Na ich stretnutia prišli aj traja ľudia s odbornými znalosťami: inšpektor poštovej polície, odborník na zákony o ochrane maloletých v médiách a mestský detský ombudsman. Zúčastnil sa ich aj poslanec mestského zastupiteľstva, farár, zástupcovia školy a predovšetkým rodičia a učitelia. Ich prítomnosť, príspevky a otázky, vždy dôležité, boli jasným znakom toho, že stretnutia riešia skutočný problém a poskytujú odpoveď na hlboko pociťovanú potrebu. Metóda ich práce založená na dialógu umožnila malému spoločenstvu dedinky prežiť skutočnú skúsenosť synodality, ktorá sa sústreďuje na počúvanie a spoluprácu medzi všetkými organizáciami tejto oblasti.

Zo Sýrie

Podelenie sa: životodarná energia

Mervat Kellyová

Ako vieme z médií, 6. februára 2023 sa v rozsiahlej oblasti Turecka hraničiacej so Sýriou ľudia zobudili na veľmi silné zemetrasenie, po ktorom nasledovali tisíce ďalších otrasov. Viac ako 50 000 ľudí zahynulo, 196 000 bolo zranených a viac ako 47 000 budov sa zrútilo, pričom ľudia sa ocitli vo veľkom strachu a viac ako 530 000 bolo evakuovaných. Jedna z našich redaktoriek, pôvodom zo Sýrie, zozbierala správy zo svojej vlasti.

Hoci svet okamžite prejavil solidaritu voči Turecku v podobe finančných prostriedkov a dobrovoľníkov, do sýrskych oblastí sa kvôli embargu a nedostatočnej bezpečnosti dostalo oveľa menej pomoci. Mnohí stále žijú v stanoch, v rôznych oblastiach stále nie je voda ani elektrina a mnohým chýbajú základné životné potreby.

Úsilie o pomoc bolo, samozrejme, zamerané predovšetkým na záchranu tých, ktorí boli pochovaní zaživa pod troskami. Na to sa mnohí mladí dobrovoľníci v Sýrii odvážne a veľkoryso odhodlali, pričom využili svoju odvahu a to málo prostriedkov, ktoré mali k dispozícii.

Aj dnes sa nájdú ľudia, ktorých prepadá nepokoj a niekedy aj hnev, ale je tu aj veľa viery a solidarity, dokonca aj v núdzi. Rôzne organizácie, ako napríklad miestna charita, denne ponúkajú stravu a inú pomoc. Okrem toho prispôsobili deťom rôzne miestnosti na štúdium. Najdôležitejšia je

však blízkosť, počúvanie, morálna podpora, pokiaľ je to možné.

Príbeh Mariam, vedúcej centra pomoci v Homse, vzbudzuje nádej: „Počas zemetrasenia mnohí príjemcovia nášho projektu neváhali a ujali sa iniciatívy, aby pomohli iným. Homs je ďaleko od epicentra zemetrasenia a neutrpel veľké škody. To, čo sa stalo v Aleppe, však mnohých podnietilo k pomoci. Ráno po zemetrasení som prišla na námestie, ktoré bolo plné ľudí. V priebehu dvoch dní boli ľudia skordinovaní, takže práca bola dobre zorganizovaná. Videla som, že aj tí najodkázanejší prispeli pol fľašou oleja, malými matracmi, dekami, niečím z vlastných zásob.“ A keď si pomyslím, že Homs, ktorý zostal počas vojny jedným z najchudobnejších miest, je v katastrofálnej ekonomickej situácii a ešte sa nedokáže postaviť na nohy! „Od dojatia – rozpráva Mariam – som nedokázala zadržať slzy. Videla som, ako pomáhajú známim aj neznámim. Zrazu sa mi Homs zdal plný života. Odkiaľ sa vzali tí ľudia, ktorí boli ochotní pomôcť, prispieť svojou troškou? Niektorí mi povedali: ‚Poďme do Aleppa!‘ Jeden elektrikár mi povedal: ‚Ja môžem opraviť elektrické vedenie.‘ A jedna zo žien, ktorým bežne pomáhame, mi povedala: ‚Môžem vyrobiť čokoládové tyčinky. A odnesieme ich do stanov postihnutých ľudí, aby sme aspoň deťom vyčarili úsmev na tvári.‘“

Bilancovanie a perspektívy tridsiatich rokov v Ekumenickej rade cirkví

Akú budúcnosť čaká ekumenické hnutie?

Ioan Sauca

Rev. Prof. Dr. Ioan Sauca je už tridsať rokov jedným z najvýznamnejších členov Ekumenickej rady cirkví (ERC). Začal v nej pracovať v roku 1994 ako výkonný tajomník pre pravoslávne štúdie a misijné vzťahy a takmer tri desaťročia bol riaditeľom Ekumenického inštitútu v Bossey. V roku 2014 sa stal zástupcom generálneho tajomníka a od roku 2020 do konca roka 2022 zastával funkciu úradujúceho generálneho tajomníka. Text, ktorý tu citujeme, je záverečnou časťou prednášky, ktorú predniesol 23. februára 2023 na Freiburskej univerzite a v ktorej ponúkol rozsiahlu reflexiu týchto rokov venovaných ekumenickej ceste.¹

Kontext našej doby a nevyhnutnosť nových ekumenických paradigiem

Dnešný svet, poznačený postmodernými hodnotami a mega trendmi, prináša nové výzvy pre staré ekumenické paradigmy, ktoré vznikli v inej historickej situácii a spoločenskom kontexte. Niektoré z týchto výziev možno zhrnúť takto: neexistuje jediná pravda, ale existuje mnoho právd; neexistuje jednota, ktorá by zjednocovala, ale existuje koexistencia rôznych identít; vyjadrenia všetkých inštitúcií sú spochyb-

ňované a odmietané (všetky medzinárodné inštitúcie čelia vážnym výzvam vrátane inštitúcie rodiny, dokonca aj idea univerzálnych ľudských práv je hlboko spochybňovaná: tieto práva sú považované za „západné“ hodnoty vnucované celému svetu, preto namiesto toho výrazu sa uprednostňuje pojem ľudská dôstojnosť); pojmy medzinárodný alebo globálny sa nahrádzajú pojmom bilaterálny; pojem rady cirkví sa nahrádza pojmom „cirkvi spoločne“; uprednostňuje sa hovoriť o platformách a fórach namiesto rád a iných oficiálnych štruktúr inštitúcií.

Z tohto dôvodu dnešné mladé generácie považujú staré paradigmy kresťanskej jednoty s odkazom na hlavné politické a spoločenské trendy doby, ktoré od svojho vzniku presadzovala ERC, za arogantné, imperialistické a centralizované, čo rozrieduje totožnosť každého a vzájomné rozdiely. Preto je životne dôležitou prioritou hľadať nový pohľad a novým spôsobom premýšľať o našej viere a teológii, a to s cieľom nájsť adekvátne a zmysluplné odpovede a paradigmy pre ľudí našej doby.

Pojem *jednota* sa objavuje v biblických textoch a v samotnej skúsenosti prvých kresťanských spoločenstiev. Prinajmenšom v prvých štyroch storočiach sa však jednota nevnímala ako *jednota vo všetkom*, ale skôr ako *koinónia* rôznosti v harmónii, ktorá je odrazom samotného trojičného života. Existovalo mnoho vyznaní viery alebo Kréda (apoštolské, svätého Atanáza, svätého Cyrila Jeruzalemského atď.) a každé z nich bolo svojim obsahom skutočne pravoverné, hoci neboli jedinečné a identické; existovalo mnoho liturgií a každá miestna cirkev mala svoju vlastnú liturgiu. Existovali rôzne dátumy slávenia kresťanských sviatkov a rôzne praktiky v živote viery, ktoré sa nepovažovali za dôvod rozdelenia a schizmy (napríklad diskusia medzi Polykarpom zo Smyrny a pápežom Anicetom o slávení Veľkej noci; alebo prípad Augustínovej matky týkajúci sa rozdielov v pôstnej praxi v Miláne a v Ríme a vysvetlenie svätého Ambróza atď.). V Novom zákone, ako aj u cirkevných otcov bolo mnoho teologických tvrdení o viere a všetky koexistovali v tej *koinónii*, ktorá predstavovala koncepciu jednoty.

Stále však snívame o tom, že budeme mať jeden dátum Veľkej noci, jednu liturgiu (ako v Lime), dohodnuté a podpísané dokumenty o rôznych teologických otázkach, v ktorých budeme všetci používať rovnaký jazyk a pojmy a pod.

Biblický opis zoslania Ducha Svätého ukazuje, že Boží prístup je iný. Duch Svätý zostúpil na každého z apoštolov osobne a nie ako *jediné* prikrytie, ale ako rozmanité ohnivé jazyky, ktoré každému z nich dali dar iného jazyka. Zostúpenie Ducha Svätého neurobilo z apoštolov *jeden* celok, akýsi „duchovný kolchoz“, ale *koinóniu* rôznych darov. Táto rozmanitosť darov a ich *koinónia* v jednote je jasne vyjadrená v starokresťanskej modlitbe vzývania Ducha Svätého,

ktorá sa dodnes používa v Pravoslávnej cirkvi: „ktorý je všade prítomný a *všetko naplňuje*“.

Záver a cesta vpred. Úloha ekumenickej formácie v reakcii na súčasné výzvy

Vo svetle mnohých výziev, ktorým dnes čelíme, je nevyhnutné hľadať novú formuláciu vhodných paradigiem pre ekumenické hnutie a koncepciu jednoty. Podľa môjho názoru by spoločné zdroje našej viery, ktoré pochádzajú zo skúsenosti Cirkvi prvých storočí, mohli ponúknuť nové možnosti nových paradigiem, ktorými by sme mohli kráčať smerom k hľadaniu jednoty, na ktorú sa odvolával Kristus a ktorá nám bola daná ako záväzné prikázanie.

Výzva k jednote nie je možnosťou, ale imperatívom a povolaním. Je to samotná Kristova túžba a srdce evanjeliového posolstva. Či sa nám to páči, alebo nie. Nie je to imperialistická vízia z inej éry; nie je to arogantná túžba zjednotiť svet silou, ale je to duchovné úsilie zjednocovať Božie stvorenie a jeho ľud v harmónii a *koinónii*.

Cirkev a svet by sa nemali vnímať v zmysle antagonizmu alebo dôležitosti. Cirkev je Božím stvorením, tak ako je aj svet Božím stvorením. Cirkev nie je samoúčelná. Nie je a ani by sa nemala vnímať ako ľudská inštitúcia. Je to skôr spoločenstvo naplnené a uschopnené Božím Duchom na službu svetu a jeho premenu. *Diakonia* voči svetu je vyjadrením jednej viery a jednej spirituality. Nie je to dodatočný a nepovinný dobrý skutok. V Cirkvi by sa mali stretnúť vertikálne skutočnosti s tými horizontálnymi. Spoločné držanie kríža dodáva ekumenickému hnutiu rovnováhu a stabilitu.

Zhromaždenia ERC v Pusane a nedávno v Karlsruhe ponúkli obnovené vyhlásenie o jednote, v ktorom sa snažili spojiť všet-

ky tieto dynamiky a prístupy a navrhli novú ekumenickú paradigmu pre budúcnosť, „púť spravodlivosti a pokoja“, ktorú si osvojili všetky cirkvi. Pápež František, ekumenický patriarcha Bartolomej a ďalší cirkevní predstavitelia tento pojem a pojem spoločnej cesty široko používajú ako nový spôsob opisu ekumenického úsilia v našej dobe.

Na zhromaždení v Karlsruhe som navrhol pojem „púť“ ako ekumenickú paradigmu pre našu dobu a tvrdil som, že obraz „púte“ hovorí o našej identite. Sme hnutie a nie statická inštitúcia. Sme ľudia na ceste. Tento koncept má silný biblický a patristický základ. Prví kresťania sa nazývali „tí, ktorí sú na ceste“ (Sk 9, 2). V starovekých kresťanských prameňoch vidíme, že kresťania boli nazývaní ako tí, ktorí spolu kráčajú (syn-odoi), zatiaľ čo pre svätého Jána Zlatoústeho sa samotná Cirkev nazývala syn-odos. Zhromaždenie schválilo pojem púť spravodlivosti, zmierenia a jednoty ako celkovú koncepciu a paradigmu, ktorou sa má riadiť programová práca ERC až do ďalšieho zhromaždenia.

Jednota na doktrínalnej úrovni a spoločné teologické vyhlásenia vedúce k jednote vo viere a plnému spoločenstvu medzi kresťanmi zostávajú veľkou túžbou a cieľom. Nepredstavujú však predpoklad na to, aby sme spoločne kráčali na púti za spravodlivým pokojom, zmierením a jednotou pre všetkých. Napriek rozdielom môže spoločným kráčaním a službou už rásť jednota a *koinónia* na tejto ceste.

Nikolaj Berďajev povedal: „Ak nemám chlieb, je to hospodárska kríza, ale ak ho nemá môj blížny, je to duchovná kríza.“ Z tohto dôvodu by potreba dialógu s ľuďmi iných vierovyznaní a predstavenie náboženstiev ako nástrojov mieru, eko-teológie, trvalo udržateľného rozvoja, prekonávania chudoby atď. mali patriť k nevyhnutným

témam a príkladom pri hľadaní novej ekumenickej paradigmy, ktorej cieľom je jednota, ktorú chce Boh pre svet.

Na uskutočnenie všetkých týchto túžob je však potrebné vzdelávanie, informovanie a predovšetkým odborná príprava. Ekumenické vzdelávanie budúcej generácie lídrov cirkví a ľudí v kostolných laviciach je jediným kľúčom k zabezpečeniu stability a posilneniu našej viery a spoločenstiev. Ako vždy, ale najmä v našej dobe, musí byť ekumenické vzdelávanie v našich cirkvách pevným pilierom so silnými biblickými a teologickými základmi, a hoci zostáva holistické², musí byť preniknuté zmysluplnou ekumenickou spiritualitou.

¹ I. Sauca, *What Future for the Ecumenical Movement?*, prednáška na univerzite vo Fribourgu; <https://www.oikoumene.org/resources/documents/what-future-for-the-ecumenical-movement-by-rev-prof-dr-ioan-sauca>

² Holistický - zohľadňujúci komplexnosť skutočnej situácie a nadobúdajúci nové vývojové kvality (pozn. ed.).

Zo stretnutia 300 stálych diakonov v Kampánii

Proroctvo pre budúcnosť Cirkvi

Loreta Sommaová – Oreste Paliotti

Z iniciatívy biskupa Mons. Gennara Acampa a diakona Giuseppeho Danieleho, ktorí sú zodpovední za trvalý diakonát v regióne Kampánia, sa v sobotu 18. marca 2023 zišlo v Mariánskej svätyni v Pompejách 300 trvalých diakonov s manželkami a niekoľkými deťmi spolu s veľkým počtom svojich biskupov a farárov. Pri tejto príležitosti sa im prihovoril aj kardinál Lazarus You Heung-sik, prefekt Dikastéria pre klérus, do ktorého patria aj trvalí diakoni.

V príhovore adresovanom prítomným Mons. Tommaso Caputo, arcibiskup Pompej, v krátkosti zrekapituloval históriu trvalého diakonátu v regióne, kde kardinál Corrado Ursi, podľa pokynov Druhého vatikánskeho koncilu, vysvätil prvých diakonov v júni 1975. Následne pripomenul postavu blahoslaveného Bartola Longa, ktorý po svojom obrátení žil ako laik „diakoniu lásky“ v prospech sirôt a detí väzňov, čím prispel k rozvoju Pompejského údolia na konci XIX. a na začiatku XX. storočia.

Predseda Kampánskej biskupskej konferencie Mons. Antonio Di Donna vo svojom príhovore načrtnol postavu a úlohu diakonov, ktorí majú ďaleko od upadnutia do sebareferencie a klerikalizmu, ale sú povolaní byť aktívnou súčasťou procesu obnovy Cirkvi v tejto meniacej sa dobe.

Úlohou diakonov v Cirkvi budúcnosti sa zaoberal aj kardinál Lazarus You Heung-sik.

Majú byť vnímaní nielen v službe farského spoločenstva, ale aj medzifarských spoločenstiev a dekanátov. A pripomenul slová pápeža Františka, ktoré povedal diakonom 19. júna 2019 v Ríme: „Očakávam od vás, že budete hlásnikmi: nielenže budete schopní všimnúť si a ohlásiť vzdialených a chudobných – čo nie je tak ťažké –, ale že budete pomáhať kresťanskému spoločenstvu všimáť si a zamerať sa na Ježiša v chudobných a vzdialených, keď cez nich zaklope na naše dvere.“

Veľmi cenné boli svedectvá o aktivitách, ktoré vykonávajú niektorí diakoni, niekedy aj spolu so svojimi rodinami. Jeden diakon z arcidiecézy Salerno slúži ako diecézny ekonóm. Ďalší z diecézy Caserta spolu so svojou rodinou a s pomocou iných diakonov zabezpečuje pastoračnú a duchovnú starostlivosť o malé spoločenstvo veriacich. Ďalší dvaja z diecézy Nola slúžia medzi väzňami vo väzniciach, pričom sa venujú aj potrebám ich rodín a osôb zverených do diecéznych opatrovateľských domovov. Manželský pár z diecézy Pozzuoli animuje farské pastoračné skupiny rodín, ktoré ponúkajú katechézu a sprevádzanie mladých párov. Diakon z Neapola predstavil so svojou manželkou a s dvoma dcérami okrem iných aktivít aj svoju prácu tútora pre rodinu iného kandidáta na diakonát.

editoriál

1 Expo Boha

Hubertus Blaumeiser

spiritualita jednoty

3 „Sociálna ikona“ evanjelia

Mons. Klaus Hemmerle

učenie Cirkvi

4 Nové spôsoby, nástroje a jazyky

Pápež František

prehĺbenie

6 Kam sa podel Boh?

Sociologické úvahy

Silvia Cataldiová

10 Výzvy a príležitosti pre vieru

V krajinách strednej a východnej Európy

Pál Tóth

12 Zjavovať Boha, kdekoľvek sa nachádzame

Otázka viery v Boha z perspektívy Ázie

Siu Wai Vanessa Chengová

14 Zmysel pre posvätno, rodina a inkulturácia

Výzvy a možnosti pre vieru v Afrike

Innocent Thibaut Ndoreraho

17 Ako dnes hovoriť o Bohu?

V dialógu s Charlesom Taylorom

Francesco Cosentino

21 Sme v období „noci“ Boha?

Ateizmus, kríza a príležitosť

Enrique Cambón

25 Dva prístupy k viere

Meditácia o Izaiáš 55, 10 – 11

Michael Jonas

skúsenosti

- 28 Nechať priestor Bohu, aby mohol prejsť**
Jediný spôsob, ako odovzdať vieru
Christian Hennecke
- 31 Nechať sa podmaniť mladými**
Moja skúsenosť s novými generáciami
Claudio Maino
- 34 História DIALOP-u**
Vôľa a metóda spoločne v dialógu: víťazný recept
Luisa Sellová
- 37 Keby steny vedeli hovoriť**
Vo farnosti na predmestí Ríma sa ukazujú nové ratolesti
Concetto Occhipinti

dobrá prax

- 41 Veľké lekcie od života**
Ako ma zmenil vzťah so zdravotne postihnutými osobami
Margarita Gómezová del Valle

svedkovia

- 44 Charizma je dar pre všetkých**
Laickí bratia v klerických kongregáciách
Mariano José Sedano, CMF
- 47 Synoda mladých rehoľných sestier**
Apoštolky Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v synodálnom duchu
Rozhovor so Simonou Boldriniovou, ASCJ

synodálny proces

- 50 Rozhovor v Duchu Svätom**
Metóda uskutočňovania synodálneho štýlu
Adriana Masottiová
- 52 Ako byť synodálnou Cirkvou na Slovensku?**
Synodálne stretnutie v Nimnici
Pripravil Ľudovít Pokojný.
- 54 Skúsenosti nasadenia sa v synodálnom štýle**
Sekciu pripravila Adriana Masottiová.
- 55 „Prebiehajúce práce“ v partikulárnych cirkvách**

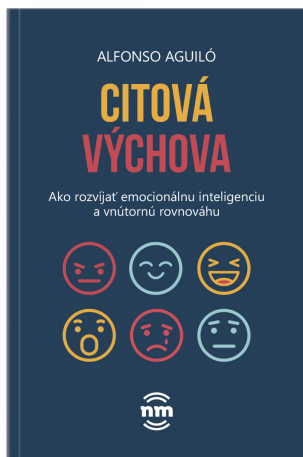
Cirkev v dialógu

- 58 Podelenie sa: životodarná energia**
Zo Sýrie
Mervat Kellyová
- 59 Akú budúcnosť čaká ekumenické hnutie?**
Bilancovanie a perspektívy tridsiatich rokov v Ekumenickej rade cirkví
Ioan Sauca
- 62 Proroctvo pre budúcnosť Cirkvi**
Zo stretnutia 300 stálych diakonov v Kampánii
Loreta Sommaová – Oreste Paliotti

Vydavateľstvo
Nové mesto

Sme Vydavateľstvo Nové mesto. Vydávame hodnotné knihy z oblasti psychológie, viery, rodiny a spoločnosti.

Alfonso Aguiló Citová výchova

Novinka

Ešte donedávna sa inteligentný kvocient považoval za záruku akademického a profesionálneho úspechu. V posledných desaťročiach však výskum poukázal na iné schopnosti a zručnosti, ktoré človek potrebuje pre úspech v živote i v práci. Je totiž zrejmé, že mnohým ľuďom s vysoko rozvinutou inteligenciou, ale s nízkym emocionálnym kvocientom, sa darí menej, než tým, čo majú nižší inteligentný kvocient, no získali kvalitnú citovú výchovu. Práve tá pomáha dosiahnuť nielen profesionálny úspech, ale dláždí nám aj cestu k celkovo kvalitnému a šťastnému životu.

Teresa Gutiérrez de Cabiedesová Van Thuan

Román založený na skutočných udalostiach prenasledovaného vietnamského biskupa F. X. Nguyena Van Thuana nám dovoľuje pozrieť sa do rán po klincoch, ktoré spôsobilo zlo totalitnej ideológie a režimu. Je to príbeh o utrpení, ale aj odpúšťajúcej láske a vnútornej slobode.

Presne po piatich rokoch od smrti sa začal proces jeho blahorečenia. V máji 2017 mu pápež František priznal titul ctihodný. Diela, ktoré napísal počas svojho zajatia, sa rozšírili na všetky kontinenty a boli preložené do mnohých jazykov.

www.obchod.nm.sk

Vydavateľstvo
Nové mesto

Ekklesia vo svete

Anglická verzia: www.eklesiaonline.org

Francúzska verzia: *Unité et Charismes*, Nouvelle Cité
unitecharismes@focolari.fr

Nemecká verzia: *Das Prisma*, Verlag Neue Stadt
verlag@neuestadt.com

Španielska verzia: *Ekklesia*, Editorial Ciudad Nueva
info@ciudadnueva.es

Slovenská verzia: *Ekklesia*, Zavod Novi svet
narocila@novisvet.si

Talianska verzia: *Ekklesia*, Città Nuova edd.
eklesia@cittanuova.it

Južná Amerika a Karibik: *Ekklesia*, Ciudad Nueva
eklesia@ciudadnueva.com.ar

Brazílska verzia: *Ekklesia*, Editora Cidade Nova
eklesia@cidadenova.org.br

